

Пітер Пен

Джеймс Метью Баррі

Джеймс Метью Баррі

Пітер Пен

Переклад Наталі Трохим

Пітер Пен і Венді

Розділ 1. Пітер Пен: вторгнення

Всі дітлахи на світі — всі, крім одного-єдиного, — виростають. Вони рано довідуються про те, що мусять вирости. А Венді дізналася про це ось так. Одного разу — їй було тоді два роки — вона бавилася в саду, зірвала якусь квіточку і прибігла з нею до мами.

Уявіть, яка Венді була прекрасна в ту мить! Аж її мама, пані Дарлінг, притулила руку до серця і вигукнула:

— О, чому ти не можеш залишитись такою назавжди?!

Оце і все, що було сказано, але відтоді Венді вже знала, що мусять вирости.

Це відкривається кожному з нас, як тільки нам виповниться два роки. Два роки — це початок кінця.

Отже, Дарлінги жили в будинку під номером 14, і доки не з'явилася Венді, її мама була тут найголовнішою. Вона була прекрасна і шляхетна жінка, і ніжна усмішка блукала на її вустах. Її загадкову душу можна порівняти з безліччю маленьких скриньок, одна в одній, що примандрували до нас із казкового Сходу, — скільки їх не відкривай, завжди всередині знайдеться ще одна. А її солодко усміхнені вуста таїли поцілунок, що його Венді так ніколи й не спізнала, хоча він там таки був, виразно помітний у правому кутику.

Пані Дарлінг дісталася панові Дарлінгу так: багато джентльменів, які були ще хлопчиками тоді, коли вона була дівчинкою, зненацька, всі нараз, зрозуміли, що закохані в неї, і наввипередки побігли просити її руки і серця — усі, крім пана Дарлінга: він найняв кеб, усіх випередив — і так завоював її. Він завоював її всю, за винятком найпотаємнішої скриньки і того недосяжного цілунку. Про скриньку він так ніколи й не дізнався, а від спроб здобути поцілунок вчасно відмовився. Венді вважала, що, наприклад, Наполеон міг би претендувати на ці скарби (але я уявляю собі цю картину — як імператор робить спробу — безуспішно! — вибухає гнівом і йде, грюкнувши дверима).

Пан Дарлінг мав звичку вихвалитися перед Венді тим, що її мама не тільки любить, але й поважає його. Він належав до тих рідкісних людей, які розуміються на акціях і відсотках. Звичайно, насправді ніхто на цьому не розуміється як слід, але він із виглядом знавця частенько говорив, що акції зростають чи що акції падають, і то так

переконливо, що будь-яку жінку міг змусити проїнятися до нього повагою.

Пані Дарлінг ішла до шлюбу в білій сукні. Попервах вона ретельно, майже радісно провадила рахунки, не оминаючи найменшої дрібнички, — так, ніби це була якась гра. Але потрохи увесь її запал охолов, у рахунках з'явилися діри, і заповнювали їх намальовані діти без облич. Вона малювала їх замість того, щоби підбивати суми. Діти заволоділи думками пані Дарлінг.

Першою прийшла на світ Венді, потім Джон, потім Майкл.

Через тиждень чи два після появи Венді постало питання, чи під силу батькам утримувати її — це ж ще один голодний рот. Пан Дарлінг страшенно пишався дочкою, але дуже відповідально ставився до життя і тому, сидячи на краєчку ліжка пані Дарлінг і тримаючи її за руку, обраховував видатки під благальним поглядом її очей.

Вона готова була ризикнути, хай там що, але він аж ніяк не міг на це погодитись: йому це видавалося неприйнятним.

Натомість прийнятними йому видавались олівець і листок паперу, і щоразу, як дружина збивала його своїми зауваженнями, він усе починав спочатку.

— Будь ласка, не перебивай, — просив він її. — Я маю один фунт сімнадцять шилінгів тут, і ще два і шість в офісі; я можу відмовитися від кави на роботі — це, скажімо, десять шилінгів, тоді буде два-дев'ять-шість, та ще твої вісімнадцять і три — виходить три-дев'ять-сім, і ще мої п'ять-нуль-нуль на чековій книжці дають в сумі вісім-дев'ять-сім — хто це там вовтузиться? — вісім-дев'ять-сім, крапка, і відняти сім — не збивай мене, дорогенька, — і ще фунт ти дала тому чоловікові, що підійшов до дверей, — ну, дитинко, помовч, — крапка, і відняти дитинку — ну ось, ти мене знову заплутала! — я говорив "дев'ять-дев'ять-сім"? — так, я говорив "дев'ять-дев'ять-сім"; отже, питання полягає в тому, чи зможемо ми прожити цілий рік на дев'ятсот дев'яносто сім фунтів?

— Звичайно, зможемо, Джордже! — вигукнула дружина.

Але вона була сліпа у своїй любові до Венді, і тому чоловік мусив проявити твердість характеру — за двох.

— До того ж, пам'ятай, у дітей буває свинка, — застеріг він її майже погрозливим тоном і знову взявся за своє: — Свинка — один фунт, про це я вже згадував, але, боюся, вона може потягнути і на тридцять шилінгів, — помовч! — кір — це один і п'ять, краснуха — пів гінеї, разом буде два-п'ятнадцять і шість, — не кивай пальцем — плюс коклюш, нехай п'ятнадцять шилінгів...

І так далі, і так далі, і щоразу рахувалося по-іншому — аж поки Венді не "пройшла" з рахунком за свинку, стиснутим до дванадцяти і шести, і з поєднанням кору і краснухи в одне.

Такі самі переживання супроводжували появу Джона і Майкла — може, навіть іще більші. Але попри те обох вирішили-таки залишити в сім'ї, і невдовзі вже можна було бачити, як уся трійця чимчикує дорогою до дитсадочка панни Фулсом у супроводі няні.

Пані Дарлінг любила, щоб усе було як слід, а пан Дарлінг любив, щоб усе було як у людей; і тому в них з'явилася няня. А оскільки вони були такі бідні, що навіть молоко для дітей брали в борг, то за няню взяли собаку породи ньюфаундленд на ім'я Нана,

яка не мала господаря, аж поки Дарлінги не прийняли її до себе на службу. Вона завжди цікавилася дітьми. Дарлінги познайомилися з нею у Кенсінгтонських Садах, де Нана весь час зазірала у дитячі візочки і накликала на себе люту ненависть недбалих няньок тим, що супроводжувала їх до самого дому і скаржилася на них господарям.

Це був справжній скарб, а не няня. Як вона купала дітей, як зривалася серед ночі на кожен їхній схлип! Звичайно, її буда стояла в дитячій кімнаті. Вона мала особливе чуття і вміла розпізнавати, коли дитячий кашель вимагає негайного лікування, а коли досить просто обгорнути горло. Нана до останніх своїх днів вірила у старомодні лікарські засоби, як, наприклад, листя ревеню, і зневажливо пирхала на всі ці новочасні розмови про мікробів і таке інше. Було дуже повчально спостерігати, як вона веде дітей у дитсадочок, поважно ступаючи збоку, коли вони поводитися чемно, і повертаючи їх до порядку, коли вони відхилялися від маршруту. В ті дні, коли Джон грав у футбол, вона жодного разу не забула його светр і зазвичай носила в пащі парасолю — про всяк випадок. У цокольному приміщенні дитсадочка пані Фулсом була спеціальна зала очікування для нянь. Там усі церемонно сиділи на лавах, лише Нана лежала на підлозі — і це була єдина її відмінність від решти. Няні намагалися нехтувати нею через те, що вона перебувала на нижчому соціальному щаблі, а Нана, зі свого боку, зневажала їх за пустопорожні балачки. Вона обурювалася, коли хтось із друзів пані Дарлінг переступав поріг дитячої кімнати. Але коли все-таки гості приходили, Нана мерщій стягала з Майкла фартушок і накидала на нього свіжий, обшитий синьою тасьмою, пригладжувала голівку Венді та поправляла зачіску Джонові.

Мабуть, жодна у світі няня не зуміла б повестися краще, і пан Дарлінг розумів це, але все-таки інколи стурбовано запитував сам себе: що ж скажуть сусіди?

Він займав досить високе службове становище і не міг легковажити цим.

Нана непокоїла його і з іншої причини: іноді йому здавалося, що вона зовсім не захоплюється ним.

— Джордже, повір мені, вона від тебе просто в захваті! — запевняла його пані Дарлінг у таких випадках і робила знак дітям, щоб вони були особливо милі з татком.

А ще в них часом бували танці, чудові танці, до яких інколи запрошували й Лізу, єдину (крім Нани) служницю в домі. Вона у своїй довгій спідниці й чепчику була схожа на гномика, хоча й запряглася, коли ставала на службу, що більше ніколи не буде схожа на десятирічну дівчинку. Які це були веселі забави! І найбільше тішилася пані Дарлінг: вона виробляла такі чудернацькі піруети і так швидко кружляла, що видно було тільки її прихований в кутику вуст цілунок, і якби в той момент зненацька зіштовхнутися з нею, то, певно, можна було б його впіймати. І не було на світі щасливішої сім'ї — аж доки не з'явився Пітер Пен.

Пані Дарлінг вперше дізналася про Пітера, коли наводила лад у думках своїх дітлахів. Це гарна традиція кожної доброї матері — уночі, коли діти поснуть, порядкувати у їхніх голівках і складати там усе як слід аж до наступного ранку, розкладати по полицках стоси вражень, що назбируються за цілий день. Якби ви, діти,

могли у той час не спати (хоча це, звичайно, неможливо), то застали би свою маму за цим заняттям, і вам було б надзвичайно цікаво поспостерігати за нею. Ви помітили б, що ця робота дуже схожа на прибирання у шафі з шухлядками. Ви, певно, побачили б свою маму на колінах: як вона потішно милується якоюсь новою знахідкою і дивується, де це в світі можна було таке відшукати, відкриває для себе щось приємне і не дуже, притуляє кожну дрібничку до щоки, так, ніби це пухнасте кошенятко, а потім поспішно прибирає її з очей. І ось, коли ви прокидаєтеся вранці, весь ваш непослух, усі примхи і образи, з якими ви засинали, уже лежать у вашій голівці, охайно поскладані на самому дні, а зверху, напихваті, відсвіжені й провітрені, красуються найкращі ваші думки і наміри, готові зараз же стати вам у пригоді.

Не знаю, чи доводилось вам коли-небудь бачити карту людських думок. Лікарі іноді роблять зображення частин людського тіла, і це може бути дуже цікавим для нас. Але спробували б ви тільки спіймати лікаря за зображенням карти дитячих думок, де все переплутано, де ніщо не стоїть на місці! Тут трапляються зигзагоподібні лінії, як, наприклад, на температурному листі, і, можливо, якраз вони позначають дороги до таємничого острова, бо Небувалія — це чомусь зав-жди острів, з дивовижними каскадами барв то тут, то там, з кораловими рифами і летючим вітрильником на обрії, з дикунами і покинутими барлогами. І ще там бувають гноми — здебільшого кравці, — і печери, крізь які протікають ріки, і князівни з шістьома старшими братами, і хатинка, готова ось-ось розвалитися, і одна старезна пані — дуже маленька на зріст і з гачкуватим носом. І це була б іще не найскладніша карта, якби тільки цим усе й обмежувалося. Але ж на ній ще треба вмістити і перший шкільний дзвоник, і релігію, і батьків, і округлий ставок, і ручну працю, і вбивства, і шибениці, й іменники в давальному відмінку, і святковий шоколадний пудинг, і фігурні дужки, і число дев'яносто дев'ять, і три пенси за зуб, вирваний власноруч, і всяке таке, — і все воно або становить частину вашого острова, або утворює додаткову карту, яку можна побачити на просвіт, але в будь-якому разі все це дуже складно і заплутано, тим більше, що ніщо тут не стоїть на місці.

Ну і, звичайно, Небувалія буває дуже різна — у кожного своя. Наприклад, у Джона там була затока, і над нею літали фламінго, і Джон полював на них. А у маленького Майкла — усе навпаки: у нього був фламінго, а над ним літали затоки. Джон жив на своєму острові у перекинутому догори днищем човні серед пісків, Майкл — у вігвамі, а Венді — в курені з великих листків, вправно зшитих докупи. У Джона там не було друзів, у Майкла були друзі — нічні, а Венді приручила вовченя-сироту, покинуте батьками. Але все-таки загалом усі Небувалії схожі одна на одну, як рідні сестри, і якби їх поставити в рядочок, то можна було б помітити, що всі вони мають спільні риси. На цих казкових берегах діти у вічних забавах витягають на пісок свої човни. Ми теж бували там; ми й досі чуємо часами звук прибою, хоча й ніколи вже не зможемо причалити туди.

З-поміж усіх омріяних островів Небувалія — найпотаємніший і наймісткіший, хоч і не аж такий велетенський і розлогий, — ну, знаєте, не із занадто довгими відстанями

від однієї пригоди до іншої, а якраз такий як треба. Коли на ньому цілий день бавитися зі стільцями і скатертиною, то в цьому немає нічого хвилюючого — ви його навіть не помічаєте, — але за дві хвилини до сну цей острів стає реальністю. Ось для чого існують нічні світильники.

Іноді, мандруючи у дитячих думках, пані Дарлінг наштовхувалася на речі, яких не могла зрозуміти, і найзагадковішим для неї виявилось ім'я Пітер. Вона не знала ніякого Пітера, і все-таки він зустрічався то тут, то там у голівках її Джона і Майкла, а Венді взагалі завела з ним листування своїми жахливими кривулями. Це ім'я у неї виділялося серед інших слів, бо було написано жирними літерами, і коли пані Дарлінг пригледілась до нього пильніше, воно здалося їй надто дивним і підозрілим.

— Так, він досить зухвалий, — з жалем визнала Венді. А мама далі допитувалася:

— То хто ж він такий, моя рибонько?

— Розумієш, мамо, він — Пітер Пен.

Спочатку пані Дарлінг нічого не зрозуміла, але потім, повернувшись подумки у своє дитинство, вона згадала-таки Пітера Пена, про якого розповідали, ніби він живе в країні фей.

Взагалі, про нього існувало безліч легенд: казали, наприклад, що коли діти помирають, він супроводжує їх на той світ, щоб їм було не так страшно.

Пані Дарлінг вірила в нього колись, але тепер, коли вона вже вийшла заміж і стала зовсім дорослою, — тепер вона дуже сумнівалася в його існуванні.

— Але ж, — звернула мама увагу Венді, — він мав би досі вирости.

— О ні, він не росте, — твердо і впевнено сказала Венді, — він точнісінько такий, як я.

Вона мала на увазі, що Пітер залишився дитиною душею і тілом. Венді навіть не уявляла, звідки їй це відомо, просто знала — і край.

Пані Дарлінг поговорила на цю тему з чоловіком, але той тільки усміхнувся: ну-ну.

— Запам'ятай мої слова, — сказав він, — це просто якась нісенітниця, яку Нана вклала в їхні голови, просто якісь собачі фантазії. Не турбуйся, це скоро минеться.

Але нічого не минулося, і невдовзі цей хлопчисько — цей бешкетник! — вразив пані Дарлінг до глибини душі.

Дітям властиво потрапляти у найдивовижніші ситуації і ніскільки не перейматися цим. Тільки діти можуть згадати мимохіть — через тиждень після пригоди, — як вони були в лісі, зустріли там свого померлого дідуся і бавилися з ним. І саме так Венді одного ранку зробила тривожне відкриття. На підлозі дитячої зненацька з'явилося кілька листочків з дерева — листочків, яких там не було, коли всі лягали спати. Пані Дарлінг якраз сушила голову над тим, звідки вони могли взятися, коли Венді сказала з поблажливою усмішкою:

— Напевно, це знову той Пітер!

— Венді, ти про що?

— Як негарно з його боку не витерти ніг, — зітхнула Венді.

Вона була дуже охайною дівчинкою.

Далі Венді пояснила, цілком логічно і доказово, що Пітер інколи ночами приходять до них в дитячу кімнату, сідає в ногах її ліжка і грає на сопілці. На жаль, вона ніколи не прокидалася під час цих візитів, тому й не знала, звідки вона це знала — просто знала і все.

— Які дурниці ти говориш, моя дорогенька. Ніхто не може увійти в наш дім без стуку.

— Я думаю, він приходять до нас через вікно, — сказала дівчинка.

— Але ж, доню, це третій поверх.

— А хіба не було того листячка під вікном, мамо?

Так, це була правда: листочки знайшлися біля самого вікна.

Пані Дарлінг не знала, що й думати, бо для Венді ці дивні речі здавалися такими природними, що неможливо було їх заперечити, переконуючи дитину, ніби це був тільки сон.

— Донечко моя, — вигукнула пані Дарлінг, — чому ж ти не розповіла мені про це раніше?

— Я забула, — безтурботно мовила Венді. Вона саме поспішала до сніданку.

Ну, звичайно, так і є: усе це, мабуть, їй наснилося.

Але, з іншого боку, — як же тоді листя? Пані Дарлінг дуже уважно придивилася до нього: це було сухе листя і, очевидно, воно не могло вирости на жодному дереві, яке можна знайти тут, в Англії. Вона повзала по підлозі зі свічкою в руці вивчаючи дивні відбитки ніг. Поштрикала кочергою в комині й простукала стіни. Спустила мотузку з вікна аж до тротуару — там було добрячих тридцять футів, — але ніхто по тій мотузці не піднявся.

Так-так, усе це Венді наснилося.

Ні-ні, нічого Венді не наснилося, і це показала наступна ніч. Можна стверджувати, що саме тієї ночі розпочалися надзвичайні пригоди.

Тої ночі, про яку іде мова, усі діти вже повклалися до сну. Сталося так, що у Нани був вихідний, і пані Дарлінг сама купала їх і співала їм, аж доки вони, одне за одним, не відпустили її руку і не провалилися глибоко у царство сну.

Довкола було так безпечно і затишно, що мама всміхнулася своїм недавнім тривогам і мирно сіла шити при вогні.

Вона готувала сюрприз для Майкла — сорочку до дня народження. Полум'я ще пломеніло, дитячу кімнату освітлювали три світильники, на колінах пані Дарлінг лежало шиття. І ось її голова похилилася — як же граційно! — і вона задрімала. Погляньте-но тільки на цю компанію: онде Венді і Майкл, ось Джон, а тут, при вогні, — пані Дарлінг. Сюди б іще один, четвертий, світильник.

Вона задрімала — і їй наснився сон. Їй снилося, що країна Небувалія отут, зовсім поруч, і той дивний хлопчик — якраз звідти. Він не налякав її, бо вона зрозуміла, що вже бачила його риси в обличчях багатьох бездітних жінок. Може, його можна знайти і в обличчях декотрих матерів. Але у її сні він начебто відхилив завісу, що приховує країну Небувалію, і вона помітила, як Венді, і Джон, і Майкл підглядають у вічко.

Спиться — сниться, і цей сон міг нічогосінько не означати; але поки він тривав, вікно дитячої відчинилося і на підлогу зістрибнув хлопчик. Його супроводжувало дивне світло — ніби світлячок з кулачок завбільшки, — і це світло почало гасати кімнатою, як живе. Мабуть, воно й розбудило пані Дарлінг.

Вона підскочила з криком, побачила хлопчика і якимось дивом відразу зрозуміла, що це і є Пітер Пен. Якби ви, чи я, чи Венді опинилися там, кожен з нас неодмінно побачив би, що прибулець чомусь скидався на таємничий поцілунок пані Дарлінг. Це був дуже гарний хлопчик, у вбранні з сухого листя і деревної смоли, але найпримітніше у ньому було те, що він досі міг похвалитися усіма своїми молочними зубами. Коли він, Пітер, побачив, що пані Дарлінг вже доросла, він заскреготав на неї тими маленькими перлинами.

Розділ 2. Тінь

Пані Дарлінг скрикнула, і, як на те, двері відчинились, і зайшла Нана, повертаючись із вечірньої прогулянки. Вона загарчала і кинулась на хлопчика, який легко вистрибнув через вікно. Пані Дарлінг знову скрикнула — тепер уже переживаючи за нього — вона подумала, що хлопчик розбився, і побігла вниз на вулицю шукати його маленьке тіло, але там нікого не було.

Тоді вона глянула вгору, але у темряві ночі нічого не вгледіла — нічого, крім падучої зорі.

Пані Дарлінг повернулась до дитячої кімнати і побачила, що Нана тримає щось у роті — щось схоже на тінь того хлопчика. Коли він вистрибував, Нана мерщій зачинила вікно, хоч і занадто пізно, щоб упіймати втікача, але його тінь не встигла таки втекти; вікно захряснулось і прищемило тінь. Можете бути певні, що пані Дарлінг дуже уважно роздивилася знахідку, але не помітила в ній нічого особливого.

Нана ні на мить не завагалася над тим, що далі робити з тінню. Вона вивісила її за вікно, і це мало означати: "Він, безперечно, повернеться за нею; тож повісимо її туди, звідки йому буде найлегше її забрати, щоб зайвий раз не тривожити дітей".

Але, на жаль, пані Дарлінг не могла лишити знахідку висіти там, за вікном. Тінь була надто схожа на брудну ганчірку і псувала ошатний вигляд будинку. Пані Дарлінг думала показати знахідку панові Дарлінгові, але він, підтримуючи ясність розуму вогким рушником, обмотаним навколо голови, саме обраховував можливість купівлі зимових пальт для Джона і Майкла, і гріх було його тривожити в цю мить. До того ж, вона твердо знала, що він скаже:

— Це все через оту собаку-няню.

Тож вона вирішила поки що згорнути тінь і обережно сховати її в шухляду, а при слушній нагоді розповісти про неї чоловікові. Ова!

Слушна нагода трапилася через тиждень, у ту навіки-незабутню п'ятницю. Так-так, це була саме п'ятниця.

— У п'ятницю мені слід було бути особливо обачною, — так говорила вона згодом чоловікові, а Нана тим часом сиділа по другий бік від неї і тримала її за руку.

— Ні-ні, — звичайно відповідав на це пан Дарлінг, — це я в усьому винен. Я,

Джордж Дарлінг, допустив до цього. "MEA CULPA, MEA CULPA!"[1] — він свого часу здобув класичну освіту.

Так вони сиділи ніч у ніч, згадуючи ту фатальну п'ятницю, аж поки кожна, щонайдрібніша деталь цього дня не закарбувалася у їхній свідомості й не проступила на другий бік, як тавро на дешевій чеканці.

— Якби ж я тоді не пішла в гості до сусідів з 27-го будинку... — казала пані Дарлінг.

— Якби ж я тоді не вилив свої ліки у Нанину миску... — казав пан Дарлінг.

— Якби ж я тоді зробила вигляд, ніби мені ті ліки смакують... — промовляли вологі Нанині очі.

— Це все тому, що я так люблю ходити в гості, Джордже.

— Це все через моє фатальне почуття гумору, голубонько.

— Це все через мої дріб'язкові образи, любі мої хазяї.

А потім хтось із них, або обоє, або всі разом не витримували і заходилися плачем, і тоді Нана думала: "Так, це правда, правда — не можна мати собаку за няньку".

І частенько саме пан Дарлінг витирив хустинкою сльози з очей вірної Нани.

— Це все той негідник! — вигукував пан Дарлінг, і Нана гавкала, вторуючи йому. Але пані Дарлінг ніколи не нарікала на Пітера; щось таке було в правому кутику її вуст, що веліло їй не промовляти його, Пітерового, імені.

Так вони й сиділи там, у спорожнілій дитячій кімнаті, розчулено пригадуючи кожную щонайдрібнішу деталь того жахливого вечора. А починався він так буденно, так звичайно, як сотні інших вечорів: Нана напустила у ванну води для Майкла і на своїй спині занесла його до купелі.

— Я не хочу спати! — верещав він так, ніби це могло щось змінити. — Я не буду, не буду! Нано, ще ж навіть шостої нема. О, будь ласка, будь ласка! Раз ти така, Нано, то я не буду більше тебе любити. Кажу тобі, я не хочу купатися, не хочу, не хочу!

Тоді прийшла мама у білій вечірній сукні — вона вдягнулася трохи раніше, бо Венді так любила милуватися нею у цій сукні і в намисті, подарованому Джорджем. На правій руці у пані Дарлінг виблискував браслет — це був браслет Венді, і мама завжди просила його поносити. А Венді дуже любила позичати його мамі.

Пані Дарлінг застала двох своїх старших дітей за грою: вони бавились у тата і маму — тобто у неї і Джорджа — нібито з okazji народження Венді, і "Джордж" урочисто промовляв:

— Я радий повідомити Вам, пані Дарлінг, що Ви стали матір'ю.

Він говорив це точнісінько таким тоном, як у такій ситуації це зробив би сам пан Дарлінг.

А Венді пританцьовувала на radoщах — точнісінько так, як це зробила б справжня пані Дарлінг.

Потім "відзначали" народження Джона, з особливою помпою, яка завжди супроводжувала новонародженого чоловічої статі; а тоді й Майкл повернувся з купелі й так само захотів "народитися", але Джон жорстко зауважив, що їм більше нікого не треба.

Майкл мало не плакав:

— Нікому мене не треба! — розпачливо крикнув він, і, звичайно, жінка у вечірній сукні не могла цього стерпіти.

— Мені треба, — сказала вона. — Мені дуже треба третю дитинку.

— Хлопчика чи дівчинку? — спитав тоді Майкл майже зневіреним голосом.

— Хлопчика.

І тоді він вистрибнув мамі на руки. Така, здавалось би, дрібничка для пана і пані Дарлінгів, та й для Нани, які тепер згадували ці події; але не така вже й дрібничка, коли зважити на те, що це був останній вечір Майкла у рідному домі. Знову і знову батьки поринають у спогади.

— І саме тоді я влетів, як вихор, правда? — сказав пан Дарлінг з глибокою зневагою до себе самого; але тоді він справді був, наче стихійне лихо.

Мабуть, для нього існує якесь виправдання. Він теж готувався вийти в гості, ошатно одягся, і все було добре, аж поки не дійшло до краватки. Це здасться вам дуже дивним, але чоловік, який досконало розумівся на акціях і відсотках, ніяк не міг "порозумітися" з краваткою. Часом, щоправда, краватка піддавалася йому без бою, але бувало й таке, коли усім домашнім здавалося, що краще б він поступився власним гонором і купив собі готову, зав'язану краватку.

Це був саме такий небезпечний випадок. Батько увірвався в дитячу кімнату з пом'ятою, нікчемною, паскудною краваткою в руках.

— Що таке, що сталося, таточку?

— Що сталося! — проревів він (о, він ревів по-справжньому). — Ця клята краватка — вона ніяк не зав'язується!

У його голосі дзвеніли нотки отруйного сарказму:

— У мене на шиї — ні, нізащо! А на бильці ліжка — будь ласка, скільки завгодно! Так-так, я двадцять разів зав'язав її на бильці ліжка, але у себе на шиї — ані разу! О-о-о! Прокляття!

Запідозривши, що усе сказане не справило на пані Дарлінг належного враження, він грізно продовжував:

— Мушу тебе попередити, матусю, що якщо ця клята краватка не зав'яжеться як слід у мене на шиї, то ми сьогодні не вийдемо з дому і не потрапимо в гості, а якщо ми сьогодні не потрапимо в гості, то я більше не зможу з'явитися на роботі, а якщо я більше не з'явлюся на роботі, то ми з тобою залишимося без куска хліба, а наші діти опиняться на вулиці.

Але навіть тепер, навіть після цих слів пані Дарлінг зберігала спокій.

— Дай-но я тобі допоможу, любий, — сказала вона. Власне цього він і чекав, за цим він і ввірвався в дитячу — власне, щоб попросити її про це. І вона своїми лагідними прохолодними руками зав'язала йому краватку, а діти тим часом обступили батьків і спостерігали, як вершиться їхня доля.

Інший чоловік міг би образитися на жінку за те, що їй так легко вдалося впоратися з таким складним завданням, але пан Дарлінг мав надто добру вдачу.

Він невимушено подякував їй, негайно забув свій гнів і за мить уже танцював по всій кімнаті, підхопивши Майкла на руки.

— Як ми тоді весело бавились! — промовила пані Дарлінг, повертаючись думками у ті дні.

— О, наші останні радощі! — простогнав пан Дарлінг.

— Пам'ятаєш, Джордже, як Майкл колись запитав: "А як ти знала, що це я, як ти мене впізнала, мамо?"

— Так-так, пам'ятаю!

— Вони були такі милі, Джордже, правда?

— І вони були наші, наші рідні діти! А тепер їх нема.

Того вечора гучна забава скінчилася з появою Нани, і щонайгірше — пан Дарлінг наштовхнувся на неї, і його вихідні штани обліпила собача шерсть. А це ж були не просто нові штани — це були його перші штани, оздоблені сутажем, і він кусав губи, щоб не заплакати з досади. Звичайно, пані Дарлінг почистила вбрання, але він все-таки знову завів розмову про те, що негоже мати собаку за няньку.

— Джордже, наша Нана — справжній скарб.

— Я в цьому не сумніваюсь, але час від часу мене переслідує дивне відчуття, ніби вона ставиться до наших дітей, як до щенят.

— О ні, ну що ти, любий, повір, вона розуміє, що вони люди.

— Ну, не знаю, — глибокодумно сказав пан Дарлінг, — не знаю, може й так.

Оце й була зручна нагода, як здалося його дружині, щоб поговорити з ним про хлопчика. Спершу він тільки пирхнув зневажливо, але потім, коли вона показала йому тінь, замислився.

— Це не може належати нікому з моїх знайомих, — сказав він, ретельно вивчаючи тінь, — але з усього видно, що це має належати якомусь шибеникові.

— Ми все ще говорили про тінь, пам'ятаєш, — нагадав пан Дарлінг, — коли увійшла Нана і принесла в зубах ліки для Майкла. Ти ніколи вже не принесеш пляшечку в пащі, Нано, і в цьому винен я.

Він був мужнім чоловіком, але, безперечно, з тими ліками повівся зовсім подурному. Якщо він і мав якісь слабкості, то головна з них полягала в тому, що він усе життя вважав, ніби пив ліки залюбки, — так і тепер, коли Майкл відіпхнув ложку з мікстурою, яку Нана тримала в зубах, тато промовив з докором:

— Майкле, будь мужчиною.

— Не буду, не буду! — зарепетував Майкл.

Пані Дарлінг пішла за шоколадкою для Майкла, а пан Дарлінг вирішив, що слід проявити більше твердості.

— Матінко, не розпещуй сина, — гукнув він їй услід. — Майкле, коли я був у твоєму віці, то пив ліки без звуку — ані мур-мур. Я казав тільки: "Дякую вам, мої добрі батьки, за цю мікстуру, яка зробить мене здоровшим".

Він справді думав, що так воно і було, і Венді, яка стояла тут у нічній сорочці, вірила його словам і сказала, бажаючи підбадьорити Майкла:

— Тату, ті ліки, які ти інколи приймаєш, напевно, набагато гірші на смак, хіба ні?

— О-о-о, вони в сто разів гидкіші, — браво підтвердив пан Дарлінг, — але я б зараз охоче випив їх, щоб показати тобі, Майкле, як це робиться, — якби не те, що вони загубились.

Правду кажучи, ті ліки не загубилися; він сам серед ночі заховав їх у шафу, на найвищу полицю. Він і не уявляв собі, що Ліза, ретельна і прискіплива служниця, могла їх там знайти і поставити знову на місце.

— Тату, я знаю, де вони! — вигукнула Венді, завжди рада чимось прислужитися. — Зараз принесу! — і вона вибігла раніше, ніж батько встиг її зупинити. Його настрої раптом дивним чином змінився.

— Джоне, — сказав він тремтячим голосом, — це така гидота! Воно таке слизьке, липке, нудотне...

— Але ж, тату, це ненадовго, — добродушно відповів Джон, і тут в кімнату влетіла Венді з мікстурою у склянці.

— Я бігла так швидко, як тільки могла, — видихнула вона.

— Ну-у-у-у, феноменально швидко, — відповів батько з мстивою ввічливістю, яка, зрештою, не зачепила Венді. — Але першим буде Майкл, — твердо сказав він.

— Першим буде тато, — відмовився Майкл, що мав недовірливу натуру.

— Мене зараз знудить, розумієш? — понуро промовив пан Дарлінг.

— Ну, тату, раз — і все! — гукнув Джон.

— Притримай язик, Джоне! — крикнув батько.

Венді розгубилася:

— Тату, я думала, ти ті ліки просто проковтнеш.

— Та не в тому річ, — відповів він. — Річ у то-му, що в моїй склянці ліків більше, ніж у ложечці Майкла, — його горде серце мало не розірвалось. — І це несправедливо, я готовий повторювати до останнього свого подиху: це несправедливо.

— Тату, я чекаю, — холодно сказав Майкл.

— Дуже добре, що ти чекаєш. Я теж чекаю.

— Ти, тату, просто боягуз, заячий хвіст.

— Сам ти заячий хвіст.

— Ні, я не боягуз.

— Я теж не боягуз.

— Добре, тоді пий.

— Чудово, ти сам пий.

І тут у Венді виникла чудова ідея:

— Чому б вам обом не випити ліки одночасно?

— Прекрасно, — погодився пан Дарлінг. — Ти готовий, Майкле?

Венді почала відлік — раз, два, три — і Майкл випив свої ліки, а пан Дарлінг сховав свою склянку за спину. І тут пролунав обурений вереск Майкла, а Венді вигукнула з докором:

— О! Тату!

— Що значить "О! Тату!"? — перекривив дочку пан Дарлінг. — Майкле, припини істерику. Я якраз хотів прийняти свої ліки, але — ненароком промазав.

Це було жахливо — той погляд, яким уся трійця втупилася в нього: це було так, ніби жоден з його дітей більше не міг захоплюватися батьком.

— Гей, ви, послухайте, — благально промовив він, тільки-но Нана пішла у ванну. — Я щойно придумав розкішний жарт. Я виллю свою мікстуру в Нанину миску, вона подумає, що це молоко, — і вип'є її!

Так, мікстура справді була схожа на молоко; але діти не могли похвалитися таким тонким почуттям гумору, як у їхнього тата, і тому з осудом спостерігали, як він виливав свої ліки у собачу миску.

— Правда, смішно?.. — сказав він якимсь непевним голосом, і діти не посміли видати його, коли Нана і пані Дарлінг повернулися до кімнати.

— Наночко, хороша, — сказав він і почухав її за вухом, — я тут налив тобі трохи молочка, Нано.

Нана заметляла хвостом, підбігла до миски і почала хлебтати. Раптом вона завмерла і глянула на пана Дарлінга таким поглядом... — не злим, не лютим: вона показала йому велику печальну сльозу, що завжди змушує нас співчувати шляхетним псам, — і заповзла в буду.

Пан Дарлінг аж пашів від сорому, але здаватися не збирався. У могильній тиші пані Дарлінг понюхала миску.

— О Джордже, — сказала вона, — це ж твої ліки!

— Я просто пожартував, — виправдовувався він, поки дружина заспокоювала синів, а Венді обіймала Нану.

— Прекрасно, — гірко промовив він, — хоч як я стараюся розвеселити когось у цьому домі, аж зі шкіри пнуся, — все марно.

Венді й далі співчутливо обіймала Нану.

— Правильно, так мені й треба, — обурювався батько. — Панькайся з нею! А хто би попанькався зі мною? Ніхто! Бо я — просто годувальник: чого зі мною панькатись? Чого? Чого?! Чого?!!

— Джордже, — попросила його пані Дарлінг, — будь ласка, тихіше: прислуга почує.

Вони вже призвичаїлися називати Лізу прислугою.

— Нехай собі, — відповів він відважно. — Хай увесь світ почує! Але я більше ні хвилини не потерплю, щоб у моєму домі командувала собака.

Діти розплакались, Нана підбігла до нього миритися, але він відштовхнув її геть. Він знову відчув себе сильним і мужнім.

— Нічого не допоможе! — кричав він. — Твоє місце — у дворі, і там я тебе зараз же й прив'язу!

— Джордже, Джордже, — прошепотіла пані Дарлінг, — згадай, що я казала тобі про того хлопчика.

Але... але він навіть не слухав. Він намірився показати всім, хто в домі господар; і коли команди не допомогли, вдався до солодких слів та спокусливих обіцянок, щоб

витагти Нану з буди; а тоді брутално схопив її і потягнув геть із кімнати. Панові Дарлінгу було соромно за себе, але він вперто продовжував свою справу. Усе це були прояви його надзвичайно тонкої натури, яка завжди жадала визнання. Тож він прив'язав собаку у дворі, а тоді, пригнічений і нещасний, сів у коридорі, втираючи кулаками очі.

А тим часом пані Дарлінг повклала дітей спати у незвичній тиші й запалила світильники. Діти прислухалися до гавкату Нани, і Джон почав пхенькати:

— Бідненька, він посадив її на ланцюг у дворі!

Але Венді була розважливіша.

— Нана не так гавкає, коли їй погано, — сказала вона, передчуваючи, що має щось статися. — Вона так гавкає, коли чує небезпеку. Небезпеку!

— Ти в цьому впевнена, Венді?

— Так, так.

Пані Дарлінг затремтіла і підійшла до вікна. Воно було надійно зачинене. Вона поглянула через шибу — нічне небо всіяли зорі. Зорі скупчилися довкола будинку, ніби їм було цікаво побачити, що там буде далі; і пані Дарлінг не помітила, що одна чи дві зірочки ніби підморгують. І все-таки якась невимовна тривога стискала їй серце і змусила прошепотіти:

— О, як би я хотіла сьогодні нікуди не йти!

Навіть напівсонний Майкл відчув її тривогу і спитав:

— Мамо, хіба нам треба чого-небудь боятися, коли ти запалила світильники?

— Ні-ні, нічого, мій синку, — відповіла вона. — Світильники — це ніби мамині очі, які вона залишає при дітях, щоб їх оберігати.

Вона пройшла від ліжечка до ліжечка, ніжно наспівуючи дітям, а маленький Майкл обійняв її за шию і вигукнув:

— Мамусенько, ти моя радість!

Це були останні слова, які вона чула від нього, — останні на довгий, довгий час. Будинок номер 27 був зовсім поряд, лише за кілька кроків, але йшов сніг, і тато й мама Дарлінги вибирали дорогу так, аби не намочити взуття. О цій порі лише вони були на вулиці, і всі зорі дивилися на них. Зорі такі гарні — але вони нічого не можуть вдіяти, вони назавжди приречені бути лише мовчазними свідками. Це кара, яку вони несуть не знати за що — за якусь провину, скоєну так давно, що жодна зіронька тепер не знає, як це було. І тому в старших зірок очі стали осклілі, і тепер вони розмовляють дуже рідко (мерехтіння — мова зірок), але маленькі зірочки ще вміють дивуватися. Хоч вони й не найкращі друзі Пітера — бо він має погану звичку підкрадатися ззаду і дмухати на них, — але вони так люблять цікаві ігри, що охоче допомагають йому цього вечора і намагаються збити дорослих з пантелику. Щойно двері будинку номер 27 зачинилися за паном і пані Дарлінгами, в небесах почалася метушня, і найменша зіронька Чумацького Шляху вигукнула:

— Пітере, пора!

Розділ 3. Летімо, летімо!

Ще хвильку після того, як пан та пані Дарлінги вийшли з дому, світильники біля ліжечок трьох їхніх дітей горіли ясно.

Це були дуже милі світильнички, і хо-тілось би, щоб вони теж застали Пітера, але ось вогник біля ліжечка Венді почав кліпати і так солодко позіхнув, що два інші теж не змогли стриматися, і так, позіхаючи, всі троє загасли.

Але тепер кімнату осявало інше світло, в тисячу разів яскравіше, ніж вогники світильників. На той час, про який ми розповідаємо, це світло побувало вже в усіх шафах і шухлядках дитячої кімнати: у пошуках Пітерової тіні воно перерило весь гардероб і вивернуло навиворіт кожну кишеню. Це не було звичайне світло, до якого ми звикли: воно сяяло тільки коли швидко-швидко рухалося, а коли хоч на хвильку зупинялося перепочити, тоді було видно, що насправді це фея — маленька, як дитяча долонька, і сама ще зовсім дитина. Цю чарівну дівчинку звали Дзенька, на ній була вишукана сукня із сухого листка з низьким квадратним вирізом, яка підкреслювала красу її фігурки. Хоча, правду кажучи, ця фейка була трохи пухкенька.

Ще за мить після появи феї вікно знову прочинилося від подуву маленьких зірочок, і в кімнаті приземлився Пітер. Півдороги він ніс Дзеньку на руках, і на нього натрусилося трохи чарівного пилу.

— Дзенько, — тихо покликав він, коли пересвідчився, що діти послули, — Дзенько, ти де?

А вона тим часом залетіла в глечик, і їй там дуже сподобалось — вона ж іще ніколи в житті не бувала в глечику.

— Ой, та вилазь уже звідти і скажи мені: ти довідалась, куди вони запроторили мою тінь?

У відповідь пролунав найніжніший передзвін золотих дзвіночків. Це була мова фей, яку звичайні діти ніколи не можуть почути. Але якби ви все-таки колись почули її, то одразу впізнали б.

Дзенька сказала, що тінь лежить у величезній коробці. Пітер зрозумів, що величезна коробка — це комод, і кинувся до нього. Обома руками він повисував шухляди і повисипав усе, що в них було, на підлогу — так королі кидають милостиню в юрбу. Дуже скоро він відшукав свою тінь і на radoщах зовсім забув, що Дзенька лишилася в шухляді — тепер уже зачиненій.

Якщо він взагалі коли-небудь замислювався над цим — а я в цьому дуже сумніваюся, — то, мабуть, уявляв, що досить тільки їм з тінню опинитися поряд, і вони відразу зіллються до купи, як дві краплі води. Але цього не сталося, і Пітер зовсім розгубився. Він взяв у ванні мило, намилив тінь і спробував приліпити до себе — але все було марно. Пітера кинуло в дрож, він сів на підлогу і заплакав.

Його плач розбудив Венді, і вона піднялася в ліжечку. Вона зовсім не злякалася, коли побачила, що в кімнаті на підлозі сидить незнайомиць і плаче, — їй стало просто цікаво.

— Хлопчику, — ввічливо запитала вона, — чого ти плачеш?

Пітер теж міг похвалитися гарними манерами — їх він перейняв у феї під час

чарівних церемоній. Він гордо встав і вишукано вклонився. Це було дуже приємно, і вона теж вклонилась йому у відповідь — зі свого ліжечка.

— Як тебе звати? — спитав він.

— Венді Мойра Анжела Дарлінг, — кокетливо відповіла вона. — А тебе?

— Пітер Пен.

Вона вже знала, що це не хто інший як Пітер, але його ім'я здалося їй занадто коротким.

— Оце і все?

— Саме так, — різкувато відповів гість. Він уперше відчув, що його ім'я справді закоротке.

— Пробач, будь ласка, — сказала Венді Мойра Анжела.

— Нічого, — проковтнув образу Пітер.

Вона спитала, де він живе.

— Секундочку праворуч, — відповів він, — і далі прямо, аж до ранку.

— Яка кумедна адреса!

Пітер знову образився. Йому вперше здалося, що, можливо, ця адреса справді кумедна.

— А по-моєму, ні, — сказав він.

— Я питала, — чемно сказала Венді, пам'ятаючи, що вона тут господиня, — про ту адресу, на яку можна надсилати листи.

Йому була неприємна згадка про листи.

— Я не чекаю листів, — зверхньо відказав він.

— А твоя мама?

— У мене немає мами, — сказав він.

Так, Пітер не тільки не мав мами — він не мав навіть найменшого бажання мати її.

Він думав, що люди занадто високої думки про мамів.

Однак Венді відразу відчула себе причетною до трагедії.

— О, Пітере, тепер я не дивуюся, що ти плакав, — вигукнула вона, зіскочила з ліжечка і підбігла до нього.

— Я плакав не за мамою, — обурено відповів він. — Я плакав тому, що моя тінь ніяк не хоче триматися мене. Це єдине, що могло змусити мене заплакати.

— Твоя тінь відірвалась?

— Так.

Аж тепер Венді побачила на підлозі тінь — таку жалюгідну! — і щиро поспівчувала Пітерові.

— Це жахливо, — сказала вона, але не змогла стримати посмішку, коли побачила, як він намагається приклеїти ту тінь до себе милом. Як це по-хлоп'ячому!

На щастя, Венді добре знала, що робити.

— Її треба пришити, — порадила вона ледь-ледь поблажливо.

— Що пришити? — спитав він.

— Який же ти безпорадний!

— Я? Вперше чую!

Але насправді вона насолоджувалась його безпорадністю.

— Я пришию її тобі, мій маленький джентльмене, — сказала вона, хоча Пітер був одного з нею зросту.

Венді вийняла торбинку зі швейним приладдям і пришила тінь до ноги Пітера.

— Май на увазі: зараз буде трохи боліти, — застерегла вона його.

— О ні, я не заплачу, — відповів на це Пітер, якому вже знову здавалося, що він не плакав ніколи в житті. Він зціпив зуби і навіть не ойкнув, і невдовзі тінь уже трималася як слід, хоча ще й була трохи пом'ята.

— Може, її годилось би попросувати, — глибокодумно промовила Венді, але Пітер, як то хлопець, був абсолютно байдужий до свого зовнішнього вигляду, і тепер тільки й міг, що стрибати до стелі від щастя. Ова! Він уже й забув, що завдячує своїм щастям Венді. І вже думає, що сам, власноручно, причепив до себе тінь.

— Який же я кмітливий! — самозакохано кричав він. — Яка розумна в мене голова!

Хоч як прикро, але доведеться визнати, що оця марнославність Пітера була однією з його визначальних рис. Додайте ще бездумну відвертість і побачите, що світ ще не знав такого зухвальця!

Венді аж остовпіла.

— Ти хвалько! — вигукнула вона з нищівним сарказмом. — Хочеш сказати, я нічого для тебе не зробила?!

— Чому? Ти теж зробила дещо, — мимохить промовив Пітер і пострибав далі.

— Я — дещо? — образилась вона. — Добре, якщо я не можу допомогти, то принаймні можу піти — і вона з величезним почуттям власної гідності застрибнула в ліжечко і з головою накрилася ковдрою.

Щоб знову привернути її увагу, він зробив вигляд, ніби збирається іти геть, а коли цей план провалився, Пітер сів на краєчок ліжка і легенько поштурхав її ногою.

— Венді, — попросив він, — не втікай. Я ніяк не можу стриматися, коли мені щось вдається і я собою задоволений.

Але вона так і не висунула носа з-під ковдри, хоча й нашорошила вушка.

— Венді, — продовжував він голосом, перед яким не могла би встояти жодна дівчина у світі, — Венді, від однієї дівчинки завжди більше користі, ніж від двох десятків хлопців.

Отепер Венді кожним сантиметром відчула свою жіночність — і хоч тих сантиметрів було не так уже й багато, вона таки визирнула з-під ковдри.

— Ти справді так думаєш, Пітере?

— Аякже, справді.

— А я думаю, що це дуже люб'язно з твого боку, — заявила вона. — І тому я знову встаю!

Після цих слів Венді сіла поруч з Пітером на краєчок ліжка.

І ще вона додала, що може подарувати йому поцілунок, якщо він захоче, але Пітер не розумів, про що вона говорить, і очікувально простягнув до неї руку.

— Ти ж знаєш, що таке поцілунок? — спантеличено спитала вона.

— Буду знати, коли ти мені його подаруєш, — відповів він напружено, і, щоб не хвилювати його ще більше, Венді дала йому наперсток.

— А тепер, — сказав він, — я теж можу подарувати тобі поцілунок?

— Як хочеш, — відповіла вона грайливо.

Венді хотіла полегшити йому справу і схилила до нього личко, але він просто втиснув в її долоньку жолудь, і вона розчаровано повернула личко назад і чемно пообіцяла почепити подарований цілунок на ланцюжок і носити на шиї.

На щастя, вона дотримала слова і справді носила жолудь на ланцюжку, а згодом він врятував їй життя.

Коли виховані люди знайомляться, то зазвичай питають одне одного, скільки кому років; тож Венді, яка завжди любила робити все як слід, теж спитала Пітера про вік. Правду кажучи, це було не найприємніше для нього запитання: ситуація нагадувала екзамен, коли тобі дістається питання з англійської граматики, а ти готувався відповідати про англійських королів.

— Не знаю, — відповів він стурбовано, — але я ще зовсім молодий.

Пітер справді не знав, скільки йому років, у нього існували тільки певні припущення щодо цього, і він відважно зізнався:

— Венді, я втік з дому того ж дня, коли народився.

Це дуже здивувало Венді — і дуже зацікавило; вона чарівним граційним жестом торкнулася своєї нічної сорочки, натякаючи, що можна сісти ближче.

"Це сталося тому, що я почув розмову між татом і мамою, — пошепки пояснив він, — розмову про те, ким я буду, коли стану дорослим". Пітер розхвилювався. "Але я не хочу ставати дорослим дядьком, ніколи! — палко вигукнув він. — Я хочу завжди залишатися маленьким хлопчиком і бавитися. Тому я втік у Кенсінгтонські Сади і довго жив там серед фей".

Вона обдарувала його неймовірно захопленим поглядом, і він подумав, що це через ту відважну втечу — але насправді Венді подивилася на Пітера так тому, що він знався з феями. Вона жила звичайним домашнім життям, і знайомство з феями видавалося їй чимось казковим.

Венді засипала Пітера запитаннями про них, і це його страшенно здивувало, бо йому самому ті феї частенько дошкуляли — плутались під ногами і всяке таке, — і часом він навіть мусив давати їм лупня.

Однак загалом він ставився до фей із симпатією і розповів Венді про їхнє походження.

— Розумієш, Венді, коли перше дитя вперше засміялося, той сміх вибухнув тисячами іскор, і всі вони порозліталися по світу, і з кожної з'явилася фея.

Це була довга розмова, але Венді любила сидіти вдома і вести такі розмови.

— Відтоді, — розчулено продовжував він, — у кожного хлопчика і дівчинки має бути своя фея.

— Має бути? Але що, так не є?

— Ні. Бачиш, сучасні діти стільки всього знають, що дуже рано перестають вірити у фей, і щоразу, як котрась дитина каже: "А фей не буває!", — десь падає мертвою котрась фея.

Тепер і йому здалося, що вони вже досить часу присвятили феям; і в голові йому промайнуло, що Дзеньки довго щось не чути.

— Не уявляю, куди вона могла подітися, — він підвівся з ліжка і стурбовано покликав фею.

Серденько Венді затріпотіло від хвилювання.

— Пітере! — закричала вона, шарпаючи його. — Ти навіть не подумав сказати мені, що тут, у цій кімнаті, є фея!

— Вона була тут щойно, — відповів він нетерпляче, — ти часом не чуєш її? — І вони обоє прислухалися.

— Ніби якісь дзвоники дзвонять, — сказала Венді.

— От і добре, бо це і є Дзенька, і той дзвін — це мова фей. Здається, я вже теж її чую.

Звук долинав від комоду, і Пітер зробив радісну міну. Ніхто ніколи не мав такого радісного вигляду, як Пітер, а його сміх переливався, як дзюрчання найдзвінкішого струмка. Він і досі сміявся своїм найпершим сміхом.

— Венді, — шепнув він змовницьки, — здається, я зачинив її в шухляді!

Пітер випустив біднесеньку Дзеньку на волю, і вона зразу ж почала літати по кімнаті й люто дзеленчати.

— Так не можна говорити, — відбивався Пітер. — Звичайно, я винен — вибач, будь ласка, — але звідки мені було знати, що ти лишилася в шухляді?

А Венді навіть не слухала його:

— Пітере, Пітере! Хай би вона зупинилася, щоб я могла подивитися на неї!

— Вони ніколи не стоять на місці, — сказав він, але Венді встигла-таки розгледіти романтичну постать, яка на хвилюку стала перепочити на годиннику з зозулькою.

— О, яка гарнесенька! — вигукнула вона, хоча личко Дзеньки все ще спотворювала люта гримаса.

— Дзенько, — миролюбно сказав Пітер, — ця панна дуже шкодує, що ти не її фея.

Дзенька відповіла якоюсь непристойністю.

— Пітере, що вона каже?

Йому довелось перекласти.

— Вибач, вона не вельми вихована. Вона каже, що ти — грубе потворне дівчисько, а вона — моя фея.

Пітер спробував посперечатися з Дзенькою:

— Ти ж знаєш, що тобі не можна бути моєю феєю, бо я хлопчик, а ти — дівчинка.

На це Дзенька знайшла таку відповідь:

— Ти дурило, — і зникла у ванні.

— Бачиш, яка вона невихована фея, — вибачливо сказав Пітер. — Її називають Майстринька Дзенька, тому що вона вміє лагодити каструлі й чайники.

Тепер вони удвох сиділи в кріслі, і Венді дошкуляла Пітерові своїми нескінченними запитаннями.

— Якщо ти вже не живеш у Кенсінгтонських Садах...

— Інколи я там буваю.

— Але де тепер твій дім, де ти живеш?

— Я живу із загубленими хлопчиками.

— Хто це такі?

— Це діти, які випадають із візочків, поки няні дивляться в інший бік. Якщо протягом тижня на них не подають у розшук, вони вирушають далеко-далеко, в Небувалію, і там собі живуть, як знають. Я — їхній командир.

— Уявляю собі, як це цікаво!

— Цікаво, — хитро промовив Пітер, — але ми такі самотні. Розумієш, нам бракує дівочого товариства.

— Як — серед вас немає жодної дівчини?

— Жодної. Ти ж знаєш, дівчатка не такі дурні, щоб вивалюватися з візочків.

Ця фраза дуже сподобалась Венді.

— Я думаю, — сказала вона, — це просто чудово, що ти так відгукуєшся про дівчат, бо, наприклад, Джон... — вона показала на братове ліжко, — Джон нас тільки зневажає.

Замість відповіді Пітер підвівся й одним ударом викинув Джона з ліжка — зі всіх його ковдр, подушок і так далі. Венді цей вчинок видався занадто рішучим, як для першого знайомства, і вона твердо заявила Пітерові, що у цьому домі він не командир. Але Джон так мирно сопів на підлозі, що вона там його і залишила.

— Я знаю, ти хотів зробити добре діло, — вже м'якше сказала вона, — і тому дозволяю подарувати мені поцілунок.

На якусь мить Венді забула, що він не знає, що таке поцілунки.

— Я так і знав, що ти захочеш забрати його назад, — з гіркотою в голосі сказав він і простягнув їй наперсток.

— О, дорогесенький, — сказала наша добра Венді, — я мала на увазі не поцілунок, а наперсток.

— А це що таке?

— Це щось отаке, — і вона поцілувала його.

— Цікаво! — зосереджено сказав Пітер. — А я можу подарувати тобі наперсток?

— Як хочеш, — сказала Венді, але тепер вже тримала голову рівно.

Пітер віддав їй наперсток, тобто поцілунок, і зненацька вона запищала.

— Що сталося, Венді?

— Мені здалося, що хтось смикнув мене за коси.

— Напевно, це Дзенька. Я ще ніколи не бачив її такою капосною.

І справді, Дзенька знову накинулася на нього з образливими словами.

— Венді, вона каже, що буде смикати тебе за коси щоразу, коли я даруватиму тобі наперсток.

— Чому це?

— Дзенько, поясни: чому?

Але вона знову відповіла тільки:

— Ти дурило.

Пітер ніяк не міг зрозуміти її поведінки, зате Венді добре все розуміла і тільки трохи розчарувалася, коли він зізнався, що прилітав до їхнього вікна не заради того, щоб побачити її, а тому що хотів послухати казки.

— Розумієш, я зовсім не знаю казок. Жоден із нас, загублених хлопчиків, не знає жодної казки.

— Це якийсь жах! — злякалася Венді.

— Ти знаєш, — спитав Пітер, — чому ластівки ліплять гнізда під стріхами? Теж для того, щоб слухати казки. О, Венді, твоя мама якось розповідала тобі таку прекрасну казку!

— Яку це?

— Про принца, який не міг відшукати дівчину, що загубила кришталевий черевичок.

— Пітере, — схвильовано сказала Венді, — це була Попелюшка, і той принц знайшов її, і потім вони жили довго і щасливо.

Пітер так зрадів, що підскочив з підлоги, де вони обоє сиділи, і побіг до вікна.

— Куди це ти зібрався? — вражено вигукнула Венді.

— Треба розповісти про це всім!

— Ще не йди, Пітере, — благала вона його, — я знаю стільки казок!

Так, вона сказала це — дослівно, тож тепер ніяк не можна заперечити, що саме вона першою спокусила його.

Він повернувся назад, і в його очах промайнув якийсь хижий вогник, який мав би насторожити її, але не насторожив.

— О, які казки я могла б вам розповідати! — вигукнула вона, і тут Пітер схопив її і потяг до вікна.

— Пустити мене! — обурилася вона.

— Але ж Венді, ходімо, ходімо зі мною, будеш розповідати нам казки.

Звичайно, їй було дуже приємно чути таке прохання, але вона не погоджувалась:

— Ні, я не можу. Подумай про мою маму! Пітере, я не вмю літати.

— Я тебе навчу.

— О, літати — це прекрасно!

— Я навчу тебе, як осідлати спину вітру, і ми полетимо далеко-далеко.

— О-о-о! — захоплено вигукнула вона.

— Венді, Венді, подумай, поки ти спиш у своєму нудному ліжку, ми могли б разом літати в небі і розмовляти з зорями.

— О-о-о!

— І ще, Венді, — там є русалки.

— Русалки! З хвостами?

— З довжелезними хвостами.

— Невже? Я побачу русалку!

Пітер зробився хитрий як старий лис.

— Венді, — казав він, — уяви, як ми всі будемо тебе шанувати.

Вона тремтіла всім тілом від хвилювання. Здавалося, ніби вона зі всієї сили старається втриматись на підлозі своєї кімнати.

Але він не мав до неї співчуття.

— Венді, — хитро примружився він, — ти могла би вкривати нас ночами.

— О-о-о!

— Бо ми самі не звикли вкриватися.

— О-о-о! — і її руки простягнулися до нього.

— І ти латала б нам одяг і пришивала б кишені. Бо у нас зовсім немає кишень.

Хіба могла вона встояти?

— Як би це було добре! — раділа вона. — Пітере, а ти міг би і Джона з Майклом навчити літати?

— Ну, як скажеш, — відсторонено кинув він, і Венді підбігла до братів і почала їх термосити.

— Прокидайтеся! — кричала вона. — До нас прилетів Пітер Пен! Він навчить нас літати!

Джон спросоння тер очі.

— Тоді я встаю, — сказав він. Йому було простіше: він уже й так був на підлозі.

— Привіт, — кивнув він. — Я вже встав!

На цей час Майкл теж прокинувся і був такий активний, мов кишеньковий ніжик з шістьма лезами, але раптом Пітер дав знак мовчати. На їхніх личках з'явився неймовірно хитрий вираз — той вираз, з яким діти дослухаються до звуків дорослого світу. Але довкола було тихо як у вусі. Отже, все добре. Ні-ні, хвильку! Нічого не "добре"! Нана, яка безупину гавкала цілий вечір, чомусь затихла. І власне цю тишу почули діти.

— Гасіть світло! Ховайтеся! Швидше! — гукнув Джон: вперше і востаннє за весь час він взяв усе в свої руки.

Тож коли увійшла Ліза з Наною на повідку, дитяча кімната видалась їй такою, як і завжди: тут було дуже темно, і кожен міг би заприсягтися, що чує, як трое її мешканців, цих маленьких чортенят, по-ангельськи сопуть уві сні. Вони справді з-поза віконних штор вправно імітували власне розмірене дихання.

У Лізи був поганий настрій, бо вона власне готувала на кухні різдвяні пудинги і змушена була відірватися від них — та ще й з присохлою до щоки родзинкою — через безглузді Нанині підозри. Вона вирішила, що найкращим способом отримати ковток тиші буде відвести Нану в дитячу кімнату, — але, звичайно ж, під власним суворим наглядом.

— Ну ось, маєш, ти, підозрілива тварино, — сказала вона без тіні співчуття до Нани, яка сьогодні й так була в неласці. — Бачиш, вони в повній безпеці — хіба ні? Кожне з

тих маленьких янголят міцно спить у ліжечку. Послухай, як вони спокійно дихають.

Аж тут Майкл, підбадьорений власним успіхом, почав дихати так старанно, що їх мало не викрили. Нана добре знала ці його штучки і тому спробувала вирватися з чіпких Лізиних рук.

Але Ліза була надто вперта.

— Досить вже, Нано, — суворо сказала вона і потягла її геть із кімнати. — Пам'ятай: якщо ти знову надумаєш гавкати, я піду прямісінько за господарями, покличу їх з вечірки додому, а тоді — о, тоді господар добряче тебе відшмагає, от і все.

Служниця знову посадила на ланцюг нещасну собаку — але невже ви думаєте, що Нана перестала гавкати? Привести додому господарів з вечірки! Це єдине, чого вона хотіла. Невже ви думаєте, що вона тремтіла б за власну шкуру, коли її вихованці були в небезпеці? На жаль, Ліза повернулася до своїх пудингів, і Нана, розуміючи, що від неї допомоги сподіватися марно, все рвалася і рвалася з прив'язі, аж поки не увірвався ланцюг. А за якусь мить вона вже влетіла у вітальню будинку номер 27 і задерла лапи до неба — найпереконливіший спосіб дати знати господарям, що з їхніми дітьми сталося щось жахливе. Дарлінги негайно вибігли на вулицю, навіть не попрощавшись з господинею дому.

На все потрібен час, а за десять хвилин — саме стільки часу минуло, відколи трое бешкетників старанно дихали за шторами — Пітер Пен може встигнути багато.

Тож повернімось знову в дитячу.

— Все гаразд, — повідомив Джон і вийшов зі сховку. — Слухай, Пітере, ти що, справді вмієш літати?

Замість того, щоб обтяжувати себе відповіддю, Пітер просто облетів кімнату довкола і по дорозі перелетів через камін.

— Як високо! — вигукнули Джон із Майклом в один голос.

— Як чудово! — приєдналася до них Венді.

— Так, я чудовий, о, який я чудовий! — декламував Пітер, знову забуваючи про гарні манери.

Літати здавалось напрочуд легко, і діти спробували й собі — спочатку з підлоги, потім з ліжечок, але щоразу падали вниз, замість того щоб підійматися вгору.

— Слухай, як ти це робиш? — спитав Джон, розтираючи вдарене коліно. Він мав на диво практичний розум.

— Треба тільки думати про щось гарне і приємне, — пояснив Пітер, — і ваші прекрасні думки піднесуть вас у повітря.

Він ще раз показав їм, як це робиться.

— Ти такий прудкий, — сказав Джон. — Може, ти показав би нам це хоч раз трохи повільніше?

Пітер пролетів раз повільно, раз швидше.

— Я вже знаю як, Венді! — зрадів Джон, але невдовзі побачив, що ні, не знає. Нікому, крім Пітера, не вдавалося пролетіти аніскілечки, хоча навіть Майкл уже вмів читати двоскладові слова, а Пітер не міг відрізнити А від Я.

Звичайно, Пітер жартував собі з них, бо ніхто не може піднятися в повітря без чарівного пилку. На щастя, як ми вже згадували, рука Пітера була припорошена тим пилком, тож він надмухав його потрохи на кожного з дітей — і результат був неперевершений!

— Тепер лишилося тільки розправити плечі, ось так, — показав гість, — і летіти!

Діти стояли на своїх ліжечках, і відважний Майкл спробував першим. Він був ще не зовсім готовий, але зробив крок — і тут же перелетів через всю кімнату.

— Я лечу! — кричав він у повітрі.

Джон теж полетів і біля ванни зіткнувся з Венді.

— Як чудово!

— Як це дивно!

— Дивися на мене!

— Дивися!

— Дивися!

Вони й близько не були такі вправні й спритні, як Пітер, не могли стриматися, щоб не відштовхнутися від підлоги ногами, і тому буцалися головами об стелю, але все-таки для них уже не існувало нічого бажанішого. Пітер подав було руку Венді, але мусив забрати її назад, бо Дзенька дуже обурилась. Вони літали вгору і вниз, і в коло, в коло. "Божественно!" — так це назвала Венді.

— Слухай, — гукнув Джон, — чому б нам не вилетіти звідси?

Звичайно, він сказав це тому, що Пітер їх спокусив.

Майкл був готовий: йому хотілося знати, скільки часу знадобиться на те, щоб пролетіти мільярд миль. Але Венді вагалася.

— Русалки! — ще раз нагадав Пітер.

— О-о-о!

— А ще — пірати.

— Пірати! — підхопив Джон, насуваючи на лоба вихідний капелюх. — Вперед! Чого ми чекаємо!

Аж тепер пан і пані Дарлінги вибігли слідом за Наною з дому номер 27.

Вони зупинились посеред вулиці і задерли голови до вікна дитячої кімнати.

Так, вікно було зачинене, але кімната вся світилася, а найдивовижніше, від чого в них аж серце завмерло, — навпроти віконної штори виднілися три маленькі силуети у нічному вбранні: вони все кружляли і кружляли, але не на підлозі, а під стелею.

І не три силуети, а чотири!

Тремтячими руками батьки відчинили хвіртку, і пан Дарлінг вже збирався рвонутися сходами нагору, але пані Дарлінг жестом попросила його ступати тихо. Вона старалася стишити навіть калатання свого серця.

Чи встигнуть вони добігти до дитячої кімнати вчасно? Коли так — яке це буде щастя для них! І всі ми зітхнемо з полегкістю, але тоді не буде про що розповідати. З іншого боку, коли вони не встигнуть, — тоді я урочисто присягаюся, що все врешті-решт обернеться на краще.

Так, вони могли встигнути до своїх діток, якби маленькі зірочки не стежили за ними. Ці зірочки ще раз прочинили вікно і найменшенька гукнула:

— Пітере, рушай!

І Пітер зрозумів, що тепер не можна гаяти ні секунди.

— Летімо! — гучно звелів він і тут же вилетів у ніч, а за ним — Джон, і Майкл, і Венді.

Пан і пані Дарлінги опинилися в кімнаті занадто пізно. Пташенята випурхнули з гнізда.

Розділ 4. Політ

Секундочку праворуч і прямо аж до ранку. Такий був, за словами Пітера, шлях на Небувалію. Але навіть перелітні птахи, які добре розуміються на картах і звіряються з ними, коли летять у вирій, не могли б нічого знайти за такими координатами. Отже, ви зрозуміли: Пітер просто бовкнув перше-ліпше, що йому стукнуло в голову.

Спершу його супутники сліпо довіряли йому і так незмірно захоплювалися польотом, що тратили дорогоцінний час, кружляючи довкола шпилів на церковних дзвіницях чи біля інших високих споруд, що траплялися їм на шляху і приваблювали їхню увагу. Джон і Майкл летіли наввипередки — і Майкл переміг.

Вони згадували з іронічною посмішкою, як іще зовсім недавно пишалися собою тільки тому, що могли облетіти довкола кімнати. Зовсім недавно. Але коли? Вони пролітали над морем, коли ця думка по-справжньому занепокоїла Венді. Джонови здавалося, що це вже друге море і що летять вони третю ніч.

Ставало то темно, то світло, діти то мерзли, то потерпали від спеки. Час від часу вони відчували напади голоду — чи, може, їм так здавалося (бо Пітер вигадав дуже цікавий і кумедний спосіб їх годувати)? Цей спосіб полягав у тому, щоб наздоганяти птахів, які несли у дзьобі здобич, придатну для людей, і відбирати її у них; тоді птахи кидалися навздогін і відбирали поживу назад. І так вони все летіли й летіли, весело наздоганяючи одне одного, миля за милю, аж поки нарешті розлучалися, з найкращими взаємними побажаннями.

Але Венді стурбовано зауважила: Пітер, здавалося, не знав, що це не зовсім чесний спосіб отримувати свій шматок хліба, та ще й ніби не здогадувався, що існують інші способи.

Звичайно, вони не прикидалися, ніби хочуть спати, — їм справді нестерпно хотілося спати, і це було смертельно небезпечно, бо як тільки вони засинали — тут же падали вниз. А що найгірше — Пітер із цього сміявся.

— О, знову звалився! — радісно вигукував він, коли Майкл раптом каменем падав вниз.

— Рятуйте, рятуйте! — кричала Венді, з жахом вдивляючись у розбурхане море далеко під ними. Аж тоді Пітер стрімко пірнав крізь товщу повітря і встигав підхопити Майкла за мить перед тим, як той мав поринути в море. Він робив це так, що не можна було стримати захвату — але завжди чекав аж до останньої секунди, і всі відчували, що Пітер старався заради того, щоб похизуватися собою, а не заради того, щоб врятувати

чийсь життя. До того ж, він любив різноманітність, і гра, яка щойно захоплювала його, зненацька могла йому набриднути, тож завжди існувала можливість, що коли наступного разу хтось буде падати, він не стане на перешкоді.

До речі, Пітер умів спати в польоті і не падати — він просто лягав на спину і плив, як на хвилях. Так відбувалося, мабуть, тому, що він був легенький, як пір'їнка, — коли хтось залишався позаду і дмухав, то Пітер плив швидше.

— Будь ласка, будь із ним привітніший, — шепнула Венді Джонові під час гри в лови.

— Тоді скажи йому, хай він перестане вихвалитися, — сказав Джон.

У грі в лови Пітер летів так низько над водою, що по дорозі проводив долонею по хвосту кожної акули, яка пропливала поблизу, — так само, як ви, наприклад, проводите долонею по металевих ребрах загорожі. Діти так ще не вмiли — можливо, тому ця забава теж перетворювалася на вихваління, особливо коли Пітер озирався назад, щоб побачити, на скільки хвостів вони відстали.

— Треба з ним гарно поводитись, — переконувала Венді братів. — Що нам робити, якщо він нас покине?!

— Тоді ми могли б повернутися додому, — сказав Майкл.

— А як ми без нього знайдемо дорогу?

— Ну, тоді ми могли б летіти далі, — запропонував Джон.

— Це жахливо, Джоне, але нам таки доведеться летіти далі, бо ми не вмiємо зупинитися.

Так, справді, Пітер забув показати їм, як треба зупинитись.

Джон дійшов висновку, що в найгіршому випадку їм залишиться одне: все летіти і летіти в одному напрямку — а оскільки Земля кругла, то вони колись неодмінно повернуться до рідного вікна.

— А хто буде нас годувати, Джоне?

— Я, наприклад, дуже спритно відщипнув шматочок із дзьоба у того орла — пам'ятаєш, Венді?

— З двадцятої спроби, — нагадала йому Венді. — І навіть якщо ми зможемо самі себе прогодувати — все одно: погляньте, як ми наштовхуємось на хмари, коли його нема поряд, щоб подати руку.

І справді, діти весь час на щось налітали. Вони вже навчилися швидко літати, хоча й досі занадто сильно відштовхувалися, а коли бачили перед собою хмару, то чим більше старалися її обійти, тим сильніше в неї вдарялися. Якби Нана була з ними, вона вже давно забинтувала б Майклові голову.

Коли Пітер відлучався, навіть ненадовго, вони почувалися дуже самотніми і покинутими. Він літав настільки швидше від них, що встигав зникнути з очей, потрапити в якусь пригоду, до якої вони аж ніяк не були причетні, і повернутися. Прилітав, сміючись з якогось кумедного жарту, що його розповів якійсь зірці, але вже забув, що це був за жарт; або повертався, весь обліплений русалчиною лускою, і ніяк не міг згадати напевно, що з ним відбувалося. І такі речі по-справжньому дратували

дітей, які ніколи в житті не бачили живої русалки.

— Якщо він їх забуває так швидко, — розмірковувала Венді, — як ми можемо сподіватися, що він завжди пам'ятає про нас?

І справді, інколи він, повертаючись, ніби не міг їх пригадати, а якщо й згадував щось, то не до кінця. Венді не мала щодо цього жодних сумнівів. Часом вона бачила, як він силкується впізнати їх, пролітаючи поруч раз на день, — і прямує собі далі. Одного разу вона навіть мусила назвати своє ім'я.

— Я — Венді, — сказала вона переконливо.

Він відчував свою провину.

— Слухай-но, Венді, — шепнув він, — щоразу, як ти бачиш, що я забуваю тебе, просто скажи: "Я — Венді", і я одразу згадаю.

Звичайно, все це було не вельми приємно. Однак, щоб якось спокутувати свою провину, він навчив їх лягати на крило сильного попутного вітру, і це була, мабуть, найкраща компенсація, бо діти випробували цей спосіб кілька разів і переконалися, що можуть тепер безпечно спати. Та вони могли б поспати й довше спати, якби не Пітер, якого сон швидко втомлював: він зненацька зривався на рівні ноги і кричав командним голосом:

— Баста! Підйом!

Отак, із тимчасовими непорозуміннями, але зате дуже весело, вони долетіли до Небувалії. Через стільки днів і ночей діти таки дісталися до неї, бо, як виявилось, весь час летіли в потрібному керунку — мабуть, не так завдяки своїм провідникам, Пітерові і Дзеньці, як завдяки тому, що острів сам вирушив їм назустріч.

А це — єдиний спосіб потрапити на його казкові береги.

— Це він, — без найменшого хвилювання сказав Пітер.

— Де, де?

— Отам, куди показують всі стріли.

І справді, мільйон золотих стріл вказували дітям на Небувалію, і всі ці стріли випустило Сонце, їхній добрий приятель, яке хотіло, щоб вони досягли мети своєї мандрівки раніше, ніж йому доведеться попрощатися з ними на ніч.

І Венді, і Джон, і Майкл аж навшпиньки ставали в повітрі, щоб першими побачити острів. Може, це й дивно прозвучить, але вони відразу впізнали його, і доки страх не опанував їх, вони вітали його не як щось таке, про що довго мріяли і ось нарешті отримали, а як доброго друга, до якого знову приїхали на канікули.

— Джоне, он — бачиш? — затока!

— Венді, поглянь: черепахи закопують яйця в пісок.

— Чуєш, Джоне, он твій фламінго з переламаною ногою!

— Дивися, Майкле, он твоя печера!

— Джоне, а що це там в чагарнику?

— Це вовчиця зі своїми вовчятами. Венді, здається, там і твоє маленьке вовчеченя!

— А онде мій човен, Джоне, перекинутий догори днищем!

— Ні-ні, це не він. Звідки б йому взятися, коли ми його спалили.

— Ні, це він — можеш собі говорити, що хочеш. Кажу тобі, Джоне, я бачу дим — індіанці розпалюють багаття!

— Де? Покажіть мені, і я визначу за формою завитків, чи войовничо вони налаштовані, чи ні.

— Та он же димить, на тому березі Таємничої Річки.

— О, я вже бачу. Так, вони настроєні досить войовничо.

Пітера трохи дратувало те, що ці малявки стільки всього знали (бо він хотів командувати ними), але його тріумф був не за горами — хіба я не казав, що скоро ними має заволодіти страх?

Так воно й сталося, як тільки сонячні стріли зникли і острів поринув у морок.

У ті давні дні, коли діти жили вдома, Небувалія завжди набирала темніших барв і загрозливішого вигляду, коли час було лягати в ліжечка. Тоді-то з'являлись незвідані куточки і розросталися на всі боки, і там пересувалися чорні тіні, рев хижих звірів звучав зовсім по-іншому, а головне — зникла певність у тому, що вони все переможуть. Діти дуже раділи світлу світильників. Вони любили навіть коли Нана казала, що тут над ними є тільки камінна дошка, а Небувалія — не що інше, як плід їхньої фантазії.

Звичайно, в ті дні Небувалія справді була лише їхньою фантазією, та тепер вона стала реальністю: тут не було ніяких світильників, і з кожною хвилиною ставало все темніше, і — де ж їхня Нана?

Усі вони летіли окремо, по одному, але зараз скупчилися біля Пітера. Його безтурботні манери нарешті зникли, очі його горіли, і струм пробігав по тілу за кожним випадковим дотиком. Тепер під ними лежав грізний острів, і вони летіли так низько, що інколи ногами зачіпали верхівки дерев.

Нічого страшного не вчувалося в повітрі, тільки просування вперед сповільнилося і ускладнилося — так, ніби їм чинила опір якась невидима ворожа сила. Інколи доводилось навіть зависати в повітрі, аж поки Пітер не накинувся на цю силу з кулаками.

— Вони не хочуть, щоб ми приземлилися, — пояснив він.

— Хто — вони? — перелякано прошепотіла Венді.

Але він не міг чи не хотів відповісти. Дзенька спала у нього на плечі — він збудив її і вислав уперед.

Часом він балансував у повітрі й уважно прислухався, притуливши руку до вуха, і знову зблискував очима так гостро, що здавалося, ніби цей погляд може пробурувати в землі два отвори. Відтак летів далі.

Його відвага могла налякати кого завгодно.

— Джоне, чого б ти більше хотів: щоб зараз же сталась якась пригода чи, може, перед тим напитись чаю? — поцікавився Пітер, ніби мимохідь.

Венді мерщій відповіла:

— Спочатку чаю! — і Майкл вдячно потис її руку, але Джон, хоробрий Джон, вагався.

— А яка б це могла бути пригода? — обережно спитав він.

— Тут, унизу, під нами, в пампасах спить пірат, — пояснив Пітер. — Хочеш, ми спустимося і вб'ємо його?

— Я нікого не бачу, — сказав Джон після паузи.

— А я бачу.

— А якщо, — хрипкувато сказав Джон, — якщо він прокинеться?

Пітер обурено накинувся на нього:

— Ти що, думаєш, я міг би вбити його уві сні?! Ні! Я спочатку збудив би його, а вже потім убив. Я завжди роблю тільки так.

— Слухай! То ти вже багатьох повбивав?

— Тонни.

Джон сказав:

— Як цікаво! — але вирішив спершу напитися чаю. Він спитав, чи багато зараз піратів на острові, і Пітер відповів, що ніколи ще їх не було так багато.

— А хто тепер у них за капітана?

— Гак, — відповів Пітер, і його обличчя посуровішало. Він сказав, що ненавидить це слово.

— Джеб Гак?

— Саме так.

Аж тут Майкл по-справжньому розплакався, і навіть Джонови забило дух, бо вони обидва багато знали про Гака.

— Він служив боцманом у Чорної Бороди, — хрипко прошепотів Джон. — Він — найстрашніший зі всіх піратів. Він — єдиний, кого боявся навіть Барбекю.

— Так, це він і є, — сказав Пітер.

— А який він із себе? Великий?

— Вже не такий великий, як колись.

— Як це?

— Я відрубав від нього шматочок.

— Ти?

— Ага, я, — нервово ствердив Пітер.

— Я не хотів тебе образити.

— То й добре.

— Але я хочу знати: який шматок ти відрубав?

— Праву руку.

— То він тепер не може битися?

— О, ще й як може!

— Як — лівою рукою?

— У нього тепер замість правої руки залізний гак, і ним він хапає суперника.

— Хапає!

— Чуєш, Джоне? — сказав Пітер.

— Угу.

— Скажи: "Так, сер".

— Так, сер.

— Є одна умова, — продовжував Пітер. — Кожен хлопець, який служить під моїм керівництвом, мусить дати мені одну обіцянку, і ти теж.

Джон зблід.

— Обіцянка така: якщо ми зустрічаємося з Гаком у відкритому бою, ти залишаєш його мені.

— Обіцяю, — покійно сказав Джон.

На якийсь час їм стало не так моторошно, бо поряд летіла Дзенька і в її світлі вони бачили одне одного. На жаль, вона не вміла літати так повільно, як вони, тож їй доводилося кружляти довкола своїх супутників, так що вони просувалися вперед ніби в ореолі світла.

Венді була в захваті, аж поки Пітер не звернув її увагу на одну проблему.

— Вона каже, — повідомив він, — що пірати вистежили нас ще перед тим, як стемніло, і вивели Довгого Тома.

— Це така величезна гармата?

— Ага. І звичайно ж, вони не могли не помітити Дзеньчиного вогника. Тепер вони здогадуються, що ми десь поблизу, і їм вигідно, щоб фея літала.

— Венді!

— Джоне!

— Майкле!

— Пітере, скажи їй, нехай вона зараз же забирається геть! — гукнули всі троє, але Пітер не пристав на це.

— Їй здається, що ми заблукали, — відповів він напружено. — До того ж, вона налякана. Ви думаете, що я міг би прогнати її, саму-самісіньку, коли їй так страшно?

На мить світляне коло розірвалося, і щось лагідно і з любов'ю вщипнуло Пітера.

— Тоді скажи їй, — попросила Венді, — згасити світло.

— Вона не може цього зробити. Це одна з небагатьох речей, які феям не під силу. Її світло згасає саме собою, коли вона засинає, — так само, як у зірок.

— Тоді скажи їй, нехай зараз же засне, — наказовим тоном промовив Джон.

— Вона не може заснути, коли їй спати не хочеться. Це ще одне, на що феї не здатні.

— Здається мені, — пробурчав Джон, — що власне ці дві речі — єдине, що варто було б їм уміти.

Після цих слів його так само щось ущипнуло — але аж ніяк не лагідно і не з любов'ю.

— Якби в когось була кишенька, — здогадався Пітер, — ми могли би сховати її в кишеньку.

Але вони відлітали з дому в такому поспіху, що ні в кого з цілої четвірки не виявилось жодної кишеньки. І тут народилась рятівна ідея: капелюх Джона!

Дзенька погодилась мандрувати в капелюсі, якщо тільки його нестимуть у руці. Ця

робота дісталася Джонові, хоч вона сподівалася, що нести її буде Пітер.

Але ось Джон передав капелюха Венді, бо ненароком вдарився коліном; і це, як ми побачимо далі, призвело до жахливих наслідків, оскільки Майстринька Дзенька ненавиділа перебувати під опікою Венді.

Чорний циліндр дуже надійно маскував світло, і вони летіли далі в темряві й тиші. Це була найтихіша у світі тиша — лише раз її порушив якийсь далекий звук, схожий на хлебання; Пітер пояснив, що це дикі звірі на водопої; а згодом пролунав ще один звук — ніби хтось пиляв дерево: він міг утворитися від тертя двох стовбурів чи великих гілляк, — але Пітер сказав, що це індіанці гострять свої ножі.

Та навіть ці звуки стихли. Майкла це злякало ще дужче.

— Ну хоч би який-небудь звук! — крикнув він.

І ніби у відповідь на його прохання повітря здригнулося від жахливого гуркоту — він такого не чув ніколи в житті. Це пірати вдарили по них з Довгого Тома.

Гуркіт відбився від гір, і луна, здавалося, грізно горлала: "Де вони, де вони, де вони?"

Так раптово троє переляканих дітлахів на власній шкурі відчули різницю між казковим островом їхніх фантазій і тим самим островом, але вже справжнім. Коли нарешті небеса знову врівноважились, Джон і Майкл відшукали один одного в темряві. Джон автоматично переступав у повітрі, а Майкл незбагненим чином, не вмючи плавати, плив.

— Тебе вбили? — тремтячим голосом прошепотів Джон.

— Ще не знаю, — так само пошепки відповів Майкл.

Ми вже знаємо, що від гарматного пострілу ніхто не постраждав. Однак Пітера ударною хвилею віднесло ген аж до моря, а Венді підкинуло догори — самісіньку, без жодної рідної душі, зате з Дзенькою.

Для Венді краще було б випустити капелюха з рук. Я не знаю, чи ця ідея осяяла Дзеньку зненацька, чи фея готувала свій план всю дорогу, — але вона тут же вилізла з капелюха і повела Венді до згуби.

Дзенька була не те щоб зовсім погана, чи, радше, зараз вона була таки зовсім погана, але іноді вона все ж бувала дуже добра. Взагалі, феї можуть бути або такі, або сякі, бо вони такі малесенькі, що у них просто не вміщається більше ніж одне почуття нараз. Воно, звичайно, може змінитися, але це має бути повна, абсолютна зміна. А зараз Дзеньку переповнювали ревнощі. Що вона промовляла своїм чарівним дзвоном, Венді, звичайно, не могла знати: але я припускаю, що здебільшого це були лайливі та образливі слова, хоч і звучали дуже гарно, і фея літала то вперед, то назад, то знову вперед, ніби примовляючи: "Лети за мною, все буде добре".

Що лишалося робити бідній Венді? Вона гукала то Пітера, то Джона, то Майкла, а у відповідь її тільки насмішкувато передражнявала луна. Венді ще не знала, що Дзенька палко ненавиділа її — ненавистю справжньої жінки. І так, приголомшена і трохи нестійка в польоті, вона прямувала за Дзенькою до своєї погибелі.

Розділ 5. Острів справджується

Відчуваючи, що Пітер повертається, Небувалія теж прокидалася до життя. Тут годилось би використати доконаний вид, але недоконаний Пітер любив більше і завжди надавав йому перевагу.

Поки немає Пітера, на острові тихо і спокійно. Феї вранці сплять на годину довше, звірі більше уваги приділяють своєму потомству, індіанці тяжко об'їдаються шість днів і шість ночей на тиждень, а коли пірати і загублені хлопчики ненароком зустрічаються, то просто для годиться кусають одне одного за великий палець.

Але з появою Пітера, який ненавидить сон, все мерщій повертається на свої місця, і якщо прикласти вухо до землі, то можна почути, як увесь острів вирує.

Цього вечора головні сили Небувалії були розташовані таким чином: загублені хлопчики шукали Пітера, пірати шукали загублених хлопчиків, індіанці шукали піратів, а хижакі шукали індіанців. Вони всі ходили колами одні за одними довкола острова, але не зіштовхувались між собою, бо рухалися всі в одному напрямку.

Усі вони прагнули крові — всі, крім хлопчиків, які за інших обставин теж були б не проти, але сьогодні вийшли зустрічати свого ватажка. Кількість хлопчиків на острові, звичайно ж, змінюється, залежно від того, чи когось уб'ють, чи ще щось; але коли їх стає більше, що теж проти правил, то Пітер когось виганяє. Тепер їх було шестеро, коли рахувати Близнюків за двох. Тож уявімо собі, що ми сховалися тут, у заростях цукрової тростини, і спостерігаємо за ними — як вони простують вервечкою один за одним і кожен тримає долоню на руків'ї кинджала.

Пітер забороняє їм бодай у чомусь наслідувати його, тому вони носять ведмежі шкури і тому вони такі круглі й пухнасті, що аж котяться по землі, коли впадуть. Це додає ваги і певності їхній ході.

Першим іде Дуда — не найбільший боягуз, але найбільший невдаха зі всієї бравої команди. Досі він зазнав менше пригод, ніж будь-хто інший з його супутників, бо завжди щось важливе відбувається саме тоді, коли він на хвилюку відлучиться. Усе навкруги може бути тихо, і він, користаючи з нагоди, іде назбирати дров для багаття, а коли повертається — вже по всьому: усі зализують рани і змивають кров. Таке невезіння позначилося на ньому виразом лагідної меланхолії, і замість того, щоб озлобитися на цілий світ, він став найсумирнішим з-поміж тутешніх хлопчаків. Біднесенький, добрий Дуда — над тобою сьогодні нависла небезпека. Стережися: якщо та пригода, яка чигає на тебе сьогодні, таки станеться — вона кине тебе у найглибшу безодню горя. Дудо, фея Дзенька, яка на цей вечір запланувала велике зло, шукає знаряддя злочину і вважає, що ти — найлегша здобич. Стережися Дзеньки.

Якби ж то він міг нас почути! Але ми ж насправді не на острові — і він проходить далі, стискаючи кулаки.

Наступним іде Чубчик, веселий і добродушний, а за ним — Ледь-Ледь: він витинає свищики з дерева і захоплено танцює під власні мелодії. Ледь-Ледь — найсамовпевненіший з тутешніх хлопців. Він певен, що пам'ятає все-все, що було з ним до того, як він загубився, включно з усіма добрими звичаями і манерами, і тому вічно задирає носа.

Четвертим іде Кудрик; він — великий бешкетник, і йому найчастіше доводиться виступати з шеренги, коли Пітер суворо промовляє: "Той, чиїх це рук діло, хай зробить крок уперед". І за цією командою він уже мимоволі звик ступати вперед — винен чи не винен.

Останніми ідуть Близнюки, яких краще не описувати, щоб не переплутати. Пітер досі не вміє розрізняти їх, а його команда не має права знати щось, чого не знає він, тому ці двоє завжди полишені на себе і стараються триматися разом і жити з усіма в мирі — так їм зручніше.

Хлопчаки зникають у темряві, і після паузи — зовсім короткої паузи — все, що є живого на острові, пускається в рух: пірати виходять на полювання. Їх ще не видно, але вже чути — і чути завжди ту саму жахливу пісеньку:

Стояти! В дрейф! На бордаж —

Гей-гей, вперед, запеклі!

Як тут розлучить куля нас —

Зустрінемось у пеклі.

Зловіснішої компанії не можна було б побачити навіть на дошці реєстрації смертних вироків. Тут, трохи попереду від усіх, знову і знову прикладаючи вухо до землі, з великими голими руками, з вухами, прикрашеними вісьмома монетами, виступає красень — італієць Чекко, що вирізав своє ім'я кривавими літерами на спині начальника тюрми у Гао. А той здоровенний негр позад нього змінив безліч імен після того, як відкинув одне, увічне на банках Гваджо-мо, яким темношкірі матусі досі лякають своїх діток. А ось — Білл Джакес, розтатуйований з голови до п'ят, той самий Білл Джакес, який отримав на Вальрусі шість кіп від Флінта, перш ніж той встиг програти мішок моїдорів — португальських золотих монет. Тут і Куксон, якого вважають братом Чорного Мерфі (але це неперевірені чутки), і Джентльмен Старкі, колишній вчитель молодших класів у школі, який і досі обирає лише витончені способи вбивства. І Скайлайтс (Морган Скайлайтс), й ірландець боцман Смі, на диво добрий чоловік, який всаджує свій кинджал — якщо можна так сказати — без зайвих образ і залишається єдиним нонконформістом у Гаковій банді, і Нодлер з руками за спиною, і Ельф Мейсон, і багато інших шибайголів, які віддавна наводять жах в Іспанських морях.

Посеред них, найчорніший і найбільший, у чорному кріслі розвалився Джеймс Гак, або, як він сам писав своє ім'я, Джек Гак, — кажуть, що його, і тільки його, боїться сам Морський Півень. Гак невимушено лежить у своїй грубо зладженій колісниці, яку тягнуть вперед його люди, а замість правої руки у нього залізний гак, яким він раз-у-раз підганяє хлопців. Цей жахливий чоловік ставить до підлеглих, як до собак, поводить з ними, як із собаками, — а вони, як собаки, слухаються його. На вигляд він якийсь мертвотний, темноликий, з довгими кучерями, схожими зблизька на чорні свічки, що надають особливо грізного виразу його правильному і владному обличчю. Очі в нього сині, як незабудки, і повні глибокої меланхолії, навіть коли він чіпляє вас гаком, занурюючи його у ваше тіло, і в його очах спалахують два червоні вогники і запалюють їх жахним світлом. Незмінно ввічливий, як і належить справжньому

аристократові, яким він себе вважає, Гак міг би, не змигнувши оком, роздерти вас на шматки, а водночас він втішається репутацією доброго оповідача. Але найбільший жах капітан вселяє саме тоді, коли поводить себе особливо люб'язно. Це, певно, найкращий іспит із дотримання гарних манер. Його вишукана вимова, навіть коли він лається, так само як аристократизм всієї поведінки, виявляє в ньому особу іншого рівня, ніж решта товариства. Чоловік несамовито відважний, він, кажуть, боїться лише одного — вигляду власної крові: вона у нього дуже густа і має якийсь незвичайний відтінок. В одязі він певним чином дотримується стилю короля Чарльза II, бо колись, на світанку його піратської кар'єри, хтось йому сказав, ніби він дивовижно схожий на цього злочасного Стюарта. В зубах у капітана подвійний мундштук, змайстрований ним власноруч, завдяки якому він може курити дві сигари одразу. Але, безперечно, найзловіснішою його рисою залишається залізний гак.

А тепер, з вашого дозволу, ми уб'ємо одного пірата, щоб показати метод капітана Гака в дії. Це буде Скайлайтс. Він якось ненароком повалився на капітана і зачепив його гофрований комірець — і ось: гак вистрілює вперед, пробиває тіло наскрізь із характерним хрустом, лунає несамовитий крик, тіло відкидають набік, пірати переступають через нього і йдуть далі. А капітан навіть не вийняв сигари з рота. Ось він який, цей страхітливий чоловік, і Пітер супроти нього — просто комашка. То хто ж переможе?

Слідом за піратами, безгучно скрадаючись стежкою війни, невидимою для недосвідченого ока, ступають індіанці, і кожен нашорошено прозирає темряву. В руках у них ножі і томагавки, а їхні оголені тіла розмальовані фарбами і натерті олією до блиску. А ще вони обвішані скальпами — і хлопчаків, і піратів, — щоб усі одразу бачили, що це войовниче плем'я пікканіні, і не плутали їх з якимись там м'якотілими делаварами чи гуронами. Попереду, на чотирьох, суне велетенський Маленький Барс, прикрашений такою купою скальпів, що вони навіть трохи заважають йому пересуватися. Позаду, в місці найбільшої небезпеки, іде Тигрова Лілея, гордо виструнчена, повноправна принцеса. Вона найпрекрасніша з тутешніх смаглявих лісових Діан, красуня племені пікканіні, то грайлива, то холодна, то палка — по черзі. Немає такого воїна, який не хотів би взяти цю примхливу особу за дружину, але вона відбивається від шлюбу сікачем. Погляньте, як індіанці переступають через сухі галузки без найменшого звуку. Єдине, що можна почути, — це їхнє утруднене дихання. Так і є, вони зараз трохи розжиріли від спокою і переїдання, але всьому свій час, і скоро вони повернуться до норми. Однак сьогодні це їхня найбільша небезпека.

Індіанці зникають — так само, як і з'явилися, — ніби тіні.

І ось їхнє місце займають звірі, велика і різношерста процесія: тут леви, тигри, ведмеді й тьма-тьменна менших тварин, які втікають від них. Усі ці хижаки, навіть людоїди, живуть пліч-о-пліч на своєму улюбленому острові. Зараз у них висолоплені язики, цієї ночі вони дуже хочуть їсти.

Коли вже всі пройшли, з'являється остання постать — велетенський крокодил. Невдовзі ми дізнаємось, на кого він полює.

Крокодил повзе собі далі, натомість знову з'являються хлопчаки, бо вся ця процесія мусить рухатися без упину не знати скільки — аж поки одна з ватаг не зупиниться або не змінить темп. Тоді швидко почне "рости" купа-мала.

Всі пильно стежать за тим, що відбувається попереду, але ніхто не підозрює, що небезпека може насуватися ззаду. Це показує, який справдешний був цей острів.

Першими випали з рухомого кола хлопчаки. Вони посідали на траву на галявині, близенько до своєї підземної домівки.

— Я так хочу, щоб Пітер повернувся, — раз-по-раз нервово повторювали вони, хоч кожен з них був вищий і кремезніший, ніж їхній ватажок.

— Я єдиний тут, хто не боїться піратів, — сказав Ледь-Ледь тоном, який одразу давав зрозуміти, що він тут улюбленець; але якийсь віддалений звук потривожив його, і він поспішно додав: — Але я хочу, щоб Пітер повернувся і розповів нам, що було далі з Попелюшкою.

Вони розмовляли про Попелюшку, і Дуда запевняв усіх, що його мама дуже схожа на неї.

Тільки за відсутності Пітера вони могли поговорити про мамів — на цю заборонену тему, яку він вважав найбезглуздішою у світі.

— Єдине, що я пригадую про свою маму, — розповідав Чубчик, — це як вона повторювала батькові: "О, як би я хотіла мати свою чекову книжку!" Я не знаю, що таке чекова книжка, але я був би щасливий подарувати її мамі.

Якраз у розпалі бесіди до них долинув якийсь далекий звук.

Ви або я, що не звикли до лісового життя, не почули б нічого, а вони почули, і це була зловісна пісня:

Гей-го, пірати, що — життя?

Лиш черепок і кості.

Веселий час, міцна петля —

І тост за Дейві Джонса.

І зразу ж загублені хлопчики... Але що це? Де вони? Тут їх більше нема. Навіть кролики, і ті не повтікали б так прудко.

Я розповім вам, де вони поділися. Усі, крім Чубчика, який негайно помчав у розвідку, — у своєму домі під землею, в дивовижній оселі, яку ми відтепер будемо бачити частенько. Але як вони потрапили туди? Бо ж не видно ніякого входу, нема навіть великої каменюки, яку можна було б відкотити і знайти потайний лаз у печеру. Однак пригляньтесь пильніше — і побачите, що тут, на галяві, росте сім великих дерев, і в кожному з них дупло, якраз таке завбільшки, щоб у нього міг пролізти хлопчик. Оце і є ті сім ходів у підземну оселю, які Гак марно шукав стільки днів і ночей. Чи відшукає він їх сьогодні?

Поки пірати просувалися вперед, гостре око Старкі вихопило з темряви Чубчика, що петляв між деревами, як заєць, і піратський пістоль грізно зблиснув. Але залізний кіготь впився йому в плече.

— Капітане, відпустіть! — закричав він, звиваючись від болю.

І ось ми вперше чуємо голос капітана Гака. Це був моторошний голос.

— Спочатку прибери свій пістоль, — прозвучало грізно.

— Це ж був один із тих хлопчаків, яких ви так ненавидите. Я міг би його вбити.

— Це так, але твій постріл вивів би на нас індіанців Тигрової Лілеї. Ти що, хочеш попрощатися зі своїм скальпом?

— Капітане, можна я піду за ним і полоскочу його своїм Джонні Штопором? — патетично спитав Смі. Він любив усе називати якимись гарними, приємними іменами і своїй шаблі дав ім'я Джонні Штопор, бо завжди повертав її в рані. У Смі можна було знайти багато привабливих рис. Наприклад, у нього була звичка після виправи протирати окуляри, а не зброю.

— Джонні — мій мовчазний помічник, — нагадав він Гакові.

— Зараз не час, Смі, — понуро промовив Гак. — Хлопець тут тільки один, а я хочу поквитатися з усіма. Розосереджуйтеся і шукайте всіх сімох.

Пірати зникли поміж дерев, капітан і Смі залишилися самі.

Гак тяжко зітхнув і не знати чого — може, через лагідну красу вечора — у нього з'явилося бажання оповісти вірному боцманові історію свого життя.

Він розповідав довго і щиро, але чи вплинуло це на Смі, тупуватого від природи, — так і не відомо. Аж ось слух капітана вловив слово "Пітер".

— Найбільше у світі, — пристрасно зізнався Гак, — я хочу дістатися до їхнього ватажка, Пітера Пена, який скалічив мене.

Він грізно замахнувся гаком:

— Я довго чекав, щоб потиснути йому руку. О, я його розтерзаю!

— І все-таки, — сказав Смі, — я частенько чував, як Ви казали, що цей гак вартує кількох добрих рук, бо ним можна розчісуватися, і взагалі він корисний у побуті.

— Так і є, — відповів капітан. — Якби я був матір'ю, то молився б, щоб мої діти народилися з оцим (тут він кинув гордий погляд на залізну руку) замість цього — і зміряв зневажливим поглядом звичайну долоню. Потім знову насупився.

— Пітер кинув мою руку крокодиліві, — його пересмикнуло від моторошної згадки, — який випадково проповзав поряд.

— Я часто помічав, що Ви боїтеся крокодилів, і ніколи не розумів цього, — зауважив Смі.

— Не крокодилів, — виправив його Гак, — а тільки того одного крокодила.

Він стишив голос:

— Йому так засмакувала моя рука, Смі, що він відтоді всюди переслідує мене, від моря до моря, від суші до суші, і тільки облизується на моє м'ясо.

— В певному сенсі, — сказав Смі, — це навіть схоже на визнання.

— Не потрібне мені таке визнання, — роздратовано прогарчав Гак. — Мені потрібен Пітер Пен, який дав тій тварюці скуштувати моєї плоті.

Він сів на величезний гриб, і голос його затремтів.

— Смі, — хрипко промовив він, — цей крокодил міг вже давно мене з'їсти, але, на моє щастя, він проковтнув годинник, який тепер цокає — цок-цок — у нього в животі, і

тому, перш ніж він натрапить на мене, я чую цокання і ховаюся.

Гак засміявся, але сміх його був нещирий.

— Настане день, — сказав Смі, — коли годинник зупиниться, і тоді крокодил схрумає Вас.

Гак облизав пересохлі губи.

— Так, — сказав він, — цього я і боюся.

Сидячи на грибі, він відчув під собою незрозуміле тепло.

"Смі, — сказав він, — та тут гаряче!" І підскочив з місця: "Прокляття, хай йому грець, я горю!"

Вони уважно пригледілися до гриба: той гриб був такий здоровенний, що важко собі уявити — ніхто ніколи такого не бачив. Вони спробували зірвати його, і він піддався без труду, бо нічим не тримався землі.

На превеликий подив, з землі повалив дим. Пірати презирнулися.

— Комин! — вигукнули вони в один голос.

Так, справді, вони знайшли комин підземної оселі. Хлопчаки мали звичай затуляти його грибом, коли поблизу снували вороги.

Але з комина виходив не тільки дим — звідти ще й долинали дитячі голоси. Хлопчаки так безпечно почувалися у своєму підземному сховку, що могли собі безтурботно балакати. Пірати трохи постояли, понуро дослухаючись, і поставили гриб на місце. Потім роззирнулися довкола і помітили сім дуплавих дерев.

— Ви чули — ті малі казали, що Пітера Пена немає вдома? — прошепотів Смі, нервово потираючи Джонні-Штопора.

Гак кивнув. Він довго стояв нерухомо, заглиблений у роздуми, і нарешті моторошна посмішка блимнула на його лиці. Смі тільки того й чекав.

— Розкрийте свій план, капітане, — нетерпляче вигукнув він.

— Вертаємось на корабель, — повільно процідив крізь зуби Гак, — і приготуємо великий масний торт, багатоповерховий, з кремом, зверху посипаний зеленою цукровою пудрою. Там, унизу, має бути лише одна кімната, бо тут є тільки один комин. Цим дурним кротам навіть не вистачило розуму здогадатись, що їм зовсім не потрібен окремий вхід для кожного. Зразу видно, що вони ростуть без мам. Ми поставимо торт на березі в Затоці Русалок. Ці хлопці весь час плавають там і бавляться з русалками. Вони знайдуть торт і тут же зжеруть його весь, бо у них немає мами, яка сказала б їм, як небезпечно їсти багато масного торта з кремом.

Гак вибухнув сміхом, і тепер його сміх був не фальшивий, а цілком щирий.

— Так-так, вони помруть.

Смі слухав і аж роззявив рота від захвату.

— Це — найпідступніший, найсимпатичніший план, який я тільки чув! — вигукнув він, і обидва пірати на радощах почали пританцьовувати і наспівувати:

Гей-го! Я йду! І будь здоров —

Хай всіх вас душить страх!

Тріщать кістки, холоне кров,

Як тисне руку Гак.

Вони почали наступний куплет, але вже не встигли доспівали його, бо вторгся інший звук і вгамував їх. Спочатку це був такий тихесенький звук, що навіть листочок міг впасти і заглушити його, але чим більше він зближувався, тим виразніше звучав:

Цок-цок, цок-цок, цок-цок!

Гак затремтів, зупинився, і одна нога його зависла в повітрі.

— Крокодил! — видихнув Гак і чимдуж чкурнув геть, а за ним і його боцман.

І справді, це був крокодил. Він проминув індіанців, які зараз ішли слідами решти піратів. Крокодил повз слідом за Гаком.

Хлопчики знову вийшли під відкрите небо; але жахливі нічні пригоди на цьому не скінчилися: раптом звідкись примчав захеканий Чубчик, а за ним — згряя вовків.

Вовки бігли, висолопивши язики, і страшно гарчали.

— Рятуйте, рятуйте! — верещав Чубчик, падаючи на землю.

— Але як, що робити?

І найвища похвала для Пітера — що в той страшний момент їхні думки звернулися до нього.

— А що зробив би Пітер? — вигукнули вони всі разом.

І в один голос прокричали:

— Пітер би подивився на них крізь ноги!

І негайно:

— Зробімо те, що зробив би Пітер.

Це, мабуть, найефективніший спосіб приборкання вовків, і хлопчаки, всі як один, нагнулися і подивилися на вовків крізь ноги. Наступна мить здалася їм довгою, але перемога була близько, бо, як тільки хлопці почали наступати на вовків таким жахливим способом — назадгузь, хижачи відразу підібгали хвости і втекли.

Тоді Чубчик підвівся з землі, і всі подумали, що його широко розплющені очі все ще бачать вовків. Але не вовки були у нього перед очима.

— Я бачив щось неймовірне! — вигукнув він, коли всі обступили його. — Велика біла пташка. Вона летить сюди.

— Що це за пташка, як ти думаєш?

— Не знаю, — перелякано відповів Чубчик. — Але вона така втомлена, летить і стогне: "Бідна Венді".

— Як? Бідна Венді?

— Я пригадую, — негайно підхопив Ледь-Ледь, — що є такі птахи, які називаються венді.

— Дивіться, ось вона летить! — закричав Кудрик і тицьнув пальцем у небо.

Венді була вже майже у них над головами, і вони чули її жалібний стогін.

Але виразніше звучав пронизливий голосок Дзеньки. Ревнива фея давно скинула дружню личину і напала на свою жертву в польоті, як на живу мішень, при кожному дотику дощукельно щипаючи.

— Привіт, Дзенько, — гукали здивовані хлоп'ята.

У відповідь Дзенька продзеленчала:

— Пітер хотів, щоб ви стріляли у Венді.

Не в їхній натурі було ставити якісь запитання, коли Пітер віддавав наказ.

— Ми зробимо те, що хоче Пітер! — кричали наївні хлоп'ята. — Швидше, лук і стріли!

Усі, крім Дуди пострибали у свої дуплаві дерева. А він мав лук і стріли при собі, Дзенька це помітила і зловтішно потирала долоньки.

— Швидше, Дудо, мерщій, — кричала вона. — Пітер так зрадіє!

Дуда збуджено припасовував стрілу до лука.

— Геть з дороги, Дзенько, — гукнув він, випустив стрілу, і Венді, тріпочучи, впала на землю зі стрілою в грудях.

Розділ 6. Маленький будиночок

Дурненький Дуда стояв над тілом Венді, як герой, а інші хлопчаки тим часом вистрибували зі зброєю кожен зі свого дерева.

— Ви спізнались! — гордо вигукнув він. — Це я поцілів Венді. Пітер буде мною пишатися.

Вгорі Майстринька Дзенька викрикнула:

— Дурило! — і кинулась у сховок.

Ніхто її не почув.

Усі з'юрмилися довкола Венді й дивилися на неї, на ліс впала моторошна тиша. Якби серденько Венді билося, усі почули б його.

Ледь-Ледь заговорив першим.

— Це не пташка, — промовив він переляканим голосом. — Я думаю, що це, мабуть, панна.

— Панна? — перепитав Дуда і затремтів усім тілом.

— І ми її вбили, — хрипкувато промовив Чубчик.

Всі поскидали шапки.

— Тепер я розумію: це за нею літав Пітер! — сказав Кудрик і в розпачі кинувся на землю.

— Це та панна, яка нарешті піклувалась би про нас, — сказав один із Близнюків, — а ти її вбив!

Хлопцям було шкода Дуду, але ще більше їм було шкода себе, і коли він підступив ближче, вони відвернулися від нього.

Дуда побілів як полотно, але на його лиці проступила гідність, якої раніше не було.

— Що я наробив?.. — сказав він замислено. — Коли панна приходила до мене уві сні, я казав їй: "Дорога моя, люба мамонько", — а коли вона нарешті прийшла насправді, я взяв і застрелив її.

Він поволі пішов геть.

— Не йди, — співчутливо сказали друзі.

— Я мушу йти, — відповів він невпевнено. — Я так боюся Пітера.

І саме в цю трагічну мить усі почули звук, від якого серце мало не вискочило з

грудей. Вони почули кукурікання Пітера.

— Пітер, Пітер! — усі впізнали його: він завжди так повідомляв про своє повернення.

— Сховаймо її, — заметушилися діти і поспішно збилися в коло біля Венді.

Тільки Дуда стояв збоку.

Знову пролунало дзвінке "ку-ку-рі-ку!" — і перед ними приземлився Пітер.

— Мої вітання, хлопці! — вигукнув він. Йому завчено помахали руками, і знову запала тиша.

Він насупився:

— Я повернувся! Чому ж ви не вітаєте мене?

Вони повідкривали роти, але вітальні вигуки так і не пролунали. А Пітер пропустив це повз увагу, поспішаючи поділитися грандіозними новинами.

— Друзі, в мене чудові новини! — вигукнув він. — Я нарешті знайшов для вас маму.

Жодного звуку, тільки глухий стук об землю — це Дуда впав на коліна.

— Хіба ви її ще не бачили? — спитав Пітер, і в його голосі забринів неспокій. — Вона якраз летіла сюди.

— От біда! — озвався один голос, а за ним другий: — Який нещасливий день!

Дуда встав.

— Пітере, — тихо сказав він, — я покажу тобі її. — І хоча інші ще заступали Венді, Дуда зробив перший крок зі словами: — Близнюки, відступіться, нехай Пітер подивиться сам.

Відтак хлопчачи розступилися, щоб Пітер міг усе побачити на власні очі; він трохи постояв мовчки — не знав, що робити далі.

— Вона померла, — сказав він збентежено. — Може, їй страшно бути мертвою?..

Він уже думав, було, летіти звідти геть, обернувши все на жарт, щоб тільки не бачити її, і потім ніколи більше їй близько не підходити до того місця. Хлопчачи готові були піти за ним, якби він так вчинив.

Але в грудях у Венді стриміла стріла. Пітер висмикнув її і побачив на ній мітку.

— Чия стріла? — суворо спитав він.

— Моя, Пітере, — зізнався Дуда і знову впав на коліна.

— О, підла твоя рука! — вигукнув Пітер і заніс стрілу, щоб вдарити винного нею, як кинджалом.

Дуда навіть не здригнувся. Він випнув груди.

— Бий, Пітере, — промовив рішуче. — Не вагайся.

Двічі Пітер заносив стрілу, і двічі його рука падала.

— Я не можу вдарити, — з острахом сказав він, — щось ніби тримає мою руку.

Всі здивовано втупилися в нього — всі, крім Чубчика, який тим часом радісно дивився на Венді.

— Це вона тримає, — мало не підстрибнув він, — це панна Венді, погляньте: он її рука!

Радий вам повідомити, що Венді підняла руку. Чубчик схилився над нею і

шанобливо прислухався.

— Здається, вона сказала: "Бідний Дуда", — прошепотів він.

— Вона жива, — коротко сказав Пітер.

Ледь-Ледь тут же загорлав:

— Панна Венді жива!

Тоді Пітер став на коліна, схилився над нею і побачив свій подарунок. Пам'ятаєте — жолудь, який вона почепила на ланцюжок і повісила на шию, і так весь час носила?

— Бачите, — сказав він, — стріла влучила ось сюди. Це поцілунок, який я подарував їй колись. І тепер він врятував їй життя.

— Я пам'ятаю, що таке поцілунок, — втрутився Ледь-Ледь. — Дайте-но я подивлюся. Так, справді, це він і є.

Але Пітер його не слухав. Він просив Венді якнайшвидше видужувати, щоб можна було показати їй русалок. Звичайно, вона ще не могла нічого відповісти, бо була страшенно знесилена; зате згори долинали відчайдушні зойки.

— Чуєте? Це Дзенька, — сказав Кудрик. — Вона плаче, тому що Венді вижила.

І тепер вони вже змушені були розповісти Пітерові про Дзеньчин злочин, і ніхто ніколи не бачив Пітера таким сердитим.

— Послухай уважно, Майстринько Дзенько! — закричав він. — Я тобі більше не друг! Забирайся від мене назавжди!

Вона прилетіла до нього на плече і ревно просила пробачення, але Пітер весь час стріпував її. І тільки коли Венді знову піднесла руку, він пом'якшив свій вирок:

— Добре, хай не назавжди, а на цілий тиждень.

Ви думаєте, Майстринька Дзенька подякувала Венді за те, що та врятувала її? О ні, аж ніяк, ні за що вона не бажала собі такої ганьби. Феї справді чудернацькі створіння, і Пітер, який найкраще розумів їх, частенько давав їм лупня.

Але що ж робити з Венді, коли вона так нездужає?

— Треба занести її вниз, до нас додому, — запропонував Кудрик.

— Так-так, — погодився Ледь-Ледь, — саме так слід поводитися з паннами.

— Ні-ні, — заперечив Пітер. — Не чіпайте її. Це було б не дуже ввічливо з нашого боку.

— Угу, — сказав Ледь-Ледь, — так я і думав.

— Але якщо вона й далі лежатиме тут, — втрутився Дуда, — то й справді може померти.

— Так, вона може померти, — визнав Ледь-Ледь. — Але у нас нема виходу.

— Вихід є! — вигукнув Пітер. — Ми збудуємо маленьку хатинку кругом неї.

Ця ідея всім дуже сподобалась.

— Мерщій, — командував він, — нехай кожен принесе мені найкраще, що тільки знайдеться в нашій хаті. Перерийте весь дім. Раз-два!

За якусь мить усі так поринули в роботу, як кравці в останню ніч перед весіллям. Вони снували туди-сюди — то вниз за постіллю, то вгору по дрова... І якраз коли всі самозречено працювали, хто міг з'явитися? Хто ж, як не Джон і Майкл. Вони спали на

ходу, сонні волочилися по землі, зупинялися, прокидалися, ледве ступали крок і засинали знову.

— Джоне, Джоне, — плакав Майкл, — прокидайся! Де Нана, Джоне, де наша мама?

Тоді Джон тер очі й бурмотів:

— Це правда, ми справді літали.

Але можете не сумніватися: вони були досить притомні, щоб упізнати Пітера.

— Здоров, Пітере, — сказали вони.

— Вітаю, — приязно відповів Пітер, хоча й давно встиг їх забути. Він був дуже заклопотаний, особливо зараз, коли обмірював Венді стопами, щоб знати, який завбільшки будиночок їй знадобиться. Звичайно, він хотів ще лишити місце для стола і стільців. Джон і Майкл пильно стежили за ним.

— А Венді що, спить? — спитали вони.

— Спить.

— Джоне, — запропонував Майкл. — Треба її збудити, щоб вона приготувала нам вечерю.

Аж тут кілька хлопчиків прибігли і принесли грубі гілляки, щоб будувати хатинку.

— О, дивись! — крикнув Майкл.

— Кудрику, — промовив Пітер особливим командним голосом, — припильнуй, щоб новенькі теж допомагали на будові.

— Так, так, сер.

— На будові? — вигукнув Джон.

— Ми будуємо хатку для Венді, — пояснив Кудрик.

— Для Венді? — приголомшено пробурмотів Джон. — Але чому? Вона ж звичайна дівчина!

— Тому що ми, — пояснив Кудрик, — її піддані.

— Ви? Піддані Венді?

— Саме так, — ствердив Пітер. — І ви теж. Забирайте їх з собою!

Приголомшених братів запрягли до роботи — рубати і носити дерево.

— Найперше робимо стільці і піч, — наказав Пітер, — а потім довкола них збудуємо дім.

— Так-так, — сказав Ледь-Ледь, — саме так і будується дім; я тепер це потрохи пригадую.

Пітер встигав подумати про все.

— Ледь-Ледю, — гукнув він, — приведи лікаря.

— Так-так, — відповів Ледь-Ледь і почухав потилицю. Він добре знав, що Пітера треба слухатись, і за хвилинку повернувся з поважним виглядом у Джоновому циліндрі на голові.

Пітер підійшов і ввічливо поцікавився:

— Будь ласка, пане, скажіть: ви лікар?

Головна різниця між Пітером і рештою хлопчиків полягала в тому, що вони знали, де правда, а де вигадка, а Пітер частенько цього не розрізняв. Часом це дратувало їх,

наприклад, коли вони їли уявний обід. Коли ж хтось руйнував його вигаданий світ, то отримував від Пітера по ребрах.

— Так, хлопчику, — трохи насторожено відповів Ледь-Ледь, в якого інколи тріщали ребра.

— Будь ласка, лікарю, — попросив Пітер, — тут у нас одна панна... лежить... їй дуже зле.

Вона лежала просто у них під ногами, але Ледь-Ледь мав досить такту, щоб не помітити її.

— Так-так-так, — пробурмотів він, — і де ж вона лежить?

— Ось тут, на галявині.

— Я прикладу скельце до її рота, — сказав Ледь-Ледь і вдав, ніби так і робить, а Пітер тим часом чекав. Тривожний момент надійшов, коли пора було подивитися на скельце.

— Ну, як вона? — спитав Пітер.

— Так-так-так, — сказав Ледь-Ледь, — це їй допомогло.

— Яка радість! — вигукнув Пітер.

— Я ще подзвоню сьогодні ввечері, — сказав Ледь-Ледь. — Подайте їй міцного бульйону в горнятку з дзьобиком.

Він повернув капелюха Джонови і глибоко зітхнув — що ж, це був його спосіб уникати проблем. Тим часом ліс повнився цюканням сокир; і майже все необхідне для затишного житла вже лежало в ногах у Венді.

— Якби ми тільки знали, — зітхнув один із хлопчаків, — які будиночки їй найбільше подобаються.

— Пітере, — кричав другий, — вона поворухнулась уві сні!

— Вона відкриває ротик! — гукав третій, поважно приглядаючись до цього. — Як добре!

— Може, вона збирається співати уві сні? — сказав Пітер. — Венді, проспівай нам, який будиночок ти хотіла б мати.

І тут же, не відкриваючи очей, Венді заспівала:

— Я мрію про гарненький дім —
найменшенький у світі,
щоб там поміж червоних стін
під дахом з моху жити.

Вони аж розсміялися від радості, коли почули це, бо, на превелике щастя, дерево, яке вони принесли, сочилося червоним соком, а вся земля довкола була вкрита суцільним килимом з моху.

І під час будівництва маленької хатки у них склалася своя пісенька:

— Вже стіни є й зелений дах —
взялися ми за діло!

Скажи-но, люба Венді, нам,
Чого б ти ще хотіла?

На це вона без зайвої скромності відповіла:

— Ще ось що мріється мені —

Великі гарні вікна.

Троянди б зазирали в них,

А визирали б — діти.

Хлопчаки своїми руками змайстрували вікна і повісили на них великі жовті листки — яскраві, сліпучі. Але троянди?

— Троянди! — суворо вигукнув Пітер.

Уся компанія мерщій взялася уявно вирощувати найпрекрасніші в світі троянди попід стінами. А діти? Щоб випередити Пітерову команду роздобути дітей, вони натомість знову заспівали:

— Ми насадили тут троянд

Вздвж вікон, при стіні.

А з дітьми так не вийде нам,

Бо діти ми самі.

Пітер побачив, що це гарна ідея, і зразу приписав її собі. Будиночок вийшов просто гарнесенький і, безперечно, Венді було в ньому дуже зручно і затишно, хоча хлопчаки, на жаль, тепер не бачили її. Пітер походжав туди-сюди, поправляючи останні штрихи. Ніщо не могло сховатися від його орлиного ока. І навіть коли все-все, здавалось, було готове, він зауважив:

— На дверях нема молоточка.

Їм стало дуже соромно; але Дуда офірував один черевичок з власної ноги, і так з'явився чудовий молоточок для дверей.

Тоді вони вирішили, що це вже справді кінець.

Але ні, нічого подібного.

— Немає комина, — сказав Пітер. — Треба встановити комин.

— Ну звичайно — без комина ніяк, — поважно підтвердив Джон. Пітер зиркнув на Джона, схопив циліндр у нього з голови, вибив дно, встановив на даху — і так циліндр перетворився на комин. Маленький будиночок так втішився, що відразу захотів подякувати, і випустив з капелюха стовпчик диму — замість "спасибі".

Тепер уже справді і без тіні сумніву все було закінчено. Не залишалось нічого іншого, як тільки постукати у двері.

— Зараз ми всі маємо бути якнайкращими, — застеріг Пітер. — Бо перше враження — найважливіше.

Він зрадів, що ніхто не допитувався у нього, що таке перше враження, — хлопчаки дуже старалися бути найнайкращими.

Він чемно постукав, і весь ліс довкола притих, і всі діти — не чути було ні звуку, тільки Майстринька Дзенька, спостерігаючи з високої гілки, голосно насміхалася.

Хлопчаків непокоїла єдина думка: що зараз станеться у відповідь на стук? І якщо відчинить панна, то на кого вона буде схожа?

Двері відчинилися, і вийшла панна. Це була Венді. Хлопці, всі як один, поскидали

шапки. В очах її світився радісний погляд, і це був власне той погляд, якого вони й сподівалися від неї.

— Де я? — спитала вона.

Звичайно, першим озвався Ледь-Ледь.

— Панно Венді, — поспішно сказав він, — ми для вас збудували цей дім.

— О, скажіть, будь ласка, що він Вам подобається! — нетерпляче вигукнув Чубчик.

— Прекрасний, гарнесенький будиночок, — сказала Венді, і це були саме ті слова, яких вони й сподівалися від неї.

— А ми — Ваші діти, — вигукнули Близнюки.

І всі вони впали на коліна й простягли до неї руки з благанням:

— О, панно Венді, будь нашою мамою!

— Я? — здивувалася Венді і вся аж засяяла. — Звичайно, мені страшенно приємно, але ж ви бачите, що я — зовсім маленька дівчинка. Зовсім недосвідчена.

— Це не важливо, — сказав Пітер, так, ніби саме він найбільше знав про це, хоч насправді саме він знав про це найменше.

— Нам потрібна тільки, всього-на-всього — просто добра людина: щоб була нам, як мама.

— Дорогі мої дітки! — відповіла Венді. — Розумієте, я відчуваю, що я саме така і є.

— Така і є, така і є! — закричали всі разом. — Ми це зразу побачили.

— От і добре, — сказала вона. — Я буду дуже старатися. Ходіть-но сюди, неслухняні дітлахи; я знаю: у вас ноги мокрі. Але перед тим як повклати вас спати, я ще встигну доказати казочку про Попелюшку.

І всі зайшли до будиночка.

Не знаю, як вони там розмістилися, але в Небувалії все можливо.

Це був перший із багатьох радісних вечорів, які вони провели разом із Венді. Невдовзі вона вже поклала їх спати у великому ліжку в домі під деревами, а сама пішла ночувати в Маленький будиночок; і Пітер пильнував поблизу з мечем наготові, бо здалеку долинали звуки піратського бенкету і десь тут блукали вовки.

Маленький будиночок здавався таким затишним і безпечним у темряві: ясно світив вікнами і мальовниче димів комином, — але Пітер стояв на сторожі.

Згодом і він заснув, і деяким легковажним фейкам, що поверталися додому з вечірки, доводилося видряпуватися по ньому.

Якби будь-який інший хлопчик серед ночі перегородив їм чарівну стежку, вони б йому влаштували!

А Пітера тільки щипали за ніс — і йшли собі далі.

Розділ 7. Підземна оселя

Наступного ранку Пітер першим ділом зняв мірки з Венді, Джона і Майкла для їхніх ходів у дуплавих деревах. Пам'ятаєте, Гак якось насміхався з хлопчаків — з того, що кожен має своє дерево, — але це було не надто далекоглядно з його боку, бо якщо хід, на біду, не пасував, то підійматися і спускатися ним було важко, а двох однакових хлопчаків тут не було. Коли ж хід добре допасований, то досить тільки зробити

глибокий вдих перед стартом, — і спуск відбудеться на оптимальній швидкості; а підіймаючись, треба то вдихати, то видихати, по черзі, ніби вкручуючись у стовбур. Коли при звичаїться до цих рухів, то можна повторювати їх знову і знову, без зусиль і роздумів — і це вдаватиметься легко і природно.

Словом, треба тільки вміщатися в отвір, тому Пітер допасовує вас до дерева так ретельно, як кравець допасовує костюм: єдина різниця полягає в тому, що костюм має відповідати вам, тоді як тут ви маєте відповідати дереву. Зазвичай це робиться дуже просто (так, як із одягом, коли він або занадто просторий, або затісний); але коли вас трясє на поворотах або єдине доступне дерево має покручений стовбур — тоді Пітер якось так впливає на вас, що після цього ви вже пасуєте до вибраного дерева. А тоді треба треба дотримуватися сталих габаритів; і така необхідність, як із захватом відкрила для себе Венді, тримає всю їхню велику сім'ю у чудовій фізичній формі.

Венді і Майкл допасувались до своїх дерев з першої спроби, а з Джоном довелося трохи попрацювати.

Повправлявшись декілька днів, вони вже могли спускатися і підійматися так легко, як відерця в криниці. І з кожним днем все більше любили свою підземну оселю, особливо Венді. Тут була одна велика кімната — як і має бути в кожному домі, — з підлогою, в якій можна пошпортатися, шукаючи за черв'ячками, коли вам закортить порибалити; і тут же, на підлозі, росли гриби дивовижного кольору, які використовували замість стільців. У центрі кімнати невпинно намагалося рости Чарівне дерево, але щоранку діти спилювали його стовбур врівень із підлогою. До обіду він знову виростав приблизно на два лікті заввишки, хлопці клали на нього двері і так робили стіл; потім забирали двері, спилювали стовбур і знову мали місце для забав. Був тут і незвичайний камін, який можна розпалити в будь-якому куточку кімнати, де тільки заманеться, — до нього Венді причепила багато мотузок, сплетених з деревного волокна, щоб розвішувати випрані речі. Ліжка за дня складалося при стіні, а о пів на сьому вечора розкладалося і тоді займало майже півкімнати; на цьому ліжку спали всі хлопчики, окрім Майкла, — як оселедці в банці. Існувало суворе правило: не повертатися на бік самому, поки хтось не подасть сигнал, — тільки тоді поверталися всі разом. Майкла теж чекала така доля, але Венді хотілося мати біля себе дитинку, а він був наймолодший. Ну і, зрештою, ви ж знаєте мамів — словом, минуло трохи часу, багато чи мало, і Майкл уже спав у кошику, підвішеному до стелі, як у колиці.

Усе тут було суворо і просто, і не дуже відрізнялося від того, що влаштували б у своєму барлозі ведмежата. Але ось, бачите — невеличка ніша в стіні, завбільшки з клітку для пташки: це апартаменти Майстриньки Дзеньки. Відділяла їх від спільного дому маленька завіса, яку Дзенька, надзвичайно сором'язлива істота, опускала щоразу, як одягалася, роздягалася чи перевдягалася. Жодна інша особа жіночої статі, велика чи маленька, мабуть, не мала такого вишуканого будуару і спальні заразом.

Тахта — справжнісінький антик епохи Королеви Меб, з різьбленими ніжками. Накриття на ній мінялося залежно від пори цвітіння тих чи інших квітів. Дзеркало — від Кота-у-Чоботях: таких досі вціліло у світі лише три, якщо вірити феям-дилерам;

мушлею служила їй шкоринка пирога; шафа — антикварний екземпляр епохи Красунчика Шостого, а килим і доріжки — найкращі зразки раннього періоду Меджері та Робіна. Була тут і люстра від Володаря Бліх — для освітлення спальні, хоча зазвичай Дзенька присвічувала собі сама. Вона вельми критично зиркала на загальну кімнату, а її крихітний будуарчик, хоч який гарнесенький, дуже скидався на хвалька, що весь час задирає носа.

Мабуть, особливо це зачіпало Венді, бо за тими невгамовними хлопчиськами в неї вічно роботи непочатий край.

Бувало, вона цілими тижнями не виходила на галявину — хіба що вечорами з яким-небудь шиттям у руках. Готування, мушу вам сказати, невідступно тримало її при банях; і навіть коли в тих банях нічого не було, і навіть коли не було самих баняків — вона все одно мусила пильнувати, так, ніби там кипить вариво. Ніколи не було відомо напевно, чи це буде справжня їжа, чи тільки уявна — все залежало від Пітерових примх: він міг їсти, їсти по-справжньому, коли це була тільки гра, але він не міг напихатися заради того, щоб почуватися ситим, — він завжди дуже не любив якраз те, що більшість дітей дуже любляють. Уявна їжа була для нього такою справжньою, що, коли він їв, можна було помітити, як округлюється його живіт. Звичайно, це давалось нелегко, але не лишалося нічого іншого, як тільки наслідувати його; і лише коли щастило довести, що ви стали занадто худі для свого дерева, він дозволяв наїстися по-справжньому.

Улюбленою для Венді порою для шиття-латання був вечір, коли всі поснуть. Тоді, як-то кажуть, вона отримувала ковток вільного часу для себе; і в цей час вона шила хлопчакам щось новеньке або ставила подвійні латки на коліна, бо з колінами було найгірше.

Сідаючи при кошику з панчохами і шкарпетками, звідки кожна п'ятка світила дірками, вона, бувало, опускала руки і зойкала:

— Ой-ой-ой, я інколи заздрю старим дівам!

Але коли вона це говорила, її личко сяяло.

Пам'ятаєте її приручене вовчєня? Оце вовчєня дуже скоро пронюхало, що вона є на острові, відшукало її та кинулось їй в обійми. Потім воно всюди бігало за Венді.

Час минав і... — чи часто вона думала про своїх коханих батьків, яких колись покинула? Це складне запитання, бо справді важко сказати, як пливе час у Небувалії, де його визначають за місяцями і сонцями — а вони тут змінюють одне одного набагато частіше, ніж на материку. Але, мабуть, Венді таки переживала за своїх тата й маму; вона ні миті не сумнівалася, що вони завжди тримають вікно відчиненим для неї і чекають на її повернення; і це дарувало їй спокій. Що турбувало її по-справжньому — це те, що Джон пам'ятав батьків дуже невиразно, просто як людей, яких колись знав, а Майкл охоче приймав її за свою справжню маму.

Трохи налякана таким ставленням, Венді, вважаючи це за свій священний обов'язок, взялася закріпити колишнє життя в свідомості братів за допомогою спеціальних письмових робіт — приблизно так, як це робиться в школі. Виявилось, що

це цікаво для всіх хлопців, і вони охоче приєдналися до занять: змайстрували для кожного по грифельній дошці, а відтак — сідали довкола столу, записуючи і напружено обдумуючи питання, які Венді писала на своїй дощинці й пускала по колу. Це були найзвичайніші в світі питання. "Якого кольору очі були у твоєї мами? Хто був вищий на зріст — тато чи мама? Твоя мама була чорнява чи білява? По змозі, дайте відповідь на всі три запитання". І далі: "А. Написати твір, не менш як на сорок слів, про те, як ти провів свої останні канікули. Б. Порівняти характери тата і мами. Вибрати тільки одну з цих тем". І ще: "А. Описати, як сміялась мама. Б. Описати, як сміявся тато. В. Описати мамину святкову сукню. Г. Описати буду і того, хто у ній живе".

Такі завдання хлопці виконували щодня, і коли хтось не знав відповіді на якесь питання, то мав проти нього ставити хрестик. На превеликий жаль, навіть у роботах Джона траплялося багато хрестиків. Як і слід було сподіватися, тільки Ледь-Ледь, єдиний, відповідав на кожне запитання і, мабуть, на початках подавав найбільші надії, але у нього всі відповіді були такі недоладні, що вкінці успіхи його виявились найгіршими: сумна історія.

Пітер не брав у цьому участі. По-перше, він зневажав усіх мамів, окрім Венді, а по-друге, він був єдиним хлопчиком на острові, який не вмів ні писати, ні читати — ані найменшого слова. Він не бажав опускатися до таких дурниць.

До речі, усі запитання були поставлені в минулому часі. Якого кольору очі були у мами — і таке інше. Бачите, Венді теж почала забувати...

Пригоди, як ми далі побачимо, були тут звичайним, щоденним явищем; але на той час Пітер за допомогою Венді придумав нову гру, яка надзвичайно захоплювала його, аж поки зовсім йому не набридла — такий фінал, як я уже казав, вінчав усі його ігри. Нова гра полягала в тому, щоб удавати, ніби не відбувається ніяких пригод. Робити щось таке, чим Джон із Майклом були зайняті досі все життя: сидючи на ослінчику, підкидати вгору м'ячик, борюкатися, ходити на прогулянку і повертатися додому без того, щоб по дорозі когось убити — когось велетенського, як ведмідь грізлі. Побачити, як Пітер сидить на стільці й нічого не робить — оце диво: в такий час він не міг стримати тріумфального погляду, бо сидіти на місці видавалося йому неймовірно смішною подією. Він хвалився, що іде на прогулянку заради свого здоров'я. Протягом кількох сонць це були його найцікавіші пригоди; а Джон і Майкл також мали захоплюватися ним разом з усіма, бо інакше Пітер би їх суворо покарав.

Він частенько ходив кудись сам-один, а коли повертався, не можна було знати напевно, трапилася з ним якась пригода чи ні. Може, він сам так міцно забував про це, що не міг нічого сказати. І згодом, коли всі вже втрачали надію, — раптом знаходились докази. А бувало й так, що він намеле купу гречаної вовни, — а доказів так і нема. Деколи він приходив додому з забинтованою головою, і Венді туркотіла над ним і промивала йому рану теплою водою, а він тим часом розповідав їй якусь несамоовиту історію. Але вона ніколи не вірила йому до кінця — ви ж розумієте. Однак було багато пригод, які, вона твердо знала, відбувалися насправді, бо сама брала в них участь. І ще більше було пригод, правдивих принаймні частково, бо хлопці брали в них участь і

запевняли, що все відбувалося насправді.

Щоб усі їх описати, знадобилась би книга такого розміру, як Англо-латинський і латинсько-англійський словник, і тому найбільше, що ми можемо зробити, — це описати одну з багатьох, типову, звичайнісіньку подію на острові. Найважче завдання — що вибрати? Може, вибрати сутичку з індіанцями в Ущелині Ледь-Ледя? Це була дуже цікава сутичка, особливо тим, що Пітер посеред бою зненацька перейшов на бік суперників. Тоді, в Ущелині, коли перемога була все ще під сумнівом і терези схилилися то в один бік, то в другий, він раптом гукнув:

— Я сьогодні індіанець — а ти хто, Дудо?

І Дуда відповів:

— Я теж індіанець — а ти хто, Чубчику?

І Чубчик відповів:

— І я індіанець — а ви хто, Близнюки?

І так далі. І всі вони виявились індіанцями; і, звичайно ж, на цьому бій і скінчився б, якби справжні індіанці не захопилися Пітеровою тактикою і, скориставшись нею, не проголосили себе загубленими хлопчиками, — а як тільки це сталось, обидві сторони з новим завзяттям взялися до бою, ще запеклішого, ніж перед тим.

Ця пригода мала надзвичайний фінал — але ми ще не вирішили, чи це власне та історія, яку треба розповісти. Може, краще було б описати нічний напад індіанців на підземну оселю, коли декілька з них застрягли в дуплавих деревах і їх довелося витягати звідти, наче корки? Або ще можна було б розказати про те, як Пітер врятував життя Тигрової Лілеї в Затоці русалок і як це зробило їх спільниками.

Або можна було б згадати про той торт, що його пірати приготували для хлопчиків, щоб ті з'їли його і отруїлися на смерть; як пірати підступно підкладали торт то в одне хитре місце, то в інше; але Венді щоразу встигала вихопити його дітям з-під носа, так що з часом торт утратив свою принадність, зачерствів як камінь, і тоді вже хлопчаки використовували його як снаряд, а Гак одного разу в темряві перечепився об нього і впав.

Чи розповісти про пташок, друзів Пітера, а особливо про Птицю-Небилицю, яка гніздилася на дереві, що нависало над затокою, і якимось гніздо впало в воду, а Птиця й далі сиділа на яйцях, і Пітер віддав наказ, щоб ніхто не смів її тривожити? Це дуже мила історія, що доводить, якою вдячною може бути пташка. Але якщо вже розповідати про це, то доведеться додати ще й цілу історію про затоку, що, правду кажучи, потягне радше на дві пригоди, ніж на одну. Коротша пригода, і до того ж неординарна, — це спроба Майстриньки Дзеньки за допомогою кількох вуличних фей доправити вплавав сонну Венді на велетенському плавучому листку до материка. На щастя, листок вчасно потонув, Венді впала у воду, прокинулася і попливла назад. Або, знову ж таки, можна було б вибрати поєдинок Пітера з левами, коли він стрілою намалював на землі довкола себе коло і дражнив звірів, щоб змусити їх перетнути лінію; і хоч він чекав кілька годин, а решта хлопчаків і Венді тим часом, затамувавши подих, сиділи на деревах і спостерігали, — жоден лев на насмілився прийняти виклик Пітера.

Яку ж із цих пригод вибрати? Найкращий вихід, напевно, — кинути жереб.

Так я й зробив, і випала затока. Це майже те саме, що випала б ущелина або торт, або листок Дзеньки. Звичайно, я міг би кинути жереб ще раз і вибрати найкраще з трьох; однак, мабуть, найсправедливіше буде залишити затоку.

Розділ 8. Затока русалок

Якщо ви заплющите очі і вам пощастить, то зможете побачити розпливчасті ставки у прекрасних пастельних барвах, що виділяються на темному тлі. І якщо потім заплюстити очі ще сильніше, ці ставки набирають обрисів і барви стають такі яскраві, що наступної миті спалахують. І якраз перед тим, як вони спалахнуть, можна побачити затоку. Це найпростіший спосіб дістатися до неї з материка, лише на одну неповторну мить; а якби цю мить розтягнути ще на мить, то можна було б побачити піну прибою і почути спів русалок.

Діти частенько проводили тут, у затоці, довгі літні дні, вони весь час плавали і пірнали, бавилися з русалками у воді, і всяке таке. Тільки не треба думати, що русалки з ними приятелювали: навпаки, серед найбільших розчарувань Венді було і те, що за весь час, відколи вона на острові, жодна русалка не промовила до неї жодного доброго слова. Коли вона нечутно підкрадалася до краю затоки, тоді могла тільки побачити їх — мало не два десятки — особливо на Скелі Маронера[2], де во-ни любили вигріватися на сонці, ліниво розчісуючи свої коси, чим страшенно дратували Венді. Або ще вона підпливала до них ближче, скрадаючись, ніби "навшпиньки", — але вони помічали її і тут же пірнали, вдаряючи хвостами по воді, щоб оббризкати її аж ніяк не випадково, а навмисне.

З хлопчиками вони обходились так само — зі всіма, окрім, звичайно, Пітера, який міг годинами теревенити з ними на Скелі Маронера і навіть, бувало, коли русалки розіграються, сідав їм на хвости. Він подарував Венді русалчин гребінь.

Найкраще і найцікавіше спостерігати за ними вночі, коли місяць уповні: тоді вони дивно співають жалібними голосами. Але в такий час затока небезпечна для смертних. І аж до того вечора, про який зараз піде мова, Венді ніколи не бачила затоки при світлі місяця — не так зі страху (бо Пітер завжди був поряд), як через своє непорушне правило, що рівно о сьомій годині вечора діти мусять лежати в ліжках. Вона часто бувала в затоці — але тільки в сонячні дні, після дощу, коли русалки показують чудернацькі витівки з бульбашками. Вони видмухують різнобарвні бульбашки з веселкової води і бавляться ними, як м'ячиками: перекидають одна одній — з хвоста на хвіст, — намагаючись втримати їх під веселкою, аж поки ті не луснуть. Ворота стоять з обох боків райдуги, і воротарям можна грати тільки руками. Іноді в затоці одночасно відбувається навіть по дванадцять таких ігор, і це так гарно!

Але як тільки долучалися до гри діти, русалки негайно зникали. Однак є докази, що вони крадькома спостерігали за порушниками і були не проти перехопити якусь вдалу ідейку: наприклад, Джон ввів новий спосіб відбивати бульбашки — головою, а не рукою, — і русалки собі це вподобали. Таку пам'ятку по собі залишив Джон у Небувалії.

Мабуть, дуже приємно поспостерігати й за тим, як діти відпочивають на скелі після

обіду — рівно півгодини. Венді наполягала на дотриманні цього пункту розпорядку, і це мав бути справжній відпочинок, навіть коли обід був уявний.

Тож діти вилежуються на сонці й блищать засмаглими тілами, а вона сидить біля них з поважним виглядом.

Стояв погожий день, і всі грілися на сонечку на Скелі Маронера. Ця скеля була не набагато більша, ніж їхнє спільне ліжко, але хлопчаки давно навчилися займати якнайменше місця; і так вони дрімали чи просто лежали з заплющеними очима і раз-по-раз щипали одне одного, коли думали, що Венді не бачить. А вона пильно шила.

Тим часом в затоці щось змінилося. По воді пробіг легкий дроз, сонце сховалося, тіні впали на воду й остудили її. Венді вже не могла заправити нитку в голку, і поки вона приглядалася, затока, яка досі завжди була таким радісним місцем, раптом стала похмурою і непривітною.

Венді знала: це ще не ніч, — але насувалося щось таке темне, як ніч. Ні, страшніше. Воно ще не надійшло, але вже послало ту дроз по воді — на знак, що ось-ось надійде. Що ж це було?

У Венді в голові ожили всі ті історії, які їй доводилось чути про Скелю Маронера, названу так тому, що жорстокі капітани висаджували на цій скелі матросів і залишали їх там тонути. І ті потопали у час припливу, коли вода прибувала і заливала скелю.

Звичайно, Венді мала зразу ж збудити дітей, і навіть не через якусь невідому загрозу, а просто тому, що їм зовсім некорисно спати на холодній скелі. Але вона була недосвідчена матуся і цього не знала; вона думала, що необхідно просто дотримуватися встановленого розпорядку. Так, у неї вже з'явилися побоювання і підозри, їй уже вчувалися грізні чужі голоси — але вона не збудила дітей. І навіть коли почула притишений плюскіт весел — аж серце їй стало каменем в горлі, — то й тоді не збудила їх. Вона стояла над ними, оберігаючи їхній сон. Яку ж це треба мати відвагу — хіба ні?

Але, на щастя, серед хлопчиків був один, хто міг "занюхати" небезпеку навіть уві сні. Пітер зірвався на ноги, зразу готовий до дії, як пес, і одним тривожним криком збудив усіх. Потім притулив руку до вуха і так стояв нерухомо.

— Пірати! — вигукнув Пітер. Усі обступили його. Дивна посмішка блукала у нього на обличчі, Венді бачила її і тремтіла. Коли з'являлась ця посмішка, ніхто не смів до нього звертатися: все, що їм залишалось, — це стояти напоготові і слухатися. Наказ пролунав різко і коротко:

— Пірняйте!

Ноги зблиснули в повітрі, і вмить затока опустіла. Скеля Маронера самотньо стояла у грізних водах — так, ніби це її привели на страту.

Човен підплив ближче. Виявилось, що це піратська шлюпка, в якій сиділо троє — Смі, Старкі, а третій — не хто інший як Тигрова Лілея, полонянка. Руки і ноги індіанки були зв'язані, вона вже знала свою долю. Зараз її висадять на скелю, і тут вона має чекати жахливої смерті — жахливішої для людей її племені, ніж спалення живцем чи загибель від тортур: хіба ж не написано у Книзі племені, що через воду немає стежки до раю? І все-таки її обличчя залишалось незворушним; вона була дочкою вождя: вона

мусить вмерти, як личить дочці вождя, і край.

Тигрову Лілею схопили, коли вона пробиралася на піратський корабель з кинджалом в зубах. На кораблі не було варті, бо капітан Гак хвалився, що вітер, породжений звуком його імені, охороняє судно на милю довкола. А тепер її доля теж прислужиться цій справі. Ще один крик рознесе вітер тієї ночі.

У темряві, яку вони принесли з собою, пірати не побачили скелі, аж поки в неї не врізались.

— Протри баньки, бурмило! — гукнув голос з ірландським акцентом, що належав Смі. — Це ж скеля. І тепер — що ми мали зробити? — ми мали викинути оцю індіанку на оцю скелю і лишити її там — хай тоне.

Для них це було раз плюнути — висадити таку гарну дівчину на скелю; а вона була занадто горда, щоб чинити безглуздий опір.

Близько до скелі, але невидимі в темряві, гойдалися на хвилях дві голови: Пітера і Венді. Венді гірко плакала, бо вперше стала свідком такої трагедії. Пітер бачив багато трагедій, але вже всі забув. Він не так, як Венді, співчував Тигровій Лілеї. Його обурювало інше: як це — двоє чоловіків проти одної дівчини? І він вирішив врятувати її. Простий спосіб полягав би в тому, щоб перечекати, поки пірати заберуться геть, — але Пітер ніколи не обирав простих шляхів. Для нього не існувало майже нічого неможливого, і тепер він вирішив імітувати голос Гака:

— Гей ви там, собаки! — покликав він. Це прозвучало неперевершено!

— Капітан! — здивовано презирнулися пірати.

— Напевно, він пливе до нас, — здогадався Старкі, коли вони розглянулися довкола і так нічого й не побачили.

— Ми висаджуємо індіанку на скелю, — похвалився Смі.

— Відпустіть її, — пролунала вражаюча відповідь.

— Відпустити?!

— Так, розріжте мотузки і нехай вона собі йде.

— Але, капітане...

— Зараз же, чуєте мене?! — кричав Пітер. — Або я проштрикну вас своїм гаком.

— Ди-и-ивно! — видихнув Смі.

— Краще виконувати розпорядження капітана, — нервово промовив Старкі.

— Угу, — погодився Смі й перерізав мотузки, якими була зв'язана Тигрова Лілея. І тут же вона, як рибка, ковзнула у воду — просто з-під ніг Старкі. Звичайно, Венді була в захваті від такої винахідливості Пітера; але вона знала, що він теж собою захоплюється, і зараз ще закукурікає, і викаже себе — тому мерщій затулила йому рота рукою. Але не встигла вона цього зробити, як над затокою пролунав голос Гака:

— Гей ви там, на шлюпці!

Тепер це вже був не Пітер.

Може, Пітер і збирався крикнути, але натомість його губи стулились у здивованому посвисті.

— Гей там, на шлюпці! — знову пролунав голос.

Тепер уже й Венді зрозуміла: справжній Гак теж був тут, на воді.

Він наближався до шлюпки, і коли його підлеглі присвітили йому ліхтариком, відразу підплив до них. У світлі ліхтарика Венді бачила, як він зачепився гаком за борт; вона бачила його злюче засмагле лице, коли він вилазив з води, мокрий наскрізь.

Вона тремтіла всім тілом і рада була б попливти кудись далеко-далеко, але Пітер не рушив з місця. Він бавився життям, а ще — його переповнювала пиха.

— Хіба я не чудовий? Бач, який я чудовий! — шепотів він їй на вухо, і хоча вона поділяла його думку, але разом з тим раділа, що ніхто, крім неї, цього не чув. Він показав їй знаком: слухай.

Ті двоє піратів страшенно хотіли довідатись, яким вітром капітана занесло до них, але той сперся головою на гак і так сидів у глибокій задумі.

— Капітане, з Вами все гаразд? — несміливо спитали вони, а він відповів глухим стогоном.

— Він зітхає, — сказав Смі.

— Він знову зітхає, — сказав Старкі.

— І знову зітхає, третій раз, — сказав Смі.

Тоді нарешті капітан заговорив — пристрасно і несамовито.

— Гра почалась! — вигукнув він. — Ті шмаркачі знайшли собі маму.

Венді була перелякана на смерть, але все-таки не могла не запишатися.

— О, що за чорний день! — вигукнув Старкі.

— А що таке "мама"? — спитав дурненький Смі.

Венді це так вразило, що вона вигукнула:

— Він не знає! — і відтоді завжди думала, що якби можна було тримати ручного пірата, то вона приручила б Смі.

Пітер потягнув її під воду, бо Гак стривожився і гаркнув:

— Що це було?

— Я нічого не чув, — відповів Старкі.

Підіймаючи ліхтар вище, пірати роззирнулися і побачили дивну картину: те гніздо, про яке я уже згадував, гойдалося на хвилях, а в ньому сиділа Птиця-Небилиця.

— Дивися, — сказав Гак у відповідь на запитання Смі, — оце і є мама.

Як повчально! Гніздо, напевно, звалилось у воду, але хіба мати покине своїх дітей? Ніколи! Був момент, коли голос його зірвався, ніби він ненароком згадав ті далекі невинні дні, коли... але він гаком відігнав свою хвилину слабкості.

Смі, надзвичайно вражений, пильно приглядався до птиці, поки гніздо пропливало повз них, а підозріливий Старкі припустив:

— Якщо це мати, то, може, вона вештається тут, щоб допомогти Пітерові?

Гака пересмикнуло.

— Так, — підтвердив він, — цього я й боюсь.

З розпачливих роздумів його висмикнув нетерплячий голос Смі.

— Капітане, — сказав Смі, — а чому б нам не викрасти маму цих хлопців, щоб зробити її нашою мамою?

— Розкішний задум! — вигукнув Гак, і в його діяльному мозку зразу виникла схема практичного втілення. — Треба викрасти дітей і доправити їх на корабель: хлопців ми пустимо на дно, а Венді буде нашою мамою.

Венді знову забула, де вона.

— Нізащо! — крикнула вона і аж підскочила в воді.

— Що це було?

Але вони нічого не розгледіли і вирішили, що це, мабуть, листя на вітрі шелестить.

— То що, згода? — запитав Гак.

— Так, ось Вам моя рука, — відповіли вони в один голос.

— І ось вам мій гак. Клянетьесь?

— Клянёмось!

Вони всі троє сиділи на скелі, і раптом Гак згадав про Тигрову Лілею.

— Де індіанка? — гаркнув він.

Бували хвилини, коли на нього находив грайливий настрій, і пірати подумали, що це власне така хвилина.

— Все гаразд, капітане, — вдоволено відповів Смі, — ми її відпустили.

— Ви відпустили її! — загорлав Гак.

— Це ж був Ваш особистий наказ? — засумнівався боцман.

— Ви самі наказали нам її відпустити, — запевнив Старкі.

— Хай йому сто чортів! — горлав Гак. — Хтось нам морочить голову!

Його лице почорніло від гніву, але він бачив, що пірати вірять у власні слова, і це його вразило.

— Хлопці, — сказав він схвильовано, — я не віддавав такого наказу.

— Ди-и-ивно, — сказав Смі, і пірати нервово засовалися.

Гак підніс голос, але в ньому чулося легке тремтіння.

— Ти, Духу, що витаєш цієї ночі тут, над темними водами, — гукнув він, — ти чуєш мене?

Звичайно, Пітерові слід би було промовчати, але, звичайно, він не міг промовчати. Він негайно відповів голосом Гака:

— А щоб тобі кілок в ребра і кольки в печінку, — так, я чую тебе.

У цей критичний момент Гак навіть не зблід, анітрохи, зате Смі і Старк з жахом вчепилися один в одного.

— Хто ти, незнайомцю? Говори! — зажадав Гак.

— Я — Джеймс Гак, — відповів голос, — капітан "Веселого Роджера".

— Ні-ні, не правда, — прохрипів Гак.

— Сто чортів тобі в печінку! — відказав голос. — Ще раз промов це, і я запусу в тебе якір.

Тоді Гак спробував заговорити запопадливо.

— Якщо ти Гак, — промовив він майже смиренно, — то будь ласкавий, скажи мені: хто ж тоді я?

— Ти — тюлька, — відповів голос. — Звичайнісінька тюлька.

— Тюлька... — невиразною луною повторив Гак, і саме тоді його гордий дух зламався.

Він бачив, що його підлеглі відступилися від нього.

— Невже весь цей час ми були під командою тюльки? — бурмотіли вони. — Яке це приниження для нас!

Тепер вони перетворилися на собак, що гарчать на господаря, але Гак у своєму горі ледве чи помічав їх.

У цій жахливій ситуації йому потрібна була не їхня віра в нього, а своя власна. А він відчував, що втрачає її.

— Не покидай мене, крихітко, — хрипко прошепотів він.

В його темній натурі було якесь вкраплення жіночності — як у кожного великого пірата, — і воно іноді пробуджувало в ньому інтуїцію. Так і тепер — він інтуїтивно спробував побавитись у відгадування.

— Гаку, — покликав він, — а є в тебе якийсь інший голос?

Пітер нізащо не відмовився б від гри, і тому безпечно відповів своїм власним голосом:

— Ага, є.

— А інше ім'я?

— Так, є.

— Ти рослина? — спитав Гак.

— Ні.

— Камінь?

— Ні.

— Тварина?

— Так.

— Чоловік?

— Ні!

(Ця відповідь прозвучала презирливо).

— Хлопчик?

— Так.

— Звичайний хлопчик?

— Ні!

— Чарівний хлопчик?

На превеликий жаль для Венді, прозвучала відповідь:

— Так.

— Ти з Англії?

— Ні.

— То ти тутешній?

— Так.

Гак зовсім розгубився.

— А тепер ви спитайте його що-небудь, — наказав він піратам, витираючи спітніле

чоло.

Смі замислився.

— Я не можу нічого придумати, — сказав він нарешті з жалем.

— Не вгадали, не вгадали! — зарепетував Пітер. — Ага, здається?

Звичайно, його пиха занесла його занадто далеко, і зловмисники відчували свій шанс.

— Так-так, здаємось, — відповіли вони.

— Ну, добре, — кричав він, — то знайте: я — Пітер Пен.

Пен! У цю хвилину Гак знову став самим собою, а Смі і Старкі — його відданими прихвоснями.

— Тепер він наш! — вигукнув Гак. — Смі — у воду! Старкі — на весла! Схопіть мені його мертвим чи живим!

З цими словами він стрибнув у хвилі, і тут почувся бадьорий голос Пітера:

— Хлопці, ви готові?

— Готові, готові, — долинуло з різних кінців затоки.

— Тоді — вперед, на піратів!

Закипів бій — короткий і жорстокий. Першим пролив ворожу кров Джон: він відважно піднявся на шлюпку і схопив Старкі. Відбулася гостра сутичка, в якій пірат згубив шаблю. Він скочив за борт, і Джон кинувся за ним. Шлюпка відпливла геть.

Тут і там над водою раз-по-раз з'являлась чиясь голова, зблискувала сталь, лунали зойки і крики. У цьому безладі траплялося, що хтось ранив і своїх. Наприклад, Дуда отримав Штопором Смі під ребро, але удару завдав йому Кудрик.

Віддалік від скелі Старкі рішуче наступав на Близнюків і Ледь-Ледя.

А де ж весь цей час був Пітер? Він шукав великої забави. Усі хлопчаки були відважні й хоробрі, і їх ніяк не можна звинувачувати в тому, що вони уникали зустрічі з капітаном піратів. Його залізний кіготь накреслив смертельне коло, від якого хлоп'ята тікали, як налякані рибки.

Але був один, хто його не боявся: той, хто намірився в це коло увійти.

Дивно, але вони зустрілися не у воді. Гак поліз на скелю, щоб набрати повітря, і Пітер теж у той же час поліз на скелю — тільки з протилежного боку. Скеля була слизька, як м'яч, і їм обом доводилось повзти, а не спинатися. Жоден із них не знав, що суперник тут, поряд. І, намагаючись виступ, кожен наткнувся на ворожу руку: від несподіванки обоє підняли голови. Їхні лиця були майже розчулені. Так вони зустрілись.

Навіть найбільші герої зізнаються, що перед боєм у них всередині щось ніби обривається. Якби тої миті таке сталося з Пітером, я зрозумів би його. Зрештою, Гак був єдиним чоловіком, якого боявся навіть Барбекю. Але Пітер нічого такого не відчув — він відчув тільки радість; і від радості аж скреготів своїми симпатичними зубками. Швидкий, як думка, він вихопив кинджал з-за пояса капітана і вже готовий був занурити лезо в тіло його господаря, коли помітив, що стоїть на скелі трохи вище, ніж капітан. Це було не в його правилах. Пітер подав руку ворогові, щоб допомогти йому стати врівень із собою.

І саме в ту мить Гак вдарив його.

Ні, не біль від удару приголомшила Пітера, а несправедливість. Вона зробила його безпомічним. Він тільки дивився перед собою розширеними від жаху очима. Кожна дитина відчуває те саме, коли вперше стикається з несправедливістю. Кожна дитина, яка приходить у цей світ, вважає, що справедливість — це найголовніше її право. Після того як ви поведетеся з нею несправедливо, вона і далі любитиме вас, але вже ніколи не буде такою, як раніше.

Ніхто ніколи не забуває першої несправедливості — ніхто, крім Пітера. Він часто зустрічався з нею, але завжди забував її. Мабуть, у цьому й полягала головна відмінність між ним і всіма іншими дітьми.

І тепер це було для нього так само, як уперше: він міг тільки безпорадно стояти й дивитися. Залізний кіготь двічі пробив його.

Через кілька хвилин після цієї жахливої події хлопчаки побачили Гака у воді: він шалено гріб до свого корабля. Ні тіні радості на перекошеному обличчі — тільки страшена смертельна блідість: його невідступно переслідував крокодил. За звичайних обставин хлопчаки попливли б за ним зі сміхом і криками, але зараз їм було не до того: вони загубили і Пітера, і Венді; тож тепер нишпорили по всій затоці і раз-у-раз гукали:

— Пітере! Венді!

Потім натрапили на шлюпку і попливли на ній додому, гукаючи дорогою:

— Пітере! Венді!

Але відповіді не було — тільки русалки пересміювались.

— Вони, мабуть, вже давно полетіли чи попливли назад, додому, — вирішили нарешті хлопчаки.

Вони майже не переживали, бо дуже вірили в Пітера. Вони тішились — як то хлопчиська — з того, що сьогодні пізно полягають спати; і все це буде на совісті мами Венді!

Коли їхні голоси завмерли, холодна тиша впала на затоку, а потім пролунав слабенький зойк:

— Рятуйте, рятуйте!

Дві маленькі постаті билися об скелю: дівчинка непритомно лежала на руках у хлопчика.

З останніх сил Пітер витяг її на скелю і сам ліг коло неї. І навіть втрачаючи притомність, він встиг побачити, що вода прибуває. Він знав, що зараз їх затопить, але нічого більше не міг вдіяти. Вони лежали поряд, аж тут якась русалка вхопила Венді за ногу і легенько потягла у воду. Пітер, відчувши, що вона посувається, опритомнів, стрепенувся і саме встиг підтягнути її назад. Але йому довелося сказати правду.

— Венді, ми на скелі, — сказав він. — І вона все меншає і меншає. Скоро її накриє водою.

Але все одно вона нічого не зрозуміла.

— Нам пора іти, — сказала Венді майже бадьоро.

— Угу, — ледве промовив він.

— Пітере, то ми попливемо чи полетимо?

Він мусив сказати їй все.

— Ти думаєш, Венді, що зможеш сама доплисти чи долетіти аж до острова без моєї допомоги?

Дівчинка мусила визнати, що надто втомилася. Він застогнав.

— Що з тобою? — стурбовано спитала вона, забувши про себе.

— Я не можу допомогти тобі, Венді. Гак поранив мене. Я тепер не можу ні летіти, ні пливти.

— Ти хочеш сказати, що ми обоє потонемо?

— Поглянь, як швидко прибуває вода.

Вони затулили очі руками, щоб нічого не бачити. Діти думали, що скоро їх не стане. І поки вони так сиділи, щось торкнуло Пітера — легенько, як поцілунок — і зупинилося, ніби промовляючи: "Може, я якось стану в пригоді?" Це був хвіст паперового змія, зробленого Майклом кілька днів тому. Змій вирвався з Майклових рук і полетів собі.

— Повітряний змій Майкла, — зауважив Пітер зовсім байдуже, але вже наступної миті схопив змія за хвіст і підтягнув до себе.

— Він підняв Майкла над землею, — закричав він, — може, він підійме і тебе?

— Нас обох!

— Ні, двох він не потягне: Майкл і Кудрик уже пробували.

— Тоді ми можемо тягти жереб, — сміливо запропонувала Венді.

— Нізащо! Ти ж дівчина! — Пітер уже обв'язав хвіст довкола неї. Вона чіплялася за нього, вона відмовлялася іти без нього, але він сказав:

— До побачення, Венді, — і відштовхнув її від скелі.

Через кілька хвилин вона зникла з очей. Пітер лишився в затоці сам-один.

Скеля стала дуже-дуже маленька: зараз сховається під водою. Бліді місячні промені навшпиньки скрадалися по воді; ось-ось можна буде почути наймелодійніші і найтужливіші звуки на світі: спів русалок під місяцем.

Пітер аж ніяк не був схожий на інших хлопчиків, але й він нарешті злякався. Дрож пробіг його тілом, як пробігають брижі по воді; але на морі брижі ідуть одні за одними, сотні і сотні, а Пітер відчув цей дрож тільки раз. І вже наступної миті знову гордо стояв на скелі, з посмішкою на обличчі і з барабанним боєм всередині. Він ніби промовляв: "Смерть — це теж велика пригода".

Розділ 9. Птиця-Небилиця

Останнє, що почув Пітер, перш ніж залишився сам-один, — це були русалки, що пірнали одна за одною у свої спальні на дні моря.

Треба було мати дуже добрий слух, щоб так далеко чути, як вони зачиняють двері; але кожні дверцята в коралових печерах, де вони жили, дзвонили ніжним дзвоном, коли відчинялися і зачинялися (як у найкращих будинках на материках), і Пітер чув ті дзвіночки.

Вода невпинно піднімалась, аж сягнула його ніг; і поки вона готувалася зробити

останній великий ковток, увагу Пітера привернув якийсь предмет, що гойдався на хвилях. Він думав, що це шматок паперу на воді — можливо, фрагмент повітряного змія, — і знічев'я уявляв, скільки часу він дрейфуватиме до берега.

Та ось Пітер помітив, що цей дивний предмет, очевидно, заплив у затоку з якоюсь визначеною метою. Предмет боровся з течією і вперто долав її; і коли йому це вдавалося, Пітер, який завжди співчував слабшим, не міг втриматися від оплесків: так, це був напрочуд відважний шматок паперу.

Але насправді це був не папір, а була це Птиця-Небилиця, яка докладала відчайдушних зусиль, щоб, сидячи в гнізді, допливти до Пітера. Вправно веслючи крильми — як завжди, відколи гніздо впало в воду, — вона в такий дивний спосіб пропливла певну відстань; але доки Пітер впізнав її, Птиця вже вибилася з сил. Вона припливла сюди, щоб урятувати його позичивши своє гніздо (хоч у ньому й лежали яйця). Мене дивує вчинок цієї пташки, бо хоч Пітер і повівся з нею добре одного разу, але ж він деколи й мучив її. Я тільки припускаю, що так само, як пані Дарлінг й інші мами, Птиця не могла гніватись на нього, бо у нього були на місці всі молочні зубки.

Вона криками пояснювала йому, чого вона тут, а він криком питав її, що вона тут робить. Але, звичайно, вони не розуміли криків одне одного. У чарівних казках люди вміють вільно розмовляти з птахами, і я теж міг би на мить зробити вигляд, ніби це така сама казочка, і сказати, що Пітер розумно відповідав Птиці-Небилиці. Але правда завжди найкраща, і я переповідаю тільки те, що сталося насправді. Отож, не досить того, що вони не могли порозумітися, — вони ще й забули добрі манери.

— Я-хочу-щоб-ти-заліз-у-мое-гніздо, — говорила пташка, вимовлячи слова якомога повільніше і чіткіше. — Тоді-ти-зможеш-дрейфувати-до-берега-але-я-дуже-втомилась-і-не-можу-підпливти-ближче-тому-тобі-доведеться-підпливти-до-гнізда-самого.

— Що ти там кавкаєш? — відповів на це Пітер. — Чому ти просто не пустиш гніздо в дрейф, як завжди?

— Я-хочу-щоб-ти... — знову почала Птиця і повторила все від початку до кінця.

Тоді Пітер теж спробував говорити повільно і розбірливо.

— Що-ти-там-кавкаєш? — і так далі.

Птицю-Небилицю це вже починало дратувати: у цих птахів дуже скоро уривається терпець.

— Ти, дурноверхий горобче, — кричала вона, — чому не робиш те, що я тобі кажу?

Пітер відчув, що вона його обзиває, і навздогад різко відповів:

— Сама така!

І тут вони якимось дивом разом вигукнули те саме слово:

— Замовкни!

Однак Птиця все-таки твердо вирішила врятувати його, якщо зможе, і останнім відчайдушним зусиллям підштовхнула гніздо до скелі. Потім підлетіла, покинувши гніздо, щоб ясно дати зрозуміти, що вона має на думці.

Аж тоді, нарешті, він усе зрозумів, захопився за гніздо і вдячно помахав рукою пташці, яка тріпотіла крильми у нього над головою. Вона літала над ним не для того,

щоб дочекатися проявів вдячності, і навіть не для того, щоб побачити, як він залізе в гніздо: вона робила це, щоб знати, що він зробить з насидженими яйцями.

У гнізді лежало двоє великих білих яєць. Пітер взяв їх у долоні і замислився. Птиця заховала голову під крило, щоб не бачити їхньої погібелі, але все-таки не могла стриматися, щоб не підглядати крізь пір'я.

Я вже не пригадую, чи казав вам про те, що на скелі була така собі палиця, яку стародавні пірати використовували, щоб позначати місце, де закопаний скарб. Діти знайшли ті коштовні скарби і, коли в них псувався настрій, підкидали в повітря фонтани моїдорів, діамантів, перлів і золотих монет чайкам, які літали поблизу в очікуванні поживи. Одурені птахи відлітали геть, ображені безглуздими дитячими витівками. Палиця стояла на місці, а на ній висів капелюх Старкі — брезентовий матроський водонепроникний капелюх з широкими крисами. Пітер поклав яйця в капелюх і пустив його на воду. Капелюх поплив.

Птиця-Небилиця побачила це і радісно закричала, і Пітер теж закричав разом із нею. Потім заліз у гніздо, встановив у ньому палицю, як мачту, і повісив сорочку замість вітрила. А Птиця злетіла вниз, на капелюха, і знову зручно вместилася на яйцях. Хвилі несли її в одному напрямку, а Пітера зносило в інший бік, і вони всю дорогу тепло прощалися.

Звичайно, коли Пітер причалив своїм гніздом-баркасом до берега, то залишив його у примітному місці, де Птиця легко могла б його побачити. Але капелюх став такою вдалою знахідкою, що вона покинула гніздо. І так воно дрейфувало, аж поки не розпалося на шматки, а Старкі частенько приходив на берег затоки і з гіркотою спостерігав за Птицею, що сиділа на його капелюсі. Оскільки ми вже більше не побачимо її, то добре було б тут згадати, що тепер усі Птиці-Небилиці будують гнізда такої форми, як капелюх Старкі — з широкими крисами, — і на тих крисах пташенята прогулюються.

Яка була радість, коли Пітер дістався до Підземної оселі, — майже водночас із Венді, яку повітряним змієм носило туди-сюди.

Кожен мав що розповідати, але, мабуть, найбільшою пригодою для всіх стало те, що вони на кілька годин пізніше, ніж звичайно, ляжуть спати. Це так підносило їх у власних очах, що вони й далі вигадували всілякі хитрощі, щоб тільки ще трохи не поспати, — наприклад, усі як один просили забинтувати їм то руку, то ногу.

Але Венді, хоча й безмежно щаслива з того, що всі вони знову вдома, цілі й неушкоджені, була шокована таким нечуваним запізненням і весь час повторювала: "Ану спати, спати!" — голосом, якого не можна було не послухатись.

Проте на ранок вона проявила надзвичайну чуйність: кожному зробила перев'язку, — і хлопчак до вечора бавилися у поранених: кульгали і носили руки, ніби в гіпсі.

Розділ 10. Щасливий дім

Важливим наслідком сутички з піратами в затоці стало те, що індіанці та хлопчики подружились. Пітер врятував Тигрову Лілею від лютої смерті, і тепер вона разом зі своїми воїнами була готова заради Пітера на все.

Цілу ніч індіанці вартували надворі, над Підземною оселею, і чекали великого нападу піратів, який, очевидно, був уже не за горами. Навіть удень індіанці вештались поблизу, курили люльку миру і виглядали так, ніби зголодніли за ласим шматком м'яса. Вони називали Пітера "Великим Білим Батьком" і без слова корилися йому. Пітерові подобалась така надмірність, і це свідчило про нього не найкращим чином.

— Великий Білий Батько, — промовляв він до індіанців королівським тоном, і вони падали перед ним на коліна, — радий бачити, що воїни пікканіні захищають його вігвам від піратів.

— Я — Тигрова Лілея, — відповіла мила істота. — Пітер Пен врятувати мене — я його вірний, хороший друг. Ми не дозволити піратам ображати його.

Вона була занадто гарна, щоб так йому поклоняться, але Пітер вважав, що заслужив на таке ставлення, і зверхньо відповідав:

— Це добре. Пітер Пен все сказав.

Завжди, коли він говорив: "Пітер Пен все сказав", — це означало, що всі мають замовкнути.

Індіанці покійно приймали це як належне, але до інших хлопчиків ставились зовсім не так поштиво: їх вони сприймали як звичайних воїнів. Індіанці говорили їм: "Ну шо?" — і таке подібне. І хлопчики обурювалися тим, що Пітер вважав, ніби так має бути.

Венді потай підтримувала хлопчиків, але була занадто правильною матусею, щоб вислуховувати скарги на "батька".

— Батько краще знає, — постійно говорила вона, якою б не була її власна думка. А її власна думка була така, що індіанці не мають називати її "скво"[3].

Але ось і настала та ніч, яку вони між собою назвали Ніч Ночей — через події, які тоді відбулися, і їхні наслідки.

День спокійно почався і спокійно минув, ввечері індіанці пильнували на поверхні, загорнуті у свої коци, а діти вечеряли собі в Підземній оселі — всі, крім Пітера: він саме пішов довідатись, котра година. На острові це робилося таким чином: треба було знайти крокодила і чекати біля нього, доки проб'є годинник.

Цього разу вони вечеряли уявним чином: усі разом сиділи за столом і нібито їли, — аж тут знялася така сварка, що від галасу, як казала Венді, аж позакладало вуха. Правду кажучи, вона не забороняла шуміти, але не дозволяла нечемностей — тепер вона мусила вгамувати дітей, бо Дуда штовхнув її ліктем. Існувало тверде правило не давати здачі за столом, — натомість слід було чемно підняти руку і викласти суть суперечки такими словами: "Я хочу поскаржитися на те-то і те-то". Але переважно хлопці або взагалі забували так робити, або ж зловживали цим.

— Тихо! — гукнула Венді після того, як двадцятий раз попросила хлопчиків не кричати в один голос. — Дорогий Ледь-Ледю, ти вже доїв?

— Ще не зовсім, мамусенько, — сказав Ледь-Ледь, уважно зазирнувши в уявну чашку.

— Він навіть не надпив своє молоко, — втрутився Чубчик.

Слово — не горобець, і Ледь-ледь тут же використав свій шанс.

— Я хочу поскаржитись на Чубчика! — прокричав він одразу.

Але тут руку підніс Джон.

— Що, Джоне?

— Можна мені сісти на місце Пітера, поки його нема?

— Сісти на місце батька, Джоне? — обурилась Венді. — Звичайно ні.

— Але ж він не справжній батько, — відповів Джон. — Він навіть не знав, як бути батьком, доки я не навчив його.

Це вже була образа.

— Ми хочемо поскаржитися на Джона! — закричали Близнюки.

Дуда підняв руку. Він був найскромніший з усіх, справді, втілена скромність, тому Венді особливо лагідно ставилася до нього.

— Я, наприклад, не уявляю собі, — Дуда говорив то тихіше, то голосніше, — що міг би бути батьком.

— Не треба, Дудо.

Але навіть коли Дуда починав щось говорити — що траплялося не надто часто, — то продовжував якось недоладно.

— І якщо вже я не можу бути батьком, — важко зітхнув він, — то не знаю... Майкле, може б, ти дозволив мені побути немовлям?

— Ні, не дозволю, — відрубав Майкл.

Він уже лежав у колисці.

— Оскільки я не можу бути немовлям, — Дуда говорив усе голосніше й голосніше, — як ви думаєте: може, я міг би бути Близнюком?

— Певно, що ні, — одноставно відповіли Близнюки, — Близнюком бути страшенно важко.

— Оскільки я не можу бути кимось важливим, — сказав Дуда, — то, може, хто-небудь хоче побачити, як я показую фокуси?

— Ні, — відповіли всі в один голос.

Тоді він нарешті спинився:

— Все. В мене вмерла остання надія.

Гамір розпалився з новою силою.

— А Ледь-Ледь кашляє за столом.

— А Близнюки беруть пампушки!

— А Кудрик мастить хліб маслом і медом!

— А Чубчик говорить з повним ротом.

— Я хочу поскаржитись на Близнюків.

— А я скаржусь на Кудрика.

— А я — на Чубчика.

— Мої любі дітки, — розпачливо вигукнула Венді, — як я іноді заздрю бездітним вдовам!

Вона веліла їм поприбирати, а сама сіла біля кошика з білизною, в якій було повно панчішок, і майже кожна з діркою на коліні.

— Ну Венді, — бурчав Майкл, — я вже виріс із цієї колиски.

— Мені треба когось колисати, — ображено відповіла вона, — а ти тут найменшенький. Колиска — це така гарна домашня річ, без якої не може бути справжнього дому.

Поки вона шила, хлопці бавилися поруч: така собі щаслива зграйка, осяяна романтичним полум'ям каміна. Це вже стало звичайною сценою для Підземної оселі, але зараз ми спостерігаємо її востаннє.

Нагорі почулись кроки, і Венді, повірте, перша впізнала їх.

— Діти, я чую батькові кроки. Він дуже зрадіє, якщо ви зустрінете його біля дверей.

Нагорі індіанці схились у поклони перед Пітером.

— Ну, як варта, воїни? Я все сказав.

А потім, як частенько бувало й раніше, діти вдома радісно витягли його з дерева. Так часто бувало раніше, але вже більше ніколи не буде. Він приніс хлопцям горішків, а Венді — точний час.

— Пітере, ти вічно розбецуєш їх, — удавано дорікала Венді (щоправда, з усмішкою).

— О моя старенька, — сказав Пітер, вішаючи свою зброю.

— Це я підказав йому, що маму можна називати "моя старенька", — прошепотів Майкл Кудрикові.

— Я хочу поскаржитись на Майкла, — відразу сказав Кудрик.

Перший Близнюк підійшов до Пітера:

— Тату, нам так хочеться потанцювати!

— Танцюй, скільки влізе, мій синку, — відповів Пітер.

У нього був дуже добрий настрій.

— Але ми хочемо, щоб ти теж танцював.

Пітер справді був серед них найкращий танцюрист, але нібито здивовано сказав:

— Я? Щоб я торохтів своїми старими кістками?

— І мама теж.

— Що? — скрикнула Венді. — Я, отака копиця, і до танцю?

— Але ж сьогодні субота, — переконував Ледь-Ледь.

Насправді це була ніяка не субота, хоча могла бути й субота, бо вони давно вже згубили лік дням; але завжди, коли вони хотіли зробити щось особливе, то говорили, що сьогодні субота, і сміливо робили, що хотіли.

— Справді, сьогодні ж субота, Пітере, — вже лагідніше сказала Венді.

— Люди з такими габаритами, як ми, Венді...

— Але ж тут тільки наші діти.

— Так, твоя правда.

І вони сказали дітям, що будуть танцювати разом з ними, але якщо ті перед цим перевдяг-нуться в піжами.

— О моя старенька, — звернувся Пітер до Венді, коли вони залишились наодинці; гріючись при вогні й поглядаючи на неї згори вниз, поки вона щось-там латала, він промовив: — Немає нічого кращого, ніж такий вечір, коли вся денна робота закінчена, і

ми з тобою вдвох, і можна разом відпочити при вогні.

— Як це солодко, Пітере, правда? — підхопила страшенно задоволена Венді. — Знаєш, мені здається, що в Кудрика твій ніс.

— А Майкл в усьому бере приклад з тебе.

Вона підійшла до Пітера і поклала руки йому на плечі.

— Любий Пітере, — сказала вона, — з такою великою сім'єю я, звичайно, занедбала найцінніше, що в мені було, але ж ти не хотів би нікого іншого замість мене, правда?

— Що ти, звичайно, ні!

Звісно, він не хотів нікого іншого, але поглядав на Венді трохи спантеличено і кліпав очима — так, ніби не знав до ладу, чи це йому сниться, чи відбувається насправді.

— Що таке, Пітере?

— Я просто подумав, — сказав він трохи налякано, — це ж тільки гра — ніби я їхній батько?

— Ну... так, — обережно погодилась Венді.

— Розумієш, — продовжував він вибачливо, — мені годилось би виглядати старішим, щоб бути їхнім справжнім батьком.

— Але ж все одно вони наші, Пітере, — твої і мої.

— Але ж не насправді, Венді? — тривожно запитав він.

— Якщо ти не хочеш цього, то ні, — відповіла вона і виразно почула, як він зітхнув з полегшенням.

— Пітере, — запитала вона, стараючись говорити твердо, — цікаво, а які ти маєш до мене почуття?

— Приблизно такі, як люблячий син, Венді.

— Я так і думала, — сказала вона і усамітнілась в найдальшому закутку кімнати.

— Ти якась дивна, — щиро здивувався він, — і Тигрова Лілея теж. Вона теж хоче кимось бути для мене, але тільки не мамою.

— Ні, аж ніяк не мамою, — переконано підтвердила Венді.

Тепер ми вже знаємо, що було причиною її упередженого ставлення до індіанців.

— А чим же?

— Панні не личить про це говорити.

— От і добре, — сказав Пітер трохи сердито. — Може, Майстринька Дзенька мені скаже.

— О так, Майстринька Дзенька тобі скаже, — відрізала зневажливо Венді. — Взагалі, це якась мала розбещена тварючка!

І тут Майстринька Дзенька, яка підслуховувала зі своєї кімнатки, пропищала щось непристойне.

— Вона сказала, що пишається своєю розбещеністю, — переклав Пітер.

Раптом у нього з'явилась ідея.

— А може, Дзенька хоче бути моєю мамою?

— Дурило! — обурено закричала Дзенька.

Вона говорила це так часто, що Венді вже не потребувала ніяких пояснень.

— Я можу сказати те саме, — грубо відрубала Венді.

Уявіть собі, Венді нагрубилася. Але вона була дуже втомлена і не знала, що має статись цієї ночі. А якби знала, то не грубила б.

Ніхто не знав. Може, так було навіть краще. Їхнє невідання подарувало їм ще одну щасливу годину; і оскільки це була їхня остання година на острові, то дозвольте радісно повідомити, що у ній було цілих шістдесят хвилин радості. Діти співали і танцювали у своїх піжамах. Звучала така прекрасна повільна пісня, а вони вдавали, ніби бояться власних тіней, навіть не здогадуючись, що зовсім скоро тіні зімкнуться над ними, а самі вони зіщуляться від справжнього страху. Який це був бучний і веселий танець і як вони потім борюкалися в ліжку, і біля ліжка! Це більше нагадувало бій подушками, ніж танець, і коли він закінчився, подушки ніби не хотіли прощатися — як друзі, що ніколи більше не побачаться. Потім діти щось розповідали одне одному, доки Венді збиралася зі своєю казочкою "на добраніч!" Того вечора навіть Ледь-Ледь спробував розказати якусь історію, але початок виявився такий дурнуватий, що вжахнув не лише слухачів, але й самого автора і він радісно визнав:

— Так, це справді жахливий початок. Тому уявіть собі, що це кінець.

І тоді нарешті всі полягали в ліжку, щоб послухати казочку Венді — ту казочку, яку вони любили найбільше у світі і яку Пітер ненавидів. Завжди, коли Венді починала її розповідати, він виходив з кімнати або затулював вуха руками. І може, якби тепер він теж учинив так само, то всі вони й далі жили б собі на острові. Але цієї ночі він залишився сидіти на своєму стільчику. І скоро ми побачимо, що з того вийшло.

Розділ 11. Казочка Венді

Отож, слухайте, — сказала Венді, приступаючи до розповіді. Майкл лежав у неї на колінах, а ще семеро хлопчаків — у ліжку.

— Був собі один чоловік...

— А може, це була жінка? — сказав Кудрик.

— От якби це був білий щур! — сказав Чубчик.

— Тихенько, — шикнула на них матуся. — Жінка теж там була і...

— О мамусенько, — вигукнув перший Близнюк, — ти кажеш, там була жінка, так? І вона не померла, ні?

— Ні, ні.

— Я дуже радий, що вона не померла, — сказав Дуда. — А ти радий, Джоне?

— Аякже, радий.

— А ти радий, Чубчику?

— Досить-таки.

— А ви раді, Близнюки?

— Раді.

— О, любі дітки... — зітхнула Венді.

— Тихше там, — вигукнув Пітер, вважаючи, що Венді заслуговує на справедливе ставлення, хоч би якою паскудною не здавалася йому її казочка.

— Того чоловіка звали, — вела далі Венді, — пан Дарлінг, а його жінку — пані Дарлінг.

— Я знав їх, — зауважив Джон, викликаючи досаду в інших хлопчиків.

— Здається, я теж їх знав, — із сумнівом у голосі припустив Майкл.

— Як вам відомо, вони були подружжям, — пояснила Венді, — і як ви думаєте, хто ще у них був?

— Білі щурі! — натхненно вигукнув Чубчик.

— Ні, не вгадав.

— Це надзвичайно складне питання, — промовив Дуда, який усю казочку знав напам'ять.

— Дудо, мовчи, не заважай. У них було троє нащадків.

— Хто такі нащадки?

— Ну, скажімо, ти, Близнючок.

— Джоне, ти чув? Я — нащадок.

— Нащадки — це просто діти, — резонно пояснив Джон.

— О мої любі, мої милі... — зітхнула Венді. — Отже, ці троє дітей мали самовіддану няню, її звали Нана; але пан Дарлінг розгнівався на неї і посадив її на ланцюг у дворі, і тоді усі діти полетіли з дому.

— Це страшенно цікава казочка, — сказав Чубчик.

— Вони полетіли, — продовжувала Венді, — в країну Небувалію, де живуть загублені діти.

— Я знав, що вони так зроблять, — збуджено перебив Кудрик. — Не уявляю, як це можна пояснити, але я так і знав!

— Венді, — дзвінко спитав Дуда, — а там був загублений хлопчик на ім'я Дуда?

— Звичайно, був.

— Я тепер у казці! Ура! Я в казці, Чубчику!

— Тихенько. Тепер я хотіла б, щоб ви уявили собі почуття нещасних батьків, від яких полетіли всі їхні діти.

— О-о-о! — застогнали усі, хоча насправді ніхто з них ні на йоту не міг уявити почуття нещасних покинутих батьків.

— Подумайте лишень про спорожнілі дитячі ліжечка!

— О-о-о!

— Це так сумно, — бадьоро промовив один із Близнюків.

— Я не уявляю собі, щоб це могло добре скінчитися, — сказав другий Близнюк. — А ти, Чубчику?

— Я за них дуже переживаю.

— Якби ви знали, яка безмежна материнська любов, — урочисто промовила Венді, — то зовсім би не переживали.

Це було якраз те місце в казці, яке Пітер просто ненавидів.

— Я так ціную материнську любов, — сказав Дуда і лупнув Чубчика подушкою: — А ти, Чубчику, цінуєш материнську любов?

— Авжеж, — відповів Чубчик і дав Дуді здачі.

— Розумієте, — вдоволено сказала Венді, — наша героїня знала, що її мама завжди залишає вікно відчиненим для своїх дітей, щоб вони прилетіли назад. А вони багато років провели далеко від дому і прекрасно собі жили.

— Але коли-небудь вони повернуться додому?

— Анумо, — сказала Венді, підбадьорюючи сама себе, як перед стрибком, — разом зазирнемо в майбутнє!

Усі уявили спіраль — так завжди легше зазирнути в майбутнє.

— Минули роки, і тепер — хто та елегантна пані невизначеного віку, що спускається над Лондонським вокзалом?

— О Венді, хто вона? — вигукнув Чубчик так схвильовано, ніби зовсім не знав.

— Може, це... ні... так, це вона — наша прекрасна Венді!

— О-о-о!

— А ті дві поважні шляхетні постаті, що супроводжують її, схожі на дорослих чоловіків? Може, це Джон і Майкл? Так, це вони!

— О-о-о!

"Погляньте, любі братики, — промовляє Венді, вказуючи пальцем догори, — наше вікно й досі відчинене. О, це нагорода нам за нашу щирішу віру в материнську любов". І вони полетіли до своїх дорогих матусі й татуся, і неможливо описати щасливу сцену їхньої зустрічі, над якою ми опускаємо завісу.

Отака казочка. У ній діти могли дозволити собі бути найбезсердечнішими створіннями у світі і водночас залишалися такими милими і дорогими для своїх батьків, що завжди, за найпершої потреби, могли гордо повернутися, не сумніваючись, що їх чекає винагорода замість покарання.

І справді, така непорушна була їхня віра в материнську любов, що вони могли дозволити собі ще трохи побути безсердечними.

Але був серед них і той, хто знав більше, і коли Венді закінчила розповідь, з його грудей вирвався глухий стогін.

— Що таке, Пітере? — вигукнула Венді, підбігаючи до нього.

Їй здалося, що Пітер захворів. Вона уважно пропальпувала його грудну клітку.

— Пітере, де болить?

— Це не той біль, — похмуро відповів Пітер.

— А який?

— Венді, Венді, мами не такі добрі, як ти про них думаєш.

Усі перелякано обступили Пітера — так тривожно прозвучали його слова. І щиро, як ніколи, він розповів їм те, що досі приховував.

— Колись давно, — почав він, — я так само, як ви, думав, що моя мама завжди буде тримати вікно відчиненим для мене, і тому не повертався додому багато-пребагато днів і ночей, і аж згодом прилетів назад. Але моє вікно вже було зачинене, бо мама зовсім забула про мене і в моєму ліжечку вже спав інший хлопчик.

Я не певен, що все це правда, але Пітер вважав це правдою, і це стурбувало дітей.

— Ти впевнений, що бувають такі мами?

— Так.

Ось вона, жорстока правда про матерів. Ось які вони! І все-таки треба поводитися обачно: ніхто не знає цього краще, ніж дитина, коли вона готова поступитися.

— Венді, вертаймося додому! — вигукнули в один голос Джон і Майкл.

— Добре, — відповіла вона, притуляючи їх до себе.

— Але ще не сьогодні? — вражено запитали загублені хлопчики.

У глибині душі вони знали, що можуть обійтися і без мами і що тільки матері думають, ніби це неможливо.

— Зараз же, — рішуче відповіла Венді, бо її саме навідала моторозна думка: може, їхня мама досі в жалобі?

Ця думка примусила її забути про Пітера і його переживання в цю хвилину, і вона сказала йому майже різко:

— Пітере, ти підготуєш все необхідне для цього, так?

— Як хочеш, — відповів він буденно, ніби вона просила його поділитись горішками, і зовсім не так, щоб між словами пролунало: як-жаль-розлучатися-з-тобою.

Якщо вона була не проти розлуки, то він, Пітер, мав показати їй, що йому все одно.

Але, звичайно, це дуже засмутило його.

Він так гнівався на дорослих, які зазвичай все псували, що як тільки він дістався до свого дерева, то навмисне почав дихати так швидко і часто, як тільки міг, — по п'ять вдихів на секунду. Річ у тім, що в Небувалії існує повір'я: з кожним вдихом тутешньої дитини гине один дорослий на материку; тож Пітер таким чином мстиво вбивав їх — якнайшвидше і якнайбільше.

Після цього Пітер пішов давати необхідні розпорядження індіанцям, зібравши їх біля підземної оселі, де за його відсутності відбулася прикра подія. Засмучені тим, що Венді покидає їх, загублені хлопчики почали загрозливо наступати на неї.

— Нам буде ще гірше, ніж до того, як вона тут з'явилася, — галасували вони.

— Ми не дамо їй піти.

— Ми візьмемо її в полон.

— Ага, в'яжіть її.

У цій безвихідній ситуації інтуїція підказала їй, до кого звернутися.

— Дудо, — гукнула вона, — прошу тебе, поможи!

Хіба це не дивно? Вона звернулася за допомогою до Дуди — мабуть, найдурнішого хлопчика.

Однак відповідь Дуди прозвучала достойно. В ту мить він забув про свою тупість і з гідністю промовив:

— Я просто Дуда, — сказав він, — і ніхто не зважає на мене. Але кожному, хто поведеться з Венді не так, як личить англійському джентльменові, я розіб'ю пику до крові.

Він витяг свій кортик — і це була його зоряна мить. Усі тривожно завмерли. Аж тут повернувся Пітер, і вони зразу побачили, що не дочекаються від нього підтримки. Він

би нізачо не затримував жодну дівчину в Небувалії проти її волі.

— Венді, — промовив він, походжаючи туди-сюди, — я попросив індіанців провести вас через ліс, як тільки ви будете готові.

— Дякую, Пітере.

— А потім, — провадив він твердо і рішуче, як людина, що звикла до послуху, — Майстринька Дзенька попровадить вас через море. Чубчику, буди її.

Чубчикові довелося постукати двічі, перш ніж він отримав відповідь, хоча Дзенька вже якийсь час сиділа на ліжку і підслуховувала.

— Хто ти такий? Як ти смієш? Забирайся! — розрепетувалася вона.

— Дзенько, вставай, — покликав Чубчик, — треба провести Венді в дорогу.

Звичайно, Дзенька була щаслива чути, що Венді покидає їх; але вона аж ніяк не бажала її су-проводжувати і повідомила про це найнепрстойнішими словами. А потім знову вклалася нібито до сну.

— Вона сказала, що нікуди не піде! — вигукнув Чубчик, приголомшений таким небаченим непослухом, і тоді Пітер грізно підступив до апартаментів юної панни.

— Дзенько, — постукав він, — якщо ти зараз же не встанеш і не вдягнешся, я відкрию завісу і ми всі побачимо тебе у пеньюарі.

Тут вона зіскочила на підлогу.

— Хто казав, що я не встаю?! — гукнула вона.

А тим часом хлопчаки з безмежним смутком дивилися на Венді, яка вже разом з Джоном і Майклом приготувалася до подорожі. Діти почувалися нещасними не лише тому, що ось-ось мали її втратити, а й тому, що відчули, що вона вирушає назустріч чомусь доброму і приємному, куди їх не запросили. Незвідане манило їх, як це завжди буває.

Венді аж мліла: вона наділяла їх шляхетнішими почуттями.

— Мої дорогесенькі, — сказала вона, — якщо б ви всі пішли зі мною, то я майже впевнена, що мені вдалося б переконати маму й тата прийняти вас у сім'ю.

Це запрошення призначалося головним чином для Пітера, але кожен із хлопчиків думав тільки про себе, і всі тут же застрибали від щастя.

— А хіба ми не будемо тягарем для них? — спитав Чубчик посеред стрибка.

— Ні-ні, — сказала Венді, швидко обдумуючи відповідь, — треба буде тільки поставити кілька ліжок у вітальні; попервах їх можна було б ховати за ширмами.

— Пітере, можна нам із нею? — благально попросили хлопчаки.

Їм здавалося очевидним, що якщо всі підуть, то він піде теж, але насправді їх це не дуже турбувало.

Так, діти завжди готові, покинувши найдорожчих, піти на поклик незвіданого.

— Гаразд, — відповів Пітер з гіркою посмішкою, і всі негайно кинулися збирати речі.

— А тепер, Пітере, — сказала Венді, вважаючи, що зробила все як слід, — я приготую тобі ліки перед дорогою.

Вона любила давати дітям ліки і, безперечно, трохи зловживала цим.

Звичайно, це була тільки вода, але вони не пили її з пляшки: Венді завжди бовтала пляшку, відмірювала певну кількість крапель, і це надавало воді лікувальних властивостей.

Але цим разом вона не дала Пітерові його порцію, бо, поки готувала ліки, щось таке вгледіла на його обличчі, від чого їй стислося серце.

— Пітере, збирай речі, — тремтячим голосом вигукнула вона.

— Ні, — відповів він із вдаваною байдужістю, — я не йду з вами, Венді.

— Ідеш, Пітере.

— Ні, не йду.

Щоб показати, що від'їзд аніскільки не тривожить його, він почав стрибати по кімнаті і весело вигравати на своїй бездушній сопілці. Венді довелося бігати за ним, хоч це й виглядало не досить шляхетно.

— Відшукаєш свою маму, — умовляла вона його.

Але навіть якщо Пітер коли-небудь мав маму, то тепер він уже не тужив за нею. Йому було добре і без мами. Він багато думав про мамів, але пам'ятав про них лише погане.

— Ні-ні, — рішуче заявив він Венді, — вона могла б сказати, що я виріс, а я хочу завжди залишатися маленьким хлопчиком і бавитися.

— Але ж, Пітере...

— Ні і ні.

Тоді довелося сказати про це усім.

— Пітер не йде з нами.

Пітер не йде! Вони пильно і водночас байдуже вдивлялися в нього, і кожен тримав на плечі палицю з прикріпленими до неї речами у вузлику. Перша їхня думка була така: якщо Пітер залишається, то, мабуть, він і їм не дозволить піти.

Але він був занадто гордий, щоб так учинити.

— Якщо ви знайдете своїх матерів, — похмуро сказав він, — то, сподіваюся, зможете їх полюбити.

Жахливий цинізм цієї фрази справив якесь неприємне враження, і більшість хлопчиків ніяково презирнулися. Зрештою, їхні обличчя промовляли: чи ми якісь дурні, щоб хотіти кудись звідси піти?

— Ну, а тепер, — вигукнув Пітер, — не треба шуму, не треба сліз — прощай, Венді!

І він радісно простяг їй руку, так, ніби вони конче мусять негайно вирушати, бо його чекають якісь важливі невідкладні справи.

Вона потисла йому руку, і ніщо не вказувало на те, що він віддав би перевагу "наперсткові".

— Ти не забудеш регулярно міняти білизну, Пітере? — нагадала вона, затримуючись біля нього. Вона завжди так турбувалася про їхню білизну.

— Ні.

— І будеш приймати ліки?

— Так.

Тепер уже, здавалося, все, і настала вимушена пауза. Однак Пітер був не з тих, хто проявляє слабкість на людях.

— Дзенько, ти готова? — покликав він.

— Ага, ага.

— Тоді лети попереду.

Дзенька метнулася до найближчого дерева, але ніхто за нею не пішов, оскільки саме в ту мить пірати здійснили віроломний напад на індіанців. На галяві, де ще недавно було так тихо і спокійно, зараз повітря роздирали крики і брязкіт зброї. А внизу запанувала мертва тиша. Дитячі роти повідкривались і так і застигли відкритими. Венді впала на коліна і простягнула руки до Пітера. Всі руки простягнулися до нього, як по команді: вони без слів благали не покидати їх. А Пітер вихопив меч — той самий, як він вважав, яким колись убили Барбекю, — жага битви палала в його очах.

Розділ 12. Викрадення дітей

Піратський напад став для індіанців повною несподіванкою: і це неспростовно доводить, що безсовісний Гак здійснив його всупереч усім правилам, бо застати індіанців зненацька — річ немислима для білої людини.

За всіма неписаними законами війни з дикунами, першими завжди мають нападати індіанці, і з підступністю, притаманною їхній расі, мають робити це вдосвіта — саме тоді, коли, як їм відомо, бойовий дух білих падає до найнижчого рівня. А білі тим часом мають спорудити грубий частокіл на вершині найвищого пагорба, біля підніжжя якого протікає струмок (бо відсутність води поблизу може призвести до згуби). Там блідолиці чекають нападу: недосвідчені, вони постійно тримають наготові револьвери і переминаються з ноги на ногу, наступаючи на галузки, але врешті стомлюються і якраз удосвіта засинають солодким сном. А цілу довгу чорну ніч індіанські слідопити, як ті змії, звиваються в траві — і жодна стеблинка не ворухнеться. Пруття під ними вгинається нечутно, як пісок під кротячими лапами. Не долинає жодного звуку, крім — час від часу — чудової імітації самотнього крику койота. На перший крик відгукується другий, тоді ще і ще — і деякі з них звучать переконливіше, ніж крики справжніх койотів, бо ті, правду кажучи, дещо легковажно ставляться до цієї справи. Так тягнуться години холоду, і довге очікування страшенно виснажує блідолицих, яким випало пережити це вперше. Але для досвідченіших ті моторошні звуки і ще моторошніша тиша — лише знаки того, що минає ніч.

Такий був звичайний сценарій, дуже добре відомий Гакові, — отже, його дії ніяк не можна виправдати необізнаністю.

Плем'я пікканіні, у свою чергу, сліпо керувалося законами честі, і всю цю нічну акцію його воїни провели блискуче. Особливим чуттям, яке водночас і зачудовує, і засмучує представників цивілізованих народів, вони знали, що пірати на острові, з моменту, коли перший же з них наступив на суху гілку, — і зразу залунали крики койотів. Кожну п'ядь землі від тієї місцини, де Гак розташувався зі своєю бандою, і аж

до Підземної оселі хлопчаків, крадькома дослідити індіанці, взуті у мокасини задом наперед.

Вони відшукали один-єдиний пагорб зі струмком біля підніжжя. Отже, Гак не мав вибору: тут він мав укріпитися і чекати аж до світанку. Запланувавши все з такою диявольською хитрістю, воїни передового загону індіанців загорнулися у свої коци і, з властивою їм незворушністю, що була найвищим проявом мужності, посідали навпочіпки на траві довкола дитячого дому в очікуванні того вирішального моменту, коли доведеться мати справу з блідою смертю.

Вони снили наяву вишуканими тортурами, яких зазнає на світанку капітан піратів. У такому стані й застав наївних дикунів підступний Гак.

З розрахунків, проведених згодом тими індіанськими воїнами, яким вдалося втекти, випливає, що Гак таки ні на мить не затримався на тому пагорбі, хоча, безперечно, не міг не помітити його у сутінках. Думка про те, щоб, може, зачекати, поки на нього нападуть, від першої хвилини до останньої жодного разу не навідала його тонкий розум; він навіть не спромігся почекаати, поки скінчиться ніч, і першим завдав удару — проти всіх правил кинувся в бій.

Що мали робити спантеличені індіанці, аси військової справи, які неухильно дотримувалися воєнного плану? І ось уже вони безпомічно кидаються врозтіч від капітана і, наражаючи себе на смертельну небезпеку, надають патетичного забарвлення крикові койота.

Біля хороброї Тигрової Лілеї зібралося дванадцять найсильніших воїнів. Раптом вони побачили, що віроломні пірати перемагають. Тоді з їхніх очей спала полуда, крізь яку їм ввижалася власна перемога. Тоді у них ще залишався час, щоб згуртуватися у фалангу, яку важко було б розбити ворогам, але і це їм забороняли традиції їхнього племені. Як записано в Книзі, шляхетний дикун ніколи не повинен виявляти подиву у присутності білих людей. Таким чином, хоч яким жахливим виявився для них раптовий піратський напад, вони ще якусь мить стояли незворушно, і жоден мускул не здригнувся на їхніх тілах — так, ніби ворог отримав від них особисте запрошення. Аж потім, шляхетно віддавши шану традиціям, вони взялися за зброю, і повітря прорізав бойовий клич. Але вже було надто пізно.

Нам не личить описувати щось таке, що радше можна назвати різаниною, ніж боротьбою. Там полягло багато воїнів — цвіт племені пікканіні. Але не всі вони загинули без відплати. Разом з Худим Вовком поліг Альф Мейсон — він більше не потривожить іспанських вод; а серед інших, повержених у прах, були: Гео, Скоурі, Чес, Терлі й ельзасець Фоггерті. Терлі упав від томагавка нестримного Леопарда, який врешті-решт пробився крізь піратське оточення з Тигровою Лілеєю і жалюгідними залишками племені.

До якої міри Гака можна звинувачувати за таку його тактику в цьому випадку — вирішувати історикам. Якби він чекав на пагорбі своєї години, то і його самого, і всіх його підданих, мабуть, давно не було б на світі; і звинувачуючи його, необхідно взяти до уваги цю обставину. Єдине, що він повинен був зробити, — це повідомити своїх

противників про те, що він пропонує діяти за новим методом. З іншого боку, такий крок виключив би момент несподіванки і вся його стратегія не принесла б ніякої користі — отже, це досить складне питання.

Однак все-таки не можна мимоволі не захопитися його гострим розумом, що зродив такий сміливий план, і тим смертоносним генієм, з яким його було втілено.

Які ж були його власні почуття у ту звитяжну годину? Це хотіли б знати і його вірні пси — ось вони, задихані і втомлені, обтираючи свої абордажні шаблі, зібралися на поштивій відстані від його гака і поглядають з-під лоба на цього надзвичайного чоловіка. Напевно, його серце впивалося щастям, але на лиці цього не було видно: немов якась похмура й одинока таїна, стояв він збоку від своїх підданих, наче живий привид.

Його нічній роботі ще не кінець, бо не на індіанців він вийшов полювати — вони були лише бджолами, яких треба викурити, щоб дістатися до меду. А медом був Пітер Пен — Пітер Пен і Венді, і вся їхня команда, але насамперед — Пітер.

Пітер був такий маленький хлопчик, що нас може здивувати несамоविта ненависть до нього дорослого чоловіка. Так, цей хлопчик справді згодував крокодилові Гакову руку, але навіть цей вчинок вкупі з подальшою смертельною небезпекою для Гака через крокодилячу невідчепність ледве чи пояснює таку невідступну і люту жагу помсти. Так, було в Пітері щось таке, що доводило капітана піратів до шалу. Це була не його відвага, не приваблива зовнішність, це було не... Але чого ходити довкола, коли ми добре знаємо цю рису і можемо її назвати. Так, це була Пітерова зухвалість.

Вона в'їлася капітанові в печінку; вона змушувала його залізний кіготь нервово сіпатися; вона вночі гризла його, як блоха.

І поки Пітер був живий, цей вимучений чоловік почував себе левом у клітці, в яку залетів нахабний горобець.

Отже, тепер питання було в тому, як спуститися вниз тими дуплавими стовбурами, або ж як загнати під землю його вірних псів? Гак обмацав своїми хижими очима кожного з них, визначаючи, хто найтонший. Вони неспокійно тупцялися на місці, бо добре знали, що при потребі він без вагань заштовхає їх туди палицями.

А що там у хлопчиків?

Востаннє ми бачили їх разом, коли почувися перші звуки бою, — вони тоді застигли, як кам'яні фігури, з відкритими ротами і простягнутими до Пітера руками. А тепер усі вже закрили роти й опустили руки.

Побоїще вгорі, над домом, скінчилося так само раптово, як і почалося, воно прошуміло, ніби стрімкий порив вітру; але хлопчаки знали, що підсумок бою визначить їхню подальшу долю.

Хто ж переміг?

Пірати пильно підслуховували у кожному дуплі і чули це запитання з вуст кожного хлопчика — на біду, почувли вони й відповідь Пітера.

— Якщо перемогли індіанці, вони почнуть бити в тамтами — це їхній сигнал перемоги.

А Смі якраз натрапив на тамтам і тепер сидів на ньому верхи.

— Ви більше ніколи не почувете тамтамів, — пробурмотів він собі під ніс, бо було суворо заборонено порушувати тишу.

І тут, на його превеликий подив, Гак наказав бити в тамтами, і спроквола Смі дійшов до розуміння цього жахливого злісного наказу. Мабуть, ще ніколи цей простий чоловік так не захоплювався своїм капітаном.

Смі двічі вдарив у тамтам і зупинився, вдоволено прислухаючись.

— Тамтами! — почули негідники крик Пітера. — Індіанці перемогли!

Приречені діти відповіли радісними вигуками, що звучали як музика для піратів на галявині, і майже відразу всі знову почали прощатися з Пітером. Це здивувало піратів, але всі їхні враження потонули у тріумфальному очікуванні, що ворог ось-ось підійде до дерев. Вони вдоволено шкірилися один до одного і потирали руки. Тихо і чітко Гак віддав накази: розташуватися по одному біля кожного дерева, а решті вишикуватися в шеренгу з інтервалом між собою в один метр.

Розділ 13. А ви вірите, що феї бувають?

Чим швидше ми покінчимо з цим кошмаром, тим краще. Першим зі свого дерева висунувся Кудрик. Він потрапив з дупла просто в руки Чекко, а той перекинув його Смі, а той — Старкі, а той — Біллу Джакесу, а той — Нудлерові, і так його жбурляли від одного до іншого, аж поки він не впав під ноги Чорного пірата. Усіх інших хлопчаків вихопили з їхніх дерев так само жорстоко: їх по двоє-троє підкидали в повітря, перекидали з рук в руки, як вантажать на корабель тюки з товаром.

Зовсім інакше поставилися до Венді, що вийшла зі сховку останньою. З іронічною люб'язністю Гак зняв перед нею капелюха, запропонував руку і так супроводжував до того місця, де усім зав'язували роти. Він це зробив з таким тактом і був такий незрівнянно галантний, що просто зачарував Венді, яка навіть не подумала кричати. Вона ж була просто маленька дівчинка.

Мабуть, було б наклепом сказати, що Гак на якийсь момент заворожив її, і ми згадуємо про це тільки тому, що ця її помилка призвела до непередбачуваних наслідків. Якби вона гордо висмикнула свою руку (а ми дуже раді були б написати про це), її теж перекидали б із рук в руки, так само, як інших дітей, і тоді Гака не було б при зв'язуванні полонених. А якби його не було при цьому, то він не відкрив би таємницю Ледь-Ледя. А якби він не відкрив цю таємницю, то, мабуть, не міг би вчинити підлого замаху на життя Пітера.

Дітей зв'язали так, щоб вони не могли полетіти: кожного склали вдвоє, коліньми до вух; і для цього чорний пірат розрізав мотузку на дев'ять однакових шматків. Усе йшло як слід, поки не настала черга Ледь-Ледя — цей хлопчик був схожий на такий собі недоладний паунок, що на нього витратиш всю мотузку і не залишиться найменшого кінчика, щоб зав'язати вузлик. Пірати копали хлопчика ногами, так як ви часом копаєте непіддатливий клунок (хоча насправді слід би було мститися мотузці). І хоч як це дивно звучить, але саме Гак припинив знущання. Він випнув губу у зловтішному тріумфі. Тим часом як його вірні пси пітніли над нещасним хлопчиком, думка їхнього

володаря Гака мандрувала значно глибше. Гак дивився в корінь, дошукуючись причини, а не наслідку; і його вдоволений вигляд доводив, що він таки відшукав її. Ледь-Ледь аж поблід, коли збагнув, що Гак розкрив його таємницю. А таємниця полягала в тому, що кожен із хлопчиків міг вільно підійматися і опускатися всередині такого вузького стовбура, куди звичайну людину можна заштовхати тільки добрячою палицею. Біднесенький Ледь-Ледь, найнещасніший з усіх заручників, тепер гірко каювся у тому, що накоїв. У спекотні дні, спраглий, він хлебтав воду без міри, аж поки отак роздувся; і замість того щоб схуднути і знову прилаштуватися до свого дерева, він, нікому не обмовившись і словом, видовбав ширший хід у стовбурі — відповідно до своїх нових габаритів.

Цього Гакові було досить, щоб здогадатися, що тепер, нарешті, доля Пітера в його руках. Та жодного натяку на той страшний план, який власне сформувався у підземних печерах його свідомості, не зірвалося з його вуст; він тільки віддав команду доправити полонених на корабель, а його лишити самого.

Але як їх туди доправити? Зв'язаних у клунки, їх можна було б хіба котити з пагорба вниз, ніби бочки. Але дорога ж пролягала через болото. І знову геній Гака подолав перешкоду. Капітан підказав, що для транспортування дітей можна використати Маленький будиночок. Так і зробили: закинули туди дітей, четверо кремезних піратів підняли будиночок на плечі й понесли, решта пішли за ними, і в супроводі моторошних пісеньок піратського хору вся чудернацька процесія рушила через ліс. Я не знаю, чи плакав хто-небудь з дітей — коли так, то цей плач тонув у піратських співах; але поки маленька хатинка не зникла в гущавині, хоробрий, хоч і невеличкий, димок здіймався з її комина — ніби виклик Гакові.

Гак помітив його, і це окошилося на Пітері. Цей димочок висушив останню краплю співчуття до хлопця, яка ще, може, десь таїлася в шаленому серці пірата.

Найперше, що він зробив, коли опинився самотин у навальних сутінках, — підійшов навшпиньки до дерева Ледь-Ледя, щоб переконатися, що зможе у нього пролізти. Потім він довго стояв і думав. Кинув капелюх — а це погана прикмета! — на траву, і легкий вітерець тепер куйовдив йому волосся. Думи пірата були чорні як ніч, а очі — сині й лагідні, як барвінок. Він пильно прислухався, чи не долине хоч який-небудь звук з-під землі, але там, унизу, було так само тихо, як і тут, на поверхні: Підземна оселя, здавалося, була лише пусткою посеред пустки. А той хлопчисько — спав чи, може, чатував з кинджалом у руці біля дерева Ледь-Ледя?

Не було як довідатися про це — тільки спуститися під землю. Гак недбало скинув плащ на землю, тоді закусив губи до крові і ступив у дупло. Він був відважний чоловік, але все-таки мусив зупинитися і витерти піт, що скапував з брів, як віск зі свічки. І аж тоді тихо пішов назустріч невідомому.

Неушкодженим він дістався до підніжжя стовбура і зупинився, переводячи дух, що мало не покинув його. Очі його поступово звикали до сутінок, і різноманітні предмети у Підземній оселі почали набирати обрисів. Але єдине, на чому зупинився його хижий погляд, єдине, що він так довго шукав і нарешті знайшов, — ось воно: величезне ліжко.

А на ліжку лежить Пітер і міцно спить.

Не здогадуючись про трагедію, що розігралася на поверхні, Пітер, попрощавшись із дітьми, ще трохи весело пограв на сопілці: без сумніву, таким чином він старався довести самому собі, що йому все байдуже. Потім він вирішив не пити ліків, щоб зробити прикрість Венді. Потім заліз на ліжку і розлігся зверху на покривалі, щоб дошкулити їй ще більше, бо вона завжди вкладала дітей під ковдри, та ще й обгортала, щоб хто-небудь, перевертаючись уві сні, не розкрився і не змерз. Потім він мало не заплакав, але раптом уявив собі, як би "матуся" обурилась, якби знала, що він зараз сміється: отже, він розреготався і... і заснув.

Іноді, хоч і не дуже часто, він теж бачив сні, і вони були страшніші, ніж в інших хлопчиків. Бувало, він кілька годин не міг отямитися від такого сну, хоч як жалібно кричав і кликав на допомогу. У цих снах, мабуть, таїлася розгадка його життя. І Венді зазвичай клала його голову собі на коліна і всіляко втішала, вигадуючи щось на ходу, а коли Пітер заспокоювався — вкладала його назад у ліжку, пильнуючи, щоб він не прокинувся і не здогадався про свою безпомічність, яка неодмінно здалася б йому принизливою. Але цим разом він провалився у сон без сновидінь. Одна рука звисала з ліжка, одна нога була напівзігнута, недосміяний сміх блукав на вустах, рот був відкритий і блищав невеличкими перлинками.

Таким беззахисним Гак і застав його. Він німо стояв біля входу Ледь-Ледя і через усю кімнату дивився на свого запеклого ворога. Невже ні тіні співчуття не промайнуло в його похмурому серці? Цей чоловік не був втіленням абсолютного зла: казали, він любив квіти і сентиментальну музику (до того ж, сам дуже гарно грав на клавесині). І тому — дозвольте висловити моє щире припущення — ця ідилічна сцена схвилювала його до глибини душі. Піддавшись добрим почуттям, він би, може, мимохіть повернувся туди, звідки прийшов, якби не одна річ...

Що ж зупинило Гака?

Зухвалість Пітера навіть уві сні — ось що.

Напіввідкритий рот, звисаюча рука, зігнуте коліно — усе це разом було таким яскравим втіленням зухвальства, яке, маймо надію, більше ніколи не відкриється Гаковим очам, таким вразливим на це. Саме оця невимушена зухвалість збудила лють у його серці. І якби вибух люті розірвав його на сто шматків, то кожен з них, незважаючи ні на що, накинувся б на Пітера.

Хоча світло від однієї лампи мляво сочилось на ліжку, Гак стояв у темряві й з першого кроку наткнувся на перешкоду — це були вхідні двері Ледь-Ледя. Вони не повністю затуляли вхід, і Гак дивився крізь них. Намацуючи клямку, він аж ошалів, коли зрозумів, що вона занадто низько і дістатись до неї йому не під силу. Тоді його розбурханому розумові здалося, що оті прикрі ознаки на обличчі та в усій постаті Пітера помітно посилились, він загримав у двері і кинувся на них всім тілом. Невже ж його ворог знову втече?

Але що це? Краєм ока пірат помітив мікстуру Пітера, що стояла на полиці, — до неї легко було дотягнутися. Він негайно збагнув, що це і є рятівний шлях, і зрозумів, що

тримає Пітера в кулаку. Щоб не дістатися ворогові живцем, Гак завжди мав при собі смертельну отруту, виготовлену власноруч зі всіх смертельних отрут, які тільки можна було роздобути. Він змішав усе до купи і отримав жовту рідину, зовсім не відому науці, — ця рідина, очевидно, була найнебезпечнішою отрутою у світі.

П'ять крапель своєї отрути він накапав Пітерові у склянку. Його рука тремтіла, але радше від утіхи, а не від сорому. За цією роботою він уникав дивитися на сонного хлопчика, але, майже на увазі, аж ніяк не тому, що жалів його, — просто не хотів порозливати рідину. Потім він кинув на Пітера довгий зловтішний погляд, розвернувся і не без труду виповз із дерева на поверхню. Гак виліз на галявину, немовби втілений дух зла, власною персоною, що виламується з-під землі. Насунувши набакир капелюха, він абияк загорнувся в плащ, тримаючи одну полу перед очима, ніби ховаючись від самої ночі, найчорнішою частиною якої був він сам, і, дивакувато бурмочучи щось собі під ніс, зник між деревами.

А Пітер спав. Світильник покліпав і згас, кімната потонула у темряві. А він і далі спав. Уже була, мабуть, десята година, не менше, за крокодилячим часом, коли Пітер зненацька сів на ліжку, прокинувшись не знати чого. Хтось легенько, обережно стукав у двері його дерева.

Стук був тихий і обережний, але у ньому вчувалося щось зловісне. Пітер намацав у себе кинджал і вихопив його. Тоді спитав:

— Хто там?

Довгенько ніхто не відповідав, а потім знову — стук.

— Хто це?

Відповіді не було.

Пітер страшенно розхвилювався — він любив страшенно хвилюватися. У два кроки він опинився біля дверей. На відміну від дверей Ледь-Ледя, вони щільно закривали вхід, так що Пітер не міг нічого побачити за ними, і той, хто стукав, теж не бачив його.

— Я не відкрию, якщо ти не відгукнешся, — крикнув Пітер.

Тоді нарешті гість відповів прекрасним голосом, як передзвін дзвіночків.

— Пітере, відчини.

Це була Дзенька, і він швидко впустив її. Вона поспішно залетіла, її личко пашіло, а сукня була вся в болоті.

— Що таке?

— О, ти ніколи не міг би собі такого уявити! — вигукнула вона і загадала йому три загадки.

— Говори мерщій! — розсердився він, і тоді, одним антиграматичним реченням, довгим, як стрічка ілюзіоніста, яку той витягає зі свого горла, вона розповіла про те, що сталося з Венді і хлопчиками.

Серце Пітера мало не вистрибнуло з грудей, коли він це почув. Венді, зв'язана, на піратському кораблі, вона, котра так любила, щоб усе було як слід!

— Я врятую її! — вигукнув він, хапаючись за зброю.

А тим часом раптом подумав про те, що міг би зробити для неї приємність. Він

вирішив випити ліки. Його пальці зімкнулися на смертоносній склянці.

— Ні! — заверещала Дзенька.

Вона чула, що Гак бурмотів собі під ніс, коли ішов лісом.

— Чому?

— Там отрута.

— Отрута? Хто міг налити туди отрути?

— Гак.

— Не будь така дурненька. Як він міг опинитися тут?

На жаль, Майстринька Дзенька не могла цього пояснити, бо навіть вона не знала про страшну таємницю дерева Ледь-Ледя.

Але слова Гака не залишали місця для сумнівів: у склянці була отрута.

— До того ж, — сказав Пітер з повною вірою у власні слова, — я зовсім не спав.

Він підніс склянку. Часу для слів уже не було — настав час діяти, і одним блискавичним рухом Дзенька опинилася між його губами і склянкою і тут же випила усе до дна.

— Що це таке, Дзенько? Як ти посміла випити мою мікстуру?

Але вона не відповіла. Вона уже гойдалася в повітрі.

— Що з тобою? — вигукнув Пітер, раптово охоплений страхом.

— Там була отрута, Пітере, — тихесенько відповіла вона, — і тепер я вмираю.

— Ой, Дзенько, ти що, випила її, щоб врятувати мене?

— Так.

— Але чому, Дзенько?

Крила вже ледве-ледве тримали її, і замість відповіді вона вилізла йому на плече і ніжно вкусила за носа. І шепнула на вушко:

— Ото дурило.

А тоді, нетвердо ступаючи, підійшла до свого ліжка і лягла.

Голова Пітера зайняла майже всю стіну її маленької кімнатки, бо він у горі став біля неї на коліна. З кожною секундою її сяйво все слабшало, і він знав, що коли воно згасне, її вже не стане. Вона так любила його сльози, що підставила свій гарнесенький пальчик, щоб вони стікали по ньому.

Голосок Дзеньки став такий слабенький, що спершу Пітер навіть не розібрав її слів. Але потім таки зрозумів. Вона сказала, що, можливо, якби діти вірили в те, що феї бувають, вона могла б знову стати на ноги.

Пітер відкинув зброю.

Поряд не було дітей, і стояла ніч; але він звернувся до всіх, кому якраз снилася Небувалія і хто через це був ближче до острова, ніж ви можете собі уявити, — на деревах юрмилися хлопчики й дівчатка у нічних сорочках, голенькі немовлятка гойдалися у колисках.

— Ви вірите, що феї бувають? — гукнув він.

Дзенька сиділа в ліжечку і навіть пошвавішала, дослухаючись до своєї долі.

Вона, здавалось, почула ствердні відповіді, але потім знову засумнівалася.

— Ну, що ти скажеш? — спитала вона Пітера.

— Якщо вірите, — гукнув він дітям, — плескайте в долоньки, не дайте Дзеньці померти!

Багато долоньок заплескали. Деякі долоньки не плескали. Кілька негідників свистали.

Несподівано оплески стихли — мабуть, незліченні мами кинулися до своїх дітей, щоб побачити, що ж там таке коїться, — але Дзенька уже була врятована. Спочатку зміцнів її голос, потім вона злізла з ліжка, потім, як світлячок, перелетіла через кімнату, ще веселіша і зухваліша, ніж раніше. Вона навіть не думала подякувати тим, хто плескав, але їй дуже кортіло помститися тим, хто свистав.

— А тепер — рятуймо Венді!

Місяць плив поміж хмарами у небі, коли Пітер вистрибнув зі свого дерева, озброєний до зубів і ще трошки, вирушаючи на небезпечні пошуки. Це була не та ніч, якої він бажав би собі. Він планував летіти низько над землею, щоб ніяка несподіванка не сховалася від його ока, але у тому примарному світлі низько летіти означало тягти свою тінь по деревах, а це потривожило б пташок і підказало б пильному ворогові, що Пітер вийшов на слід. Він уже шкодував, що обдарував пташок острова такими дивними іменами, аж вони здичіли від цього і тепер до них дуже важко знайти підхід.

Не було іншого способу, як тільки просуватися вперед за звичаєм індіанців, а в цьому, на щастя, він був ас. Але куди це — вперед, коли він не знав напевно, чи забрали пірати дітей на корабель? Легенький сніжок припорошив усі сліди, і смертельна тиша накрила острів — так, ніби вся природа, весь космос застиг, нажаханий нещодавньою різаниною. Пітер навчив дітей деяких лісових таємниць, які сам пізнав від Тигрової Лілеї і Майстриньки Дзеньки, і вірив, що в годину небезпеки діти не забудуть ті знання. Наприклад, Ледь-Ледь, якби міг, значив би лезом дерева; Кудрик розсипав би насіння, Венді залишила б у якомусь важливому місці свою носову хустинку. Треба було діждатися ранку, щоб шукати таких прикмет, — а він не міг чекати. Піднебесний світ покликав його, але не обіцяв допомоги.

Його обігнав крокодил, поряд не було ні людини, ні звуку, ні руху; і все-таки він добре знав, що нагла смерть може чатувати на нього тут за кожним деревом або наздогнати ззаду.

І він промовив таку жахливу присягу:

— А тепер — або Гак, або я!

І поповз уперед, як змія, і знову випростався, і знову кинувся через галявину, яка мінилася в місячному світлі, і палець був на його устах, і кинджал його був напоготові.

Пітер був безмежно щасливий...

Розділ 14. Піратський корабель

Один-єдиний зелений вогник мерехтів над Дитячою бухтою, біля гирла річки Піратів, вказуючи на те місце, де низько у воді стояв бриг на ім'я "Веселий Роджер", швидкохідний, на перший погляд, і брудний до останньої ниточки корабель, кожен бімс якого викликав відразу — такий був побитий, облуплений і немитий.

Це був морський канібал, і його зовсім не треба було вартувати, бо усіх жахало саме лише звучання його імені.

Корабель огорнуло покривало ночі, і крізь нього жоден звук не долинав до берега. Вчувались якісь тихі відгуки, аж ніяк не приємні, окрім, хіба, туркотіння корабельної швейної машинки, за якою сидів Смі. Завжди роботящий і відповідальний — такий він був, цей простий, зворушливий Смі. Не знаю, що робило його таким безмежно зворушливим, — може, те, що сам він не усвідомлював цього; але навіть сильні чоловіки мусили швидко відвертатись, щоб сховати своє розчулення, і не раз літніми вечорами він відкривав джерело Гакових сліз і змушував їх невпинно литись. Через це і через багато чого іншого Смі був якийсь геть нетямущий.

Кілька піратів перехилились через фальшборт, вдихаючи смердючі випари ночі; інші грали на бочках в кості і в карти; а четверо втомлених матросів, які несли Маленький будиночок, лежали долілиць на палубі і навіть уві сні вправно перекочувались то на один, то на другий край палуби, щоб Гак ненароком не зачепив їх своїм кігтем, проходячи мимо.

Гак міряв кроками палубу і думав. Великий чоловік! Це була година його тріумфу. Він назавжди прибрав Пітера зі своєї дороги, а решта хлопців тут, на кораблі, і скоро "прогуляються по дощі"[4]. Це був його найгрізніший подвиг ще з тих днів, коли він відпровадив на той світ Барбекю. Знаючи, що це за марнославний і самозакоханий чоловік, хіба ми можемо дивуватися, що зараз він ступає трохи непевно, аж підносячись на хвилі успіху?

Але не було радості в його ході, що повторювала ритм його похмурих думок. Гак був дуже пригнічений.

Він часто бував такий, коли розмовляв сам із собою на борту корабля, віч-на-віч з нічною тишею. Просто він був страшенно самотній. Цей загадковий чоловік ніколи і ніде не почувався самотнішим, ніж у товаристві своїх вірних псів. Вони були люди не його кола.

Гак — не справжнє його ім'я. Щоб довідатись, хто він насправді, треба було б ще й сьогодні обнишпорити всю країну. Але той, хто вміє читати поміж рядків, мабуть, уже здогадався, що він закінчив престижну школу і ще й досі тримався своїх давніх звичок — наприклад, про це свідчив одяг, до якого він ставився дуже уважно. Отже, навіть те, що нині він перебував на кораблі у тому самому одязі, в якому здобув його колись, було для нього приниженням, і він досі дотримувався школярської звички елегантно сутулитись. Але понад усе він ставив гарні манери.

Гарні манери! І хоч як низько він опустився, але й досі надавав їм найбільшого значення.

Він почув, як десь заскрипіли двері, і разом з тим долинув якийсь тривожний звук, схожий на стук серед ночі, коли не можеш заснути. "А сьогодні ти не забув про гарні манери?" — звичайно запитував він себе.

— О слава, слава, ця сліпуча цяцька — вона моя! — вигукнув він.

"У чому ж вони, твої гарні манери?" — потривожив його голос з минулого.

"Я єдина людина, якої боявся Барбекю, — запевнив він, — а того Барбекю боявся навіть Флінт".

"Барбекю, Флінт — яка різниця?" — пролунала нищівна репліка.

Але найбільше його непокоїв сумнів: чи це, бува, не ознака поганих манер — весь час думати про гарні манери?

Це питання не давало йому жити. Воно сиділо в ньому кігтем, гострішим, ніж залізний, і коли остаточно діймало його, то піт зрошував йому чоло і стікав по восковому обличчю, завдаючи подвійної муки. Він знову і знову втирав лице рукавом, але це не допомагало.

О ні, Гакові не позаздриш.

І тут його навідало передчуття швидкої смерті. Це було так, ніби жахлива Пітерова клятва в цю мить долинула до корабля. Гак відчув понуре бажання виголосити передсмертну промову, але зараз не мав на це часу.

— Для Гака краще було б, якби він був не такий амбітний! — вигукнув він.

Тільки в найтяжчі години він говорив про себе у третій особі.

— Ще й діти не люблять мене!

Дивно, що він подумав про це, бо ніколи раніше такі речі не обходили його — може, це швейна машинка натуркотіла йому такі думки. Гак ще довго бурмотів щось собі під ніс, пильно приглядаючись до Смі, який спокійнісінько собі шив і був твердо переконаний у тому, що всі діти бояться його.

Але діти зовсім не боялися Смі! Тієї ночі на борту брига не було жодної дитини, яка б не полюбила його! Він лякав їх різними жахами, лупив долонею (бо не міг вдарити кулаком), але вони тільки ще більше чіплялись до нього. А Майкл навіть приміряв його окуляри.

От би сказати бідному Смі, що він подобається дітям! Гакові дуже хотілося це зробити, але він вирішив, що це занадто жорстоко. Натомість він задумався над тим, чому Смі їм подобається? Він шукав пояснення, як справжній слідопит. Так, Смі їм симпатичний — але чому? Жахлива відповідь раптом прийшла йому в голову: "Може, через гарні манери?"

Чи відзначався боцман гарними манерами, навіть не знаючи про це, — тобто, найкращими манерами?

Гак пам'ятав, що для того, аби стати членом елітного клубу в Ітоні, треба було довести, що ти насправді не усвідомлюєш своїх вишуканих манер.

З лютим криком він заніс залізну руку над головою Смі — але не вдарив. Його стримала така думка: "Роздерти людину лише за те, що в неї добрі манери, — що це означає?" — "Це означає, що в тебе погані манери!"

Нещасний Гак безпорадно, ніби його зовсім покинули сили, впав долілиць, як зрізана квітка.

Його вірні пси вирішили, що він знепритомнів на якийсь час, і зразу забули про дисципліну: почалися п'яні танці, які тут же підняли Гака на ноги. Всі прояви слабкодухості кудись зникли, ніби на капітана вилили відро води.

— Ану тихо, ви, нікчеми, — закричав він, — бо як запушу у вас якорем!

Все завмерло.

— Кажіть: що, всі діти зв'язані і не зможуть полетіти геть?

— Ага, не зможуть.

— То приведіть їх.

Бідних в'язнів приволокли з темниці — всіх, окрім Венді — і вишикували перед ним. Якийсь час Гак, здавалось, не помічав їхньої присутності. Він зручно всівся, досить мелодійно мугикаючи якусь брутальну пісеньку і перебираючи колоду карт. Незабаром вогник від його сигари додав барви його обличчю.

— А тепер, шибеники, — жваво проказав він, — шестеро з вас зараз "прогуляються по дошці", а двох я можу залишити — мені потрібні юнги. Хто хоче бути юнгою?

"Не нервуйте його зайвий раз", — говорила їм Венді у каюті, тому Дуда чемно зробив крок уперед. Дуді зовсім не подобалась ідея служити під керівництвом такого чоловіка, але інтуїція підказувала, що розумно було б покласти відповідальність на когось, кого немає поряд. І хоч він був не дуже розумний, але добре знав, що тільки мама завжди готова взяти усе на себе. Всі діти знають це про своїх мамів і зневажають їх за це, але постійно цим користуються.

Отож Дуда розважливо пояснив:

— Бачте, я думаю, що моя мама не хотіла б, щоб я став піратом. А твоя мама, Ледь-Ледю, хотіла б, щоб ти був піратом?

Він підморгнув до Ледь-Ледя, і той сказав:

— Думаю, що ні... — (Буцімто якби вона цього хотіла, то все обернулось би інакше).
— Гей, Близнюки, а ваша мама хотіла б, щоб ви були піратами?

— Ні, не хотіла б, — відповів перший Близнюк, так само, як інші. — А твоя, Чубчику?

— Припиніть оці теревені, — закричав Гак.

Чубчик без слова відступив назад.

— Ти, хлопче, — звернувся капітан до Джона, — ти схожий на такого, хто має трохи мужності. Хіба ти ніколи не хотів бути піратом, друже?

Так, у Джона деколи з'являлося таке бажання, коли доводилось розв'язувати задачі з математики, і він пишався, що Гак вибрав його.

— Яюсь я подумав, що добре було б, якби мене називали Джек Червона Рука, — сказав він невпевнено.

— Що ж, непогане ім'я. Ми будемо тебе так називати, хлопче, якщо ти приєднаєшся до нас.

— Що скажеш, Майкле? — запитав Джон.

— А як ви будете називати мене, якщо я приєднаюся до вас? — запитав Майкл.

— Джо Чорна Борода.

Майкл, звичайно, був вражений:

— Що скажеш, Джоне?

Він хотів, щоб вирішував Джон, а Джон хотів, щоб вирішував Майкл.

— І тоді нас буде поважати король? — запитав Джон.

Гак процідив кризь зуби:

— Вам треба буде скласти присягу "Геть короля!".

Можливо, досі Джон поводився не зовсім зразково, зате тепер він просто сяв.

— Тоді я відмовляюсь, — закричав він, вдаривши по бочці перед носом у Гака.

— Я теж відмовляюсь, — закричав Майкл.

— Владу Британії! — пропищав Кудрик.

Оскаженілі пірати вдарили їх в лице, і Гак заревів:

— Ви підписали собі смертний вирок. Приведіть їхню матусю. Приготуйте дошку.

Всі вони були просто хлопчиська і поблідли, коли побачили, як Джукс і Кекко готували смертоносну дошку. Але коли привели Венді, усі старалися триматись мужньо.

Я не знаю слів, якими можна було б описати, як Венді зневажала тих піратів. Хлопчаків все-таки трохи підкупило запрошення до піратського ремесла, а Венді бачила тільки те, що цей корабель роками не митий. Тут не знайшлося жодного ілюмінатора, на брудному склі якого не можна було б вивести пальцем "Брудна свиня", і вона вже кілька разів таке написала. Але коли діти обступили її, вона, звичайно, не думала вже ні про що, тільки про них.

— Ну що ж, моя красунечко, — сказав Гак солоденько, ніби в нього в роті був сироп, — зараз ти побачиш, як твої дітки "прогуляються по дошці".

Під час усіх цих перипетій він, що вважав себе за справжнього джентльмена, забруднив свій гофрований комір і раптом зрозумів, що Венді це побачила. Поспішним рухом він спробував приховати бруд, але було вже пізно.

— Вони помруть? — запитала Венді, дивлячись таким невимовно зневажливим поглядом, що він мало не знепритомнів.

— Так, вони помруть, — гаркнув він. — Всім мовчати! Хай матуся скаже останнє слово своїм діткам.

У цю мить Венді була прекрасна:

— Ось моє останнє слово, дорогі мої хлопчики, — твердо сказала вона. — Мені здається, я маю промовити його від імені ваших справжніх матерів, і це буде побажання усіх матерів — ось воно: "Ми сподіваємося, що наші сини загинуть гідно, як личить справжнім англійським джентльменам".

Навіть піратам стало страшно, а Дуда розпачливо закричав:

— Я виправдаю сподівання своєї мами. А ти, Чубчику?

— Я теж виправдаю сподівання своєї мами. А ви, Близнюки?

— І ми виправдаємо сподівання своєї мами. Джоне, а ти?..

Але до Гака знову повернувся голос.

— Ану зв'язати її! — закричав він.

Смі прив'язав Венді до щогли:

— Послухай-но, моя солоденька, — шепнув він, — я врятую тебе, якщо ти пообіцяєш бути моєю мамою.

Але навіть зворушливому Смі вона не могла дати такої обіцянки.

— Краще взагалі ніколи не мати дітей, — відповіла вона з відразою.

Сумно визнавати, що жоден із хлопчаків не дивився на Венді, поки Смі прив'язував її до щогли — всі погляди були прикуті до дошки: хлопців чекала остання коротка прогулянка. Вони вже не надіялися пройти її сміливо, ні про що вже не думали; вони могли тільки дивитися і тремтіти.

Гак посміхнувся до них зціпивши зуби і зробив крок до Венді. Він хотів повернути її голову, щоб вона бачила, як хлопчики, один за одним, пройдуть по дошці. Але він не зробив цього, не почув від неї безтямних зойків, на які сподівався. Замість того він почув щось інше.

Це було жахливе крокодилове цокання.

Усі почули його — пірати, хлопчики, Венді. І всі очі негайно повернулись в один бік: не до води, звідки долинали звуки, а до Гака. Всі знали: те, що має статися, стосується лише його, і тепер вони з дійових осіб перетворилися на глядачів.

Страшно було бачити, як він перемінився. Він упав як підкошений — так, ніби йому зненацька відрубали ноги.

Звук усе ближчав, але швидше за нього прийшла страшна думка: крокодил зараз опиниться на кораблі!

Навіть залізний гак висів без руху, ніби знав, що він теж невід'ємна частина того, чого прагне напасник. Опинившись сам на сам з таким невідворотним жахом, будь-який інший чоловік покійно лежав би з заплющеними очима там, де впав. Але потужний мозок Гака працював, і капітан, керуючись ним, повзав на колінах по палубі, втікаючи від моторошного звуку якомога далі. Пірати шанобливо поступалися йому, і тільки коли він доповз до фальшборту, тільки тоді він заговорив.

— Захочайте мене! — хрипко закричав він.

Вони скупчились довкола нього і відвернулись від того, що вилазило на борт. Вони й не думали змагатися з ним. Це був Фатум.

Лише коли Гак зник з очей, хлоп'яча цікавість перемогла страх і діти кинулися до борту, щоб подивитися, як крокодил буде вилазити на корабель. І це був найбільший сюрприз тієї Ночі Ночей — бо не крокодил прийшов до них у біді і побачили вони не крокодила. Вони побачили Пітера.

Він дав дітям знак, щоб вони не кричали від захвату, бо це могло б пробудити підозри. І так, цокаючи, вибрався на палубу.

Розділ 15. А тепер — або Гак, або я!

Дивні речі трапляються з нами на життєвій дорозі — а ми часом навіть не знаємо, що вони вже сталися. Так, наприклад, буває: раптом помічаєш, що вже не знати скільки недочуваєш на одне вухо — ну, скажімо, півгодини. Щось подібне пережив цієї ночі Пітер. Коли ми бачили його востаннє, він скрадався островом з пальцем на вустах і з кинджалом наготові. Він бачив, як його обігнав крокодил, і спершу не зауважив нічого особливого, але потім його осінило: крокодил не цокає. Спочатку йому стало моторошно, але невдовзі він зробив слушний висновок, що це просто годинник

зупинився.

Не заглиблюючись у те, що має відчувати жива істота, так раптово позбавлена свого найближчого супутника — свого внутрішнього голосу, Пітер почав міркувати над тим, як обернути цю катастрофу собі на користь, і вирішив... сам цокати, як той годинник, щоб хижакі думали, що він крокодил, і не чіпали його. Він цокав прекрасно, але... було одне але: крокодил теж почув цей звук і пішов за ним — чи то з метою знайти те, що загубив, чи просто з дружніх почуттів до чогось, що цокає, — ми про це ніколи не дізнаємося, оскільки він був тупою бестією.

Пітер дістався берега без пригод і пішов далі, у воду, ніби його ноги зовсім не відчували, що вступили в інше середовище. Так, буває, заходять у воду тварини, але люди — з тих, кого я знаю, — ніколи. Він плив і весь час думав тільки одне: "Тепер — або Гак, або я!" Пітер цокав так довго, що вже звук і навіть не помічав цього. А якби помітив, то перестав би, бо геніальна ідея проникнути на корабель за допомогою крокодилячого цокання ще не спала йому на гадку.

Навпаки, він думав, що вилазить на борт нечутно, як мишка, і дуже здивувався, коли побачив, що пірати ховаються від нього, заступаючи собою Гака — такого наляканого, ніби він почув наближення крокодила.

Крокодил! Щойно Пітер згадав його, як почув цокання. Спочатку він подумав, що звук справді долинає від крокодила, і стрімко озирнувся. Цього було досить, щоб переконатися, що цокає він сам, і швидко опанувати ситуацію. "Який же я розумний!" — тут же подумав він і подав хлопчикам знак утриматись від овацій.

Саме цієї миті Ед Тейнт, інтендант, вийшов із носового кубрика на палубу.

А зараз, шановні читачі, пора засікти час.

Пітер відважив Едові доброго бебеха. Джон поклав обидві долоні на рот злосчасного пірата, щоб здушити його передсмертний стогін. Пірат повалився долілиць, а четверо хлопчиків підтримали його, щоб не зчинилося шуму. Пітер подав знак, і тіло викинули за борт. Пролунав сплеск, а потім — тиша...

Скільки часу знадобилося на це?

— Один, — Ледь-Ледь відкрив рахунок.

Без зайвого поспіху Пітер навшпиньки підійшов до каюти і зник у ній. Тим часом кілька піратів нарешті відважились озирнутися. Тепер кожен з них чув важкий подих іншого, а це означало, що те страхітливе цокання зникло.

— Він пішов, капітане, — сказав Смі, протираючи окуляри. — Все в нормі.

Гак поволі підвів голову, поправив комір і прислухався так пильно, що, мабуть, вловив би луну від цокання. Але звуку таки не було, і він рішуче випростався на повен зріст.

— Тоді давай, Джонні, дошку! — злісно вигукнув він. Його ненависть до хлопчиків вибухнула з новою силою, бо вони щойно бачили його безпорадність. Він загорлав жахливу пісеньку:

Гей-го, ця дошка так скрипить!

Ти йдеш по ній — і що ж?

Впаде вона — впадеш і ти

На дно, де Дейві Джонс.

Щоб іще більше залякати полонених, він, забувши про гордість, горлав цю пісеньку, пританцьовуючи нібито на дошці, і корчив гримаси; а закінчивши, прохрипів:

— А хочете — перед тим як "прогулятися по дошці" — спробувати "кішечку", з дев'ятьма хвостиками і з дев'ятьма кігтиками?

І тут діти впали на коліна:

— Ні, ні! — благали вони так жалісливо, що жоден пірат не міг стримати посмішки.

— Принеси-но "кішечку", Джакесе, — скомандував Гак. — Вона в каюті.

Каюта! Але ж в каюті сидів Пітер! Діти багатозначно презирнулися.

— Ага, — неуважно відповів Джакес і пішов виконувати наказ. Діти супроводжували його очима; вони навіть не розчули, що Гак знову затяг свою пісеньку, а його вірні пси підхопили її:

Дряпуча кішка в нас, гей-го,

Із дев'ятьма хвостами.

Коли подряпає кого —...

Що там було в останньому рядку, ми ніколи так і не дізнаємося, бо пісню обірвав моторошний зойк.

Він прокотився судном і завмер. А тоді почулося кукурікання, таке близьке і зрозуміле для хлопчаків і таке страхітливе — ще гірше, ніж той зойк — для піратів.

— Що це було? — ревнув Гак.

— Два, — урочисто промовив Ледь-Ледь.

Італієць Чекко завагався на мить, а тоді почвалав до каюти. Він вийшов звідти, похитуючись, як п'яний.

— Що сталося з Біллом Джакесом, ти, собако? — прошипів Гак, нависаючи над ним.

— З ним сталося от що: він мертвий, забитий на смерть, — відповів Чекко безбарвним голосом.

— Білл Джакес загинув! — закричали вражені пірати.

— В каюті чорно, як у ямі, — мурмотів Чекко не дуже розбірливо. — Але там ховається щось страшне: ви чули — воно кукурікає!

Ні радість хлопчаків, ні опущені очі піратів — ніщо не сховалося від Гака.

— Чекко, — наказав він своїм найзалізнішим голосом, — вернись і приведи мені оте кукурікало.

Чекко, найхоробріший з хоробрих, заволав: "Ні, ні!" — і кинувся ховатись від капітана, але Гак покивав на нього кігтем.

— Ти ж погодився піти, правда, Чекко? — понуро спитав він.

І Чекко пішов, у відчаї жбурнувши зброю. Тепер було вже не до пісень: усі уважно прислухалися; і знову почули передсмертний зойк, і знову — кукурікання.

Ніхто не промовив і слова, крім Ледь-Ледя:

— Три, — сказав він.

Гак жестом прикликав до себе своїх вірних псів.

— Тисяча чортів і смола пекельна! — проревів він. — То хто ж принесе мені оте кукурікало?

— Почекайте, хай-но вийде Чекко, — гаркнув Старкі, і решта піратів зчинили галас.

— Здається, я чув, що ти, Старкі, готовий ризикнути, — промовив Гак солоденько.

— Ні, хай йому грець! — вигукнув Старкі.

— Мій кіготь підказує, що ти таки підеш, — промовив Гак і підійшов до нього впритул. — Старкі, невже тобі хочеться пожартувати з кігтем?

— Я краще повішусь, ніж зайду туди, — вперто повторив Старкі і знову відчув підтримку команди.

— Це що, заколот? — муркнув Гак ще лагідніше, ніж перед тим. — А Старкі — заводій?

— Пощадіть, капітане! — скривився Старкі, і всі затремтіли.

— Потиснемо один одному руки, Старкі, — сказав Гак і простягнув йому свій кіготь.

Старкі озирнувся в пошуках допомоги чи підтримки, але ніхто не дивився на нього.

Він позадкував, Гак почав наступати, і червоний вогник блимнув йому в очах. З відчайдушним криком пірат стрибнув на Довгого Тома і кинувся в море.

— Чотири, — сказав Ледь-Ледь.

— Ну а тепер, — люб'язно промовив Гак, — може, ще хто-небудь хоче бунтувати?

Капітан схопив ліхтар і загрозово підніс кіготь.

— Добре, я сам добуду оте кукурікало! — сказав він і пішов у каюту.

"П'ять!" — Ледь-Ледь так хотів промовити це. Він навіть завгодя облизав губи, щоб бути готовим, — але Гак вийшов, щоправда, похитуючись і без ліхтаря.

— Щось загасило світло, — процідив він трохи невпевнено.

— Щось! — вторував йому Муллінз.

— А що там з Чекко? — запитав Нудлер.

— Він мертвий — так само, як і Джакес, — коротко відповів Гак.

Його небажання повертатися в каюту неприємно вразило всіх, і знову почулися обурені вигуки.

Всі пірати відзначаються забобонністю, і Куксон репетував:

— Знаєте, кажуть, що коли на борту з'являється хтось невідомий — це значить, що корабель проклятий!

— Я чув, — пробурмотів Маллінс, — що той "хтось" завжди з'являється тоді, коли піратський корабель приречений. У нього був хвіст, капітане?

— Кажуть, — додав ще хтось, сердито зиркаючи на Гака, — що він завжди буває схожий на найлютішого пірата на кораблі.

— А в нього був кіготь, капітане? — нахабно спитав Куксон.

І тут усі, один за одним, здійняли крик: "Наш корабель проклятий!" А діти, звичайно ж, не могли стримати радісних вигуків. Гак досі вже майже забув про своїх полонених, але тепер повернувся до них, і лице його просвітліло.

— Хлопці, — гукнув він своїй команді, — в мене ідея! Відчиніть каюту і киньте туди дітей. Нехай вони б'ються з тим, хто там сидить, не на життя, а на смерть. Якщо вони

вб'ють його — тим ліпше; якщо ж воно повбиває їх — теж непогано.

Востаннє його вірні пси захоплювалися ним і віддано виконували його розпорядження. Хлопчаки нібито впиралися, тож їх насилу ввіпхнули в каюту і замкнули двері.

— А тепер послухаймо! — гаркнув Гак.

Усі завмерли.

І ніхто, ні один не смів глянути на двері. Ні, хтось один смів — і це була Венді, весь час прив'язана до щогли. Їй було байдуже до зойків і кукурікань — вона чекала появи Пітера.

Довго чекати не довелося. У каюті він знайшов те, що шукав, — ключі від наручників, — звільнив дітей, і тепер вони прокралися назовні, озброєні тим, що кому вдалося підібрати. Спершу Пітер знаком велів їм сховатися, а сам пробрався до Венді, перерізав мотузки і — далі. Мабуть, не було б нічого простішого, ніж усім разом втекти з корабля. Але одне стояло на перешкоді: страшна присяга Пітера: "Або Гак, або я!" Він звільнив Венді і пошепки наказав їй сховатися разом з усіма, а сам став при щоглі і загорнувся у її плащ, щоб бути схожим на неї. Потім набрав повні легені повітря і закукурікав.

Для піратів цей крик означав, що всі хлопчики в каюті вже вбиті. Їх охопила паніка.

Гак спробував підбадьорити своїх підлеглих, але вони, як ті собаки, за яких він їх мав, тепер показували йому ікла; і він добре знав, що досить тільки відвести очі, як вони тут же накинуться на нього.

— Хлопці, — сказав він улесливо, але готовий безстрашно дати відсіч, якщо доведеться. — Я думав над цим. На нашому кораблі є хтось, хто приносить нещастя.

— Ага, — проревли вони, — людина з гаком.

— Ні, хлопці, це дівчинка. Ніколи фортуна не сприяла тим піратським кораблям, на борту яких була жінка. Ми врятуємось, коли вона зникне.

Дехто з них пам'ятав, що те саме колись казав Флінт.

— Можна спробувати, — з деяким сумнівом погодились вони.

— За борт її! — крикнув Гак, і пірати накиннулись на постать у плащі.

— Немає нікого, хто міг би Вас врятувати, панночко, — глумливо прошипів Муллінз.

— Є! — відповіла постать.

— Хто це?

— Це Пітер Пен — месник! — почувлася вражаюча відповідь.

І з цими словами Пітер скинув плащ.

Тепер усі зрозуміли, ким був той, хто вбивав піратів у каюті; двічі Гак пробував щось сказати, і обидва рази безуспішно. В ту страшну мить, я думаю, його крижане серце розбилось.

Нарешті він здобувся на крик:

— Розрубайте його надвое! — але не досить переконливо.

— Вперед, друзі, на піратів! — продзвенів голос Пітера, і на кораблі забряжчала

зброя!

Якби пірати трималися купи, вони точно перемогли б. Але бій застав їх зненацька, і вони заметушилися, заметалися туди-сюди, як божевільні, і кожен думав, що він єдиний з команди лишився живим. Пірати були дорослі чоловіки і, безперечно, сильніші за хлопчаків, але вони весь час тільки оборонялися, дозволивши хлопчикам виступати проти них парами і вибирати жертву. Дехто з піратів стрибав у море, інші ховалися по темних закапелках, де їх знаходив Ледь-Ледь, який не бився зброєю, а ходив собі з ліхтарем, світив ворогам у вічі, засліплював їх, і вони, як достиглі плоди, падали на ножі інших хлопців. Але один рівномірний звук пробивався навіть крізь брязкіт зброї, зойки і плюскіт води. Це Ледь-Ледь монотонно відлічував: п'ять, шість, сім, вісім, дев'ять, десять, одинадцять. Думаю, всі вже були мертві, коли дика хлоп'яча компанія обступила Гака: він, здавалося, був заморожений від смерті.

Діти перебили всіх його вірних псів, але, здавалося, один цей чоловік гідний цілої зграї. Знову і знову вони наступали на нього, та знову і знову він відвойовував свої позиції. Він зачепив на гак одного хлопчика, підняв його і використовував як щит. Тоді, обтерши свій меч об Муллінза, у бій вступив ще один, вигукнувши:

— Друзі, ховайте зброю, він мій!

Таким чином зненацька Гак опинився віч-на-віч з Пітером. Усі інші розступилися і утворили коло.

Довго ці двоє дивились один на одного — Гак ледь помітно тремтів, а на обличчі Пітера грав дивний усміх.

— Ну що, Пене, — сказав нарешті Гак, — бачиш, що ти наробив?

— Так, Джеймсе Гак, — пролунала сувора відповідь, — бачу, що я наробив.

— Ти, зухвалий і нахабний хлопчиську, — сказав Гак, — готуйся зустріти свою смерть!

— Ти, похмурий і злючий дядьку, — відповів Пітер, — я тебе переможу!

Без зайвих слів вони почали поєдинок і спочатку билися на рівних. Пітер був чудовим фехтувальником і відбивав удари з неперевершеною спритністю. Час від часу він навіть застосовував хитромудрий маневр з випадом, який мав би припинити спротив ворога. Але Пітер був маленький, мав коротші, ніж у його суперника руки, і це ставило його в програшні умови, не даючи змоги встромити лезо у ворога. Гак трохи поступався йому спритністю, але не майстерністю, змушував Пітера, сподіваючись раптово все закінчити своїм улюбленим ударом, який колись давно перейняв від Барбекю в Ріо-де-Жанейро. Але, на диво, Пітер знову і знову відбивав цей удар. Тоді капітан піратів вирішив врешті покінчити з цим і завдати смертельного удару залізним кігтем, але Пітер встиг випорснути з-під руки і у відчайдушному випаді штрикнув суперника під ребра. Від вигляду власної крові, специфічний колір якої — ви пригадуєте — був нестерпний для Гака, шабля випала з його руки, і він здався на ласку Пітера.

— Давай! — закричали хлопчаків в один голос, але Пітер величним жестом запросив супротивника підняти зброю.

Гак негайно скористався нагодою, але трагічне відчуття, що Пітер демонструє вишукані манери, не давало йому спокою. Донині він думав, що змагається з якимось недолюдом, але тепер на нього накопилися ще гірші підозри.

— Пене, хто ти такий? — прохрипів він.

— Я юність, я радість, — відважно відповів Пітер, — я пташеня, що проклюнулося з яйця.

Це, звичайно, була нісенітниця, але ці слова довели нещасному Гакові, що Пітер і сам не знав до ладу, хто він і що він. А це вершина, пік гарних манер.

— Захищайся! — у відчаї крикнув Гак.

Тепер він бився, як людина-меч, і кожен удар його жахливої зброї міг розрубати надвое будь-якого воїна, який би під нього потрапив.

Але Пітер кружляв довкола, і ніби сам вітер відносив його з небезпечного місця.

Знову і знову хлопчик кидався на ворога і ранив його.

Тепер Гак змагався без надії на перемогу.

Його пристрасне серце вже не просилося жити — у нього лишилась єдина мрія: перш ніж захопнути навіки, впіймати Пітера на поганих манерах.

Несподівано капітан покинув двобій, кинувся до порохового складу і підпалив порох.

— Через дві хвилини, — вигукнув він, — корабель розлетиться на друзки!

Отепер, тепер, думав він, Пітер покаже своє справжнє лице.

Але тут Пітер вийшов зі складу з запалом в руках, і спокійнісінько викинув його за борт.

А які ж манери демонстрував сам Гак?

Ми вважали його зіпсованим чоловіком і зовсім не симпатизували йому, однак зараз можемо порадіти, що перед смертю він залишився вірний традиціям своєї раси.

Хлопчаки літали довкола нього, знущалися, насміхалися, а він нетвердо ступав по палубі, безпомічно відмахуючись від них, і думками був уже не тут. Його думки відлетіли далеко в минуле, на стадіони минулого, до успіхів минулого, до вболівання за улюблену футбольну команду минулого. І при цьому черевики його були в порядку, і жилетка була в порядку, і краватка його була в порядку, і навіть шкарпетки.

Джеймсе Гак, у Вашій постаті є все-таки щось героїчне. Прощайте.

Отже, ми підійшли до його останньої хвилини. Побачивши Пітера, який поволі летів на нього з кинджалом наготові, Гак вистрибнув на фальшборт, щоб звідти кинутися в море. Він не здогадувався, що там чигає крокодил, оскільки ми передбачливо зупинили годинник, щоб вберегти його від страху: невеличкий знак уваги насамкінець.

Гак дочекався останнього тріумфу, і, думаю, не слід його осуджувати за це. Стоячи на фальшборті, він через плече побачив у повітрі Пітера, і ніби підставив себе під його ногу. І так Пітер штурхонув його ногою замість того, щоб вдарити кинджалом: так, це був прояв поганих манер.

Так здійснилася остання Гакова мрія.

— От тобі й маєш! — іронічно крикнув він наостанок і стрибнув крокодилові в пащу.

Так загинув Джеймс Гак.

— Сімнадцять, — проспівав Ледь-Ледь, але він трохи помилився в обрахунках.

П'ятнадцятеро піратів тієї ночі заплатили сповна за усі свої злочини, але двоє з них допливли до берега. Це був Старкі — його відразу взяли в полон індіанці й приставили нянькою до своїх немовлят: сумний кінець для справжнього пірата; і Смі, який після того мандрував світом у темних окулярах і так-сяк заробляв на життя, розповідаючи, що він був єдиним, кого боявся сам Джек Гак.

Венді, зрозуміло, весь час стояла збоку і не брала участі в битві, тільки стежила за Пітером блискучими очима. Але тепер, коли все скінчилося, вона знову виступила вперед. Вділила усім порівну похвал і чарівно здригнулася, коли Майкл показав їй те місце, де він убив якогось пірата. А потім вона повела всіх у Гакову каюту і вказала на його годинник, що висів на гвіздку. Годинник показував пів-на-другу.

Така пізня година, а вони ще не сплять! Оце так пригода! Венді швиденько повклала всіх у піратські ліжка — всіх, окрім Пітера: він походжав по палубі туди-сюди, аж поки нарешті там і заснув біля Довгого Тома. Вночі йому знову щось наснилося, і він довго кричав уві сні, і Венді колисала його на колінах.

Розділ 16. Повернення до рідного дому

З третім ударом ринди того ранку всі діти зі-рвалися на ноги: для них почалося справжнє моряцьке життя. Дуда став боцманом: він тримав у руці хвіст каната і, поважно походжаючи, жував тютюн. Хлопчаки, вбрані у піратські костюми — перешиті до ладу, звужені і вкорочені, — вискочили зі справжнім навігаційним журналом, підсмикуючи нові штани.

Про те, хто став капітаном, не треба й казати. Чубчик і Джон були першим і другим помічниками капітана. Відомо, що на борту була панна. А решта хлопчаків стали простими матросами і розмістилися в носовому кубрику. Пітер усе поривався стати за штурвал, але першим ділом скликав увесь екіпаж і виголосив коротку промову. Він висловив сподівання, що всі виконуватимуть свій обов'язок, як справжні матроси, а якщо він довідається, що хтось із них повівся, як той покидьок з Ріо або Голд Коста, або коли хтось надумає перечити йому, — того він розірве на клоччя. Ці суворі слова знайшли відгук у серцях новоспечених морячків, і вони палко вітали капітана. Потім пролунало кілька коротких команд, корабель розвернувся і взяв курс на материк.

Капітан Пен розрахував, звірившись з корабельною картою, що якщо така погода протримається довше, вони досягнуть Азорських островів до двадцять першого червня, а звідти вже ближче буде летіти.

Частина екіпажу виступала за те, щоб корабель їхній став звичайним мирним судном, інша частина хотіла, щоб він залишався піратським. Але капітан ставився до них як до собак, і матроси не наважувались висловити йому свої побажання навіть у листі з підписами (як практикував капітан Гак). Миттєвий послух був єдиною запорукою безпеки. Ледь-Ледь дістав запотилочника, бо задумався, коли отримав наказ провести вимірювання глибини лотом. Усі сходилися на думці, що Пітер тільки вдає добропорядність, щоб приспати пильність Венді, але все зміниться, щойно буде

готовий новий костюм, який Венді шиє всупереч своїй волі з найхарактерніших деталей одягу капітана Гака. А потім поповзли чутки, ніби першої ж ночі Пітер вбрався у той костюм і довго сидів у каюті, тримаючи в зубах подвійний мундштук Гака і затиснувши долоню в кулак, тільки один палець зігнувши гачком і загрозовито виставивши вперед, ніби справжній кіготь.

Однак, замість того щоб далі спостерігати за подіями на кораблі, нам годилось би вже повернутися до того спорожнілого дому, який троє наших героїв так давно і так безсердечно покинули. Який сором! За весь цей час навіть не зазирнути до будинку номер 14! Але все-таки можна не сумніватися: пані Дарлінг не ображається на нас. Якби ми повернулися раніше, щоб виявити їй свої співчуття і симпатію, вона, мабуть, вигукнула б: "Ви що, з глузду з'їхали? Нічого мені не станеться! Ану вертайтеся мерщій і пригляньте за дітьми!" І поки матері так поводяться, діти завжди будуть цим зловживати, як захочуть, — можу побитись об заклад.

І навіть тепер ми ризикуємо зазирнути до знайомої нам дитячої кімнати тільки тому, що її законні мешканці уже в дорозі додому. Ми просто трохи випередили їх, щоб пересвідчитися, що їхні ліжечка провітрені як слід і що пан та пані Дарлінги сьогодні не збираються нікуди виходити. Ми — лише помічники. З якого це дива ліжечка дітей мають бути провітрені як слід, коли вони покинули їх з таким невдячним поспіхом? Хіба не справедливіше було б, якби вони повернулися і побачили, що їхні батьки на вихідні поїхали за місто? Це була б добра наука — вона їм уже давно потрібна, ще відтоді, як ми вперше зустрілися. Але якби ми повернули події таким чином, то пані Дарлінг ніколи б нам цього не вибачила.

Щоправда, є одна річ, яку я дуже хотів би зробити, а саме: підказати їй, як автор, що діти вже повертаються і будуть вдома на наступному тижні, у четвер. Але це цілком зруйнувало б ту несподіванку, на яку розраховували Венді, Джон і Майкл. Вони на кораблі стільки разів уявляли собі цю картину: зворушену маму, радісного тата, Нану — як вона високо підстрибує, щоб першою обійняти їх усіх. А якби ми підготували батьків до цього — ото було б! Яка спокуса — наперед відкрити новину і зіпсувати несподіванку: так, щоб пані Дарлінг не промовила й слова, коли вони урочисто увійдуть, а пан Дарлінг — з досадою вигукнув: "От біда, знов ці хлопчиська тут!" Однак тут ми мусимо сказати собі: "Ні, спасибі". Бо ми вже добре знаємо пані Дарлінг і можемо бути певні, що вона не схвалила б нашого наміру позбавити дітей бодай крихти радості.

"Але ж, любя пані, ще аж десять днів до четверга на наступному тижні. Тож коли б ми сказали Вам про все зараз, то на десять днів порятували б вас від журби". — "Так, але ж якою ціною?! Відбираючи в дітей десять хвилин щастя!" — "Ну, якщо ви так на це дивитесь!.." — "А що, на це можна дивитися якось інакше?"

Ви бачите, ця жінка зовсім не мала сили волі. Я хотів було сказати про неї щось надзвичайно хороше, але тепер розчарувався і нічого доброго про неї не скажу. Їй справді не треба було нагадувати про якісь приготування, бо у неї все було готове. Всі ліжечка провітрені, і вона завжди вдома, і, зверніть увагу, вікно завжди відчинене.

Після всього, що ми тут застали, можна спокійнісінько повертатися на корабель. Але якщо вже ми тут, то можна й залишитись і поспостерігати. Це єдине, що нам залишається робити. Тож дозвольте нам поглядати і зробити кілька критичних зауважень в надії, що хоч деякі з них досягнуть мети.

Єдине, що змінилося у дитячій кімнаті, — це те, що з дев'ятої і до шостої години буди тут уже немає. Коли діти відлетіли, пан Дарлінг усім серцем відчув свою провину — це ж він посадив Нану на ланцюг, хоч вона від початку до кінця поводитися значно розумніше, ніж він. Звичайно ж, ви самі бачите, який це простодушний чоловік, його можна було б сприйняти за хлопчика, якби не лисина. До того ж, йому притаманні велике почуття справедливості й відвага лева, необхідні для того, щоб втілити свій задум. Отож, коли діти полетіли, він добряче і ретельно все обміркував, опустився на підлогу і заліз до буди. І на нескінченні благання пані Дарлінг вилізти з буди відповідав печально, але твердо:

— Ні, моя любя, це місце якраз для мене.

У гіркоті свого каяття він заприсягнувся, що не вилізе з буди, аж поки його діти не повернуться. Звичайно, це було сумно. Але все, за що тільки брався пан Дарлінг — незалежно від того, що це було, — мусило мати в собі якусь надмірність, бо інакше він швидко втрачав інтерес до розпочатої справи і кидав її на півдорозі. А тепер не було на світі смиреннішого чоловіка за Джорджа Дарлінга (такого гордого колись!), який вечорами просиджував у буді і розмовляв з дружиною про своїх дітей і їхні милі звички.

Він виявляв надзвичайно зворушливу поштивість до Нани. Не дозволялося їй тільки одне — залазити в буду, а всі інші її бажання виконувалися безумовно.

Щоранку буду з паном Дарлінгом заносили в кеб, який віз його на роботу, і таким самим чином о шостій годині він повертався додому. Яку ж це треба мати силу характеру! Згадаймо, якою важливою ще недавно була для нього думка сусідів — а тепер це чоловік, поведінка якого привертає здивовані погляди. В душі він, мабуть, терпів муку — але зберігав при цьому спокійний вигляд, навіть коли молодь критикувала його тісне помешкання, і завжди ввічливо скидав капелюха перед кожною жінкою, яка зазірала в буду.

Може, це було й донкіхотство — але яке ж грандіозне! Невдовзі прихований сенс цього явища просочився назовні й розчулив добре серце публіки. Цілі юрби супроводжували кеб, натхненно вітаючи його; захоплені дівчатка ставали в чергу за автографами; найкращі газети публікували інтерв'ю з ним; його запрошували на урочисті прийоми з неодмінним побажанням: "Приїздіть, будь ласка, у буді".

У той переповнений подіями четвер пані Дарлінг сиділа ввечері у дитячій кімнаті й чекала додому Джорджа; її очі світилися сумом. Тепер, коли я бачу її зблизька і згадую її колишні веселощі, які тепер розвіялися тільки тому, що поряд немає дітей, то розумію, що не здатен сказати про неї нічого поганого. Якщо вже вона так любить своїх легковажних дітлахів, то їй не під силу щось у цьому змінити. Погляньте — вона заснула, сидячи на стільці. Той заповітний кутик її вуст, до якого ви приглядаєтесь найперше, майже зовсім зів'яв. Її рука імпульсивно пересувається на груди, так, ніби її

там болить. Хтось більше любить Пітера, хтось — Венді, але я найбільше люблю пані Дарлінг. Уявіть собі: щоб потішити її, ми шепнемо їй уві сні, що її чада повертаються додому. І справді, їм уже лишилося зо дві милі до рідного вікна, і летять вони швидко, але ми підкажемо тільки, що вони в дорозі. Нумо...

Шкода, що ми так зробили, бо вона скинулася і почала кликати своїх дітей: Венді, Джоне, Майкле! — а в кімнаті не було нікого, крім Нани.

— Ой, Нано, мені наснилось, ніби мої любі діточки повертаються додому.

Нана поглянула на господиню затуманеними очима і м'яко поклала лапу їй на коліна. І так вони сиділи удвох, аж поки не приїхала буда. І коли пан Дарлінг висунув голову, щоб поцілувати дружину, то стало видно, що лице його постарілося за цей час, але й злагідніло. Він подав капелюха Лізі, яка прийняла його зі зневагою, бо була геть позбавлена уяви і цілком нездатна збагнути внутрішні шляхетні мотиви цього чоловіка. Знадвору люди, що супроводжували кеб аж до хвіртки, досі вигукували вітання, і, звичайно, це не могло залишити незворушним пана Дарлінга.

— Ви чуєте?! — вигукнув він. — Як це приємно!

— Ватага шмаркачів, — насмішкувато кинула Ліза.

— Сьогодні було кілька дорослих, — запевнив він трохи невпевнено.

І ні слова більше не додав, коли вона похитала головою. Публічна слава не зіпсувала його — навпаки, зробила привітнішим. Він висунув голову з буди і так трохи посидів, розмовляючи з пані Дарлінг про свій успіх, і заспокійливо стиснув її руку, коли вона висловила сподівання, що йому не замаякнеться голова від слави.

— От якби я був слабким чоловіком... — сказав він, — о Боже, якби я був слабким чоловіком!

— І ще, Джордже, — спитала вона несміливо, — ти й досі так само каєшся, як і раніше, правда?

— Я повен каяття, як і раніше, моя любя! Поглянь на мою покуту: я живу у буді.

— Але це справді для тебе кара, так, Джордже? Ти певен, що це не розвага для тебе?

— Що ти?! Як таке можна подумати?!

Можете пересвідчитися самі — вона вибачилась перед ним. А потім йому захотілося спати — і він згорнувся клубочком у буді.

— Може, ти пограєш мені на піаніно перед сном? — попросив пан Дарлінг і необачно додав: — І ще, будь ласка, зачини вікно. Тут протяг.

— Ні, Джордже, ніколи не проси мене про це. Вікно завжди має бути відчинене для них, завжди, завжди!

Тепер настала його черга просити пробачення. Вона сіла за фортеп'яно і заграла, а він скоро заснув. І коли він спав, Венді, Джон і Майкл залетіли в кімнату.

О ні! Ми написали "Венді, Джон і Майкл залетіли в кімнату", бо такі чудові були у них плани перед тим, як ми покинули корабель. Але, очевидно, щось там мусило статися, бо залетіли в кімнату не діти, а Пітер і Майстринька Дзенька!

Ось перші Пітерові слова:

— Дзенько, швиденько, — шепотів він, — зачиняй вікно, замикай його! Ось так. А тепер нам з тобою треба вийти звідси дверима. І коли Венді прилетить, то подумає, що мама не пускає її; і їй доведеться полетіти зі мною назад.

Тепер я зрозумів те, що мені досі не давало спокою: чому, коли Пітер перебив усіх піратів, він не повернувся на острів і не доручив Дзеньці самій супроводжувати дітей на материк? Виходить, він всю дорогу готував цей план.

Замість того щоб відчувати провину і сором за негідний вчинок, він радісно витанцьовував, аж тут вирішив зазирнути в дитячу — подивитися, хто там грає.

І прошепотів Дзеньці:

— Це мама Венді! Вона гарна, але не така гарна, як моя. У неї на губах повно наперстків, але не стільки, як було у моєї мами.

Насправді він нічогосінько не знав про свою маму — але іноді нею хвалився.

Він не знав цієї мелодії — жінка награвала "Дім, милий дім", — але йому вчувалося, ніби клавіші промовляють: "Вернись, Венді, вернись, Венді, Венді", — і зловтішно прокричав:

— Вам ніколи більше не бачити Венді — вікно зачинене!

Він ще раз зазирнув до кімнати, щоб подивитися, чому музика стихла, і побачив, що пані Дарлінг поклала голову на піаніно і дві сльозинки блищать в її очах.

— Вона хоче, щоб я відчинив вікно, — подумав Пітер. — А я не відчиню, не відчиню я!

Він знову глянув на неї, і ті дві сльозинки далі блищали в очах — чи це вже нові спливли на їхнє місце?

— Вона страшенно любить Венді, — подумав він. Він уже сердився на неї, бо не розумів, чому вона не може обійтися без Венді.

Його аргументи були дуже прості:

— Я теж люблю її. Вона ж не може бути і з Вами, і зі мною, пані.

Але мамі від цього не стало легше, і Пітер засмутився. Він відвернувся від неї, але й тоді її образ не зник. Він взявся стрибати і корчити міни, а коли перестав, то відчув її ніби в собі, у своєму серці.

— Ну, добре, — сказав він нарешті і болісно ковтнув. І відчинив вікно. — Гайда, Дзенько! — крикнув він, глузуючи з законів природи. — Нам не потрібні всілякі дурнуваті матусі! — і полетів.

Таким чином, Венді, Джон і Майкл врешті-решт застали вікно відчиненим — і це, звичайно, було зовсім незаслужено. Вони приземлились на підлогу, без тіні сорому за свої вчинки, а найменшенький не міг впізнати свій рідний дім.

— Джоне, — сказав він, невпевнено озираючись довкола, — здається, я тут вже колись був.

— Звичайно ж був, дурнику. Ось твоє старе ліжко.

— Ага, ось воно, — погодився Майкл, хоч і не дуже переконано.

— Дивіться, буда! — закричав Джон і рвонув через всю кімнату, щоб зазирнути всередину.

— Може, там Нана? — сказала Венді.

Але Джон свиснув:

— Якраз! Там якийсь дядько.

— Це наш тато! — вигукнула Венді.

— Дай мені подивитися на тата, — нетерпляче попросив Майкл і зміряв чоловіка пильним поглядом.

— Він не такий великий, як той пірат, якого я вбив, — сказав він з таким неприхованим розчаруванням, аж я зрадив, що пан Дарлінг не прокинувся; було б дуже сумно, якби це були перші слова, які тато почув від свого маленького Майкла.

Венді і Джона трохи спантеличило те, що їхній батько спав у буді.

— Він же раніше ніколи не спав у буді? — спитав Джон, як людина, що не покладається на свою пам'ять.

— Джоне, — зніяковіло відповіла Венді, — може, колись все було трохи не так, як ми пам'ятаємо.

У них всередині все похололо і, погодьтеся, недарма.

— Дуже погано, що ми повернулися, а мами немає вдома, — сказав юний негідник Джон.

І саме тоді пані Дарлінг знову заграла.

— Це мама! — закричала Венді, зазираючи в кімнату.

— Так, це вона, — підтвердив Джон.

— То ти не справжня мама, Венді? — перепитав Майкл; він просто засинав на ходу.

— Ой, дорогенький! — вигукнула Венді: її вперше охопив жаль і каяття. — Це було тільки на той час, поки ми не вдома.

— Давайте підкрадемося, — запропонував Джон, — і закриємо їй очі руками.

Але Венді вже розуміла, що навіть радісні новини треба подавати у делікатнішій формі, і в неї був свій план: — Краще полягаємо у свої ліжечка, і коли вона зайде в кімнату, будемо там спокійно собі лежати — так, ніби ніхто ніколи нікуди не літав.

Тож коли пані Дарлінг зайшла в дитячу кімнату, щоб перевірити, чи спить її чоловік, всі ліжечка були зайняті. Діти очікували від неї радісного крику, але його не було. Вона бачила їх, але ще не вірила своїм очам. Розумієте, вони так часто снилися їй — якраз так, кожен у своєму ліжечку, — що вона подумала, ніби це тільки сон, який все не хоче її відпускати. Вона сіла в крісло при каміні, де колись няньчила дітей.

Вони не могли зрозуміти, що це таке коїться, і їм, всім трьом, мурашки поповзли по шкірі.

— Мамо! — закричала Венді.

— Це — Венді, — сказала мама, але все-таки не зовсім вірила, що це не сон.

— Мамо!

— Це — Джон, — проказала вона.

— Мамусенько! — заверещав Майкл. Він її нарешті впізнав.

— Це — Майкл, — промовила вона і простягнула руки до трьох своїх маленьких безсердечних дітей, яких, думала, їй вже не судилося обійняти. Але ось вона обіймає їх

— Венді, і Джона, і Майкла, який уже вискочив з ліжка і кинувся до неї.

— Джордже, Джордже! — закричала вона, коли знову змогла говорити, і пан Дарлінг прокинувся, щоб розділити її щастя, і Нана влетіла в кімнату. Не може бути в світі прекраснішої картини — але ніхто не бачив її, крім маленького хлопчика, що пильно вдивлявся у вікно. В його житті були такі захопливі враження, які й не снилися іншим дітям, але зараз він підглядав через вікно за тією єдиною радістю, якої ніколи не зазнає...

Розділ 17. Коли Венді виросла

Сподіваюсь, вам цікаво знати, що далі сталося з хлопчиками. Вони чекали внизу, щоб дати Венді час розказати про них і, порахувавши до п'ятисот, піднялись нагору. Діти підіймалися сходами, бо думали, що так справлять краще враження. Вони вишикувалися перед пані Дарлінг, знявши капелюхи і всім своїм виглядом показуючи, що вони вже не хочуть носити піратський одяг. Вони мовчали, але їхні очі просили її взяти їх до себе.

Годилось би ще так само дивитись і на пана Дарлінга, але про нього вони забули.

Звичайно, пані Дарлінг відразу сказала, що бере їх до себе, але пан Дарлінг був надзвичайно пригнічений. Діти бачили: він вважає, що шестеро — це трохи забагато.

— Мушу зауважити, — сказав він своїй доні, — що не слід робити необдуманих вчинків. Це було сказано сердито, і Близнюки подумали, що ця злість скерована проти них.

Перший Близнюк був дуже гордий і схвильовано запитав:

— Ви думаєте, пане, що з нами буде дуже багато мороки? Коли так, то ми можемо піти геть.

— Тату! — вигукнула вражена Венді.

Але пан Дарлінг спохмурнів ще більше. Він знав, що поводить ся негідно, але нічим не міг цьому зарадити.

— Ми можемо спати по двоє, — сказав Чубчик.

— Я завжди стрижу їх сама, — сказала Венді.

— Джордже! — вигукнула пані Дарлінг, якій було боляче бачити, як її дорогий чоловік показує себе не з найкращого боку.

Тоді він розридався, і правда зі слізьми впливла наверх. Він сказав, що радий всиновити дітей — так само, як і вона, — але надіється, що вони будуть питати його згоди, так само, як і її, замість того щоб вважати його повним нулем у його ж домі.

— Я не вважаю його нулем, — відразу проголосив Дуда. — А ти вважаєш його нулем, Кудрику?

— Ні. А ти, Ледь-Ледю, вважаєш пана Дарлінга нулем?

— Ясно, що ні. Близнюки, а ви що скажете?

І виявилось, що ніхто з них не вважає пана Дарлінга нулем; і він страшенно зрадів, і сказав, що для всіх знайдеться місце у вітальні, якщо вони там помістяться.

— Ми помістимось, пане, — запевнили його хлопчики.

— Тоді йдіть за мною, — гукнув він весело. — Майте на увазі, я не певен, що у нас є

вітальня, але ми зробимо вигляд, що вона є, — це майже те саме. Гоп-па-па!

Він, пританцьовуючи, пішов уперед, і дітлахи з вигуками "гоп-па-па!", пританцьовуючи, пішли за ним на пошуки вітальні. І я вже забув, знайшли вони її чи ні, але, як би там не було, кожному знайшовся куточок, і всі розмістились.

А Пітер ще раз побачився з Венді, перш ніж відлетіти. Навряд чи він залетів у вікно — він, мабуть, нібито ненароком вдарився об нього в польоті, так, щоб вона відкрила вікно і погукала його. Венді так і зробила.

— Привіт, Венді, і прощавай, — сказав він.

— О, мій милий, ти вже летиш?

— Так.

— Пітере, тобі часом не хотілось би сказати щось моїй батькам, — невпевнено сказала вона, — щось дуже приємне?

— Ні.

— Про мене, Пітере?

— Ні.

Пані Дарлінг підійшла до вікна, пильно приглядаючись до Венді. Вона сказала Пітерові, що вони з паном Дарлінгом всиновлюють усіх хлопчаків, і його теж готові всиновити.

— І ви послали б мене до школи? — примружившись, запитав він.

— Так.

— А потім в офіс?

— Сподіваюся.

— І скоро я став би дорослим чоловіком?

— Дуже скоро.

— Я не хочу ходити до школи і вивчати всяку нудоту, — палко сказав він. — Я не хочу бути дорослим чоловіком. Мамо Венді, уявіть: одного разу я прокидаюся і відчуваю, що в мене росте борода!

— Пітере, — пробувала потішити його Венді, — я любитиму тебе навіть з бородою.

І пані Дарлінг простягнула до нього руки, але він відштовхнув її.

— Відступіться, пані, ніхто не сміє ловити мене і робити з мене чоловіка.

— Але де ти збираєшся жити?

— З Дзенькою, в будиночку, який ми збудували для Венді. Феї поставлять його високо у верховітті дерева, там, де вони сплять ночами.

— Як гарно, — вигукнула Венді з таким жалем, аж пані Дарлінг потягнула її до себе.

— Я думала, що всі феї вже повмирали, — сказала пані Дарлінг.

— Постійно з'являються нові феї, багато-багато, — пояснила Венді, яка тепер багато знала про це. — Тому що, розумієш, щоразу, коли якийсь немовля вперше засміється, народжується нова фея. Так само, як завжди є нові діти, завжди є й нові феї. Вони живуть у будиночках у верховітті дерев; хлопці — лілові, дівчатка — біленькі, а новонароджені малята, які ще не відомо ким будуть, — блакитні.

— Мені буде дуже весело, — сказав Пітер, поглядаючи на Венді.

— Але дуже самотньо вечорами сидіти при вогні, — відповіла вона.

— Зі мною буде Дзенька.

— Але Дзенька не може зробити навіть двадцятої частини того, що треба, — нагадала вона йому дещо уїдливо.

— Підла брехуха! — гукнула Дзенька десь із закутка.

— Не має значення, — байдуже сказав Пітер.

— Ні, ні, Пітере, це має значення.

— Добре, тоді летімо зі мною, будемо жити в маленькому будиночку.

— Можна, мамо?

— Не може бути й мови. Ви знову вдома, зі мною, і я вас уже нікуди не відпущу.

— Але ж йому так потрібна мама!

— Тобі теж, донечко.

— Ну гаразд, — сказав на це Пітер, ніби запрошував її просто з ввічливості.

Але пані Дарлінг бачила, як смикнувся його ротик, і тому зробила таку шляхетну пропозицію: дозволила Венді гостювати у нього щороку протягом одного тижня, щоб допомогти з весняним прибиранням. Венді хотілось би якоїсь ближчої нагоди, їй здавалося, що весни доведеться так довго чекати. Але Пітера ця обіцянка вельми втішила, і він відлетів, дуже радий і веселий. Він не мав відчуття часу, зате мав стільки пригод, що все, що я про нього розповів, складає лише якусь їх мізерну частку. Я підозрюю, що Венді здогадувалася про це, тому й прощалася з ним такими сумними словами:

— Ти не забудеш мене, Пітере, ти прилетиш, коли настане весна і пора прибирання?

Звичайно, Пітер пообіцяв; і полетів собі. Він узяв з собою поцілунок пані Дарлінг. Той поцілунок, не доступний ні для кого, Пітер здобув дуже легко. Дивно, але мама, здавалось, була рада.

Звичайно ж, усі хлопчачки пішли до школи. Більшість із них потрапили до третього класу, а Ледь-Ледь — спочатку до четвертого, а тоді до п'ятого. (А найкращим є перший клас). Вони ще й тижня не провели у школі, коли зрозуміли, якими були телепнями, що не лишилися на острові. Але вже було пізно, вони невдовзі заспокоїлись і стали звичайнісінькими хлопцями — такими, як ви, або я, або Дженкінс-молодший. Хоч як це сумно, але мушу визнати, що з часом діти розучились літати. Спочатку Нана прив'язувала їх за ноги до ліжечок, щоб вони не полетіли кудись серед ночі. Якийсь час їхня улюблена розвага полягала в тому, щоб привселюдно випадати з двоярусного автобуса; але мало-помалу вони перестали натягувати стрічки у ліжку і помітили, що набивають собі гулі, коли падають з автобуса. Згодом їм навіть перехотілося підлітати за своїми капелюхами. Хлопчики пояснювали це відсутністю практики, але насправді вони просто більше не вірили в це.

Майкл вірив довше від усіх, попри те, що всі насміхалися з нього; тому він помандрував разом із Венді, коли Пітер прилетів за нею через рік. Венді була у сукенці,

яку вона сплела з листя і ягід у Небувалії, і єдина її турбота полягала в тому, щоб Пітер не помітив, що тепер ця сукня їй закоротка; але він ніколи нічого такого не помічав — він увесь час щось розповідав про себе.

Венді ніяк не могла дочекатися хвилюючих розмов з ним про минуле, про давні часи — але нові пригоди витіснили колишнє з його голови.

— Хто такий капітан Гак? — зацікавлено спитав він, коли вона завела мову про давніх ворогів.

— Як, ти не пам'ятаєш? — вражено перепитала вона. — Ти забув, як убив його і врятував нам життя?

— Я завжди забуваю їх після того, як вбиваю, — недбало відповів він.

Коли вона висловила сумнів у тому, що Майстринька Дзенька рада буде її бачити, він спитав:

— Хто така Майстринька Дзенька?

— О, Пітере, — сказала вона, вражена до глибини душі; але навіть коли розповіла все, що знала, він так і не зміг нічого згадати.

— Їх так багато, — сказав він. — Думаю, її вже нема на світі.

І, мабуть, він казав правду, бо феї довго не живуть, але вони такі маленькі, що їхнє коротке життя здається їм доволі довгим. Венді також боляче було думати, що для Пітера минулий рік промайнув як один день, а їй у чеканні він видався вічністю. Але Пітер був такий милий, як завжди, і вони провели разом чудові весняні дні, прибираючи в маленькому будиночку у верховітті дерева.

А наступного року він не прилетів. Вона чекала його в новій сукні, бо стара просто не налазила. Але він не прилетів.

— Може, він захворів, — сказав Майкл.

— Ти ж знаєш — він ніколи не хворіє.

Майкл підійшов до неї впритул і тремтячим голосом прошепотів:

— Може, його взагалі не існує, Венді? — і тоді Венді розплакалась би, якби не розплакався Майкл.

Пітер прилетів наступної весни і, як не дивно, навіть не розумів, що спізнився на цілий рік.

Того разу дівчинка Венді бачила його востаннє. Ще довго їй було боляче згадувати його, але це минуло. І коли вона закінчила школу з відзнакою, то вже відчувала деякі сумніви щодо Пітера. Але роки ішли, роки летіли і не приносили зі собою легковажного хлопчика, а коли вони побачилися знову, Венді була вже заміжньою жінкою, і Пітер означав для неї не більше, ніж дрібка пилу в коробці з іграшками. Венді виросла. Не треба її жаліти. Вона була з тих, кому хотілося вирости. І врешті-решт виросла за власним бажанням на один день швидше, ніж інші дівчата.

Хлопчики теж повиростали; тому про них нема що розповідати.

Ви щодня можете побачити Близнюків, і Чубчика, і Кудрика по дорозі на роботу — кожен з них несе кейс у руці і парасолю під пахвою. Майкл став машиністом. Ледь-ледь одружився з титуловою жінкою і став лордом. Бачите отого суддю в перуці, що

виходить з металевих дверей? Впізнаєте? Це Дуда. А той бородатий дядько, який не знає жодної казочки, щоб розказати дітям, — це Джон.

Венді брала шлюб у білій сукні з рожевим поясом. Важко собі уявити, але Пітер не прилетів до церкви і не заявив протест проти укладення шлюбу.

І знову минали роки, і у Венді з'явилась донечка. Але про це треба писати не чорнилом, а золотою фарбою.

Її назвали Джейн, у неї завжди був допитливий погляд, ніби відколи вона прийшла на світ, в її голівці роїлося безліч запитань. Коли вона стала досить великою, щоб почати ставити свої запитання, виявилось, що більшість їх стосується Пітера Пена. Вона дуже любила слухати про Пітера, і Венді розповідала їй все, що могла пригадати зі свого далекого дитинства — і, звичайно, про те, звідки почався знаменитий політ. Тепер це була кімната Джейн, викуплена її татом у батька Венді за три відсотки ренти, бо пан Дарлінг дуже не любив сходів. А пані Дарлінг померла, і всі про неї забули.

У дитячій кімнаті тепер стояло тільки два ліжка — для Джейн і її няні; не було буди, бо Нани теж не стало. Вона померла від старості, і перед смертю їй було дуже тяжко: до останнього дня вона була твердо переконана, що ніхто, крім неї, не знає, як треба доглядати за дітьми.

Раз на тиждень няня Джейн не ночувала в них; і тоді Венді вкладала Джейн до сну. Це була пора казок. Джейн придумала накриватися з головою простирадлом, вдвох із мамою, і шепотітися в абсолютній темряві.

— І що ми бачимо?

— Здається, я нічогосінько не бачу, — сказала Венді з дивним почуттям, що якби Нана була тут, то далі говорили б про неї.

— Ні-ні, ти бачиш, — заперечила Джейн. — Ти бачиш той час, коли була ще маленькою дівчинкою.

— Це було так давно, серденько, — сказала Венді. — О, як летить час!

— Час летить так, як ти літала, коли була маленька? — поцікавилось хитре дитя.

— Так, як я? Знаєш, Джейн, я деколи запитую сама себе, чи справді я колись літала.

— Літала, літала.

— О, ті прекрасні далекі дні, коли я вмiла літати!

— Мамочко, а чому ти тепер не вмiєш літати?

— Бо я виростаю, моя доню. Коли люди виростають, вони забувають, що таке літати.

— А чому?

— Бо перестають бути веселими, наївними і безтурботними. А тільки веселі, наївні і безтурботні можуть літати.

— Веселі, наївні і безтурботні? Так, я теж хочу бути такою.

А, можливо, Венді таки вдавалось щось побачити?

— Так, справді, це та сама кімната, — говорила вона.

— Я знаю, це вона, — погодилась Джейн. — А далі?

І тоді вони поринали у фантастичні пригоди тієї ночі, коли Пітер прилетів шукати

свою тінь.

— Ото дурненький, — сказала Венді, — він хотів приклеїти її милом, і коли йому не вдалося, заплакав, а я прокинулась і пришила її.

— Ти трошки пропустила, — перебила Джейн, яка вже знала цю історію краще за маму. — Коли ти побачила, що він сидить на підлозі і плаче, що ти сказала?

— Я сіла в ліжечку і спитала: "Хлопчику, чому ти плачеш?"

— Правильно, так воно й було, — підтвердила Джейн і глибоко зітхнула.

— А потім він взяв усіх нас з собою, і ми полетіли у далеку Небувалію — де феї, і пірати, й індіанці, і Затока Русалок, і Підземна оселя, і Маленький будиночок.

— Так! І його ти любила найбільше?

— Мабуть, все-таки, найбільше я любила Підземну оселю.

— Ага, і я теж. А що Пітер сказав тобі на прощання?

— Востаннє він мені сказав: "Завжди чекай на мене, і настане ніч, коли ти почувеш моє "ку-ку-рі-ку!"

— Так.

— Але, на жаль, він зовсім забув про мене, — сказала Венді з усмішкою. Ось як вона виросла.

— А як він кукурікав? — спитала Джейн одного разу.

— Приблизно так, — усміхнулась Венді і спробувала кукурікнути так, як він.

— Ні, не так, — серйозно заперечила Джейн, — а ось так! — і зробила це набагато краще за маму.

Венді трохи здивувалась:

— Звідки ти знаєш, золотко?

— Я часто чую це уві сні, — відповіла Джейн.

— О так, багато дівчаток чують це уві сні, але я була єдиною, яка чула це наяву.

— Яка ти щаслива! — вигукнула Джейн.

Аж ось однієї ночі сталася трагедія. Це була весна, і казочка на ніч вже була розказана, і Джейн вже спала у своєму ліжечку. Венді сиділа з шиттям на підлозі, впритул до каміна, щоб краще бачити, бо іншого світла в дитячій не було; аж раптом почула кукурікання. І вікно відчинилося, як колись, і Пітер приземлився в кімнаті.

Він був точнісінько такий, як колись, і Венді зразу помітила, що всі молочні зубки у нього на місці.

Він був маленький хлопчик, а вона стала дорослою жінкою. Венді скулилась при вогні, не наважуючись поворухнутись — безпомічна, пригнічена якоюсь провинною, доросла жінка.

— Здоров, Венді! — привітався Пітер, нічого не зауваживши, бо думав тільки про себе; і в тьмяному світлі її біла сукня, можливо, видалась йому довгою нічною сорочкою, в якій він побачив її уперше.

— Добрий вечір, Пітере, — відповіла вона тихенько і постаралася стати якомога меншою. Щось у ній кричало: "Жінко, жінко, відпусти мене!"

— Привіт, а де Джон? — спитав він, зненацька помітивши, що третього ліжка нема.

— Джона тут уже нема, — вона ледве перевела подих.

— А Майкл що, спить? — спитав він, неухважно ковзнувши поглядом по Джейн.

— Так, — відповіла Венді, і раптом відчула, що обманює їх обох — і Джейн, і Пітера.

— Але це не Майкл, — мерщій промовила вона, щоб позбутися почуття провини.

Пітер пригледівся.

— Ага, то це хтось новенький?

— Так.

— Хлопчик чи дівчинка?

— Дівчинка.

Тепер він уже мав би все зрозуміти — але ж ні!

— Пітере, — промовила вона, затинаючись, — ти хочеш взяти мене з собою?

— Звичайно, для цього я й прилетів, — поважно пояснив він. — Ти що, забула, що настав час весняного прибирання?

Вона добре знала, що марно було б нагадувати, як багато весен він пропустив.

— Я не зможу полетіти, — зізналася вона винувато. — Я забула, як це робиться.

— Я тебе швидко навчу!

— Ой, Пітере, не варто марнувати на мене чарівний пилок.

Вона встала; і аж тепер його охопив страх.

— Що це? — закричав він і весь зіщулився.

— Я засвічу світло і ти сам усе побачиш, — сказала вона.

Мало не вперше в житті, наскільки мені відомо, Пітер по-справжньому злякався.

— Не треба, не вмикай! — закричав він.

Вона лагідно розкуйовдила волосся цього згорьованого хлопчика. Це вже була не та маленька дівчинка, що так побивалася за ним, — це була доросла жінка, яка всміхалася йому; але це був усміх крізь сльози.

Тоді вона ввімкнула світло, і Пітер побачив все. З його грудей вирвався болісний крик; і коли високе прекрасне створіння нахилилося, щоб підняти його на руки, він різко відскочив.

— Що це таке? — закричав він знову.

Вона мусила розповісти йому.

— Я виросла, Пітере. Мені вже давно не двадцять. Я стала зовсім доросла.

— Але ж ти обіцяла, що не станеш!

— Я нічого не могла зробити. І тепер я заміжня жінка, Пітере.

— Ні, не може бути!

— Так, так і є. І ота маленька дівчинка в ліжечку — моя дитина.

— Ні, це неправда!

Але він уже запідозрив, що це правда, і підійшов до сонної дитини, і заніс над нею кинджал... Але, звичайно, не вдарив. Натомість він сів на підлогу і розплакався.

Венді не знала, як його заспокоїти, хоча колись це їй вдавалося так легко. Тепер вона стала звичайною жінкою, і вибігла з кімнати, щоб все обдумати.

А Пітер все плакав і плакав, і ось його плач потривожив Джейн. Вона сіла в ліжку і

зразу зацікавилась ним:

— Хлопчику, — спитала вона, — чого ти плачеш?

Пітер підвівся з підлоги і вклонився їй, і вона теж вклонилася йому зі свого ліжечка.

— Привіт, — сказав він.

— Здоров, — відповіла Джейн.

— Мене звати Пітер Пен, — сказав він.

— Ага, я знаю.

— Я прилетів за своєю мамою, — пояснив він, — щоб взяти її зі собою в Небувалію.

— Знаю, — сказала Джейн. — Я тебе чекала.

Коли знічена Венді повернулася, то застала Пітера на бильці ліжка — він щось захоплено вигукував, а Джейн у нічній сорочці літала попід стелею в невимовному захваті.

— Вона — моя мама, — пояснив Пітер, а Джейн опустила і стала поряд з ним, і на личку її був той пильний дівчачий вираз, який він так любив.

— Йому так потрібна мама! — сказала Джейн.

— Так, я знаю, — засмучено зітхнула Венді, — я знаю це, як ніхто інший.

— До побачення, — сказав Пітер Венді і піднявся в повітря, і безсовісна Джейн підлетіла до нього — тепер політ став для неї найлегшим способом пересування.

Венді підбігла до вікна.

— Ні, ні! — кричала вона.

— Але ж це тільки на весну, на час весняного прибирання, — попросила Джейн, — він хоче, щоб я завжди допомагала йому з весняним прибиранням.

— Якби-то я могла полетіти з вами, — зітхнула Венді.

— Але ж ти сама бачиш, що тобі ніяк не виходить літати, — сказала Джейн.

Звичайно, Венді врешті дозволить їм полетіти разом. Наш останній погляд застав її у вікні — вона дивиться дітям услід, проводжаючи їх очима у небі, аж поки вони не стають малесенькі, як дві зірочки.

Дивлячись на Венді, можна помітити, що її волосся біліє, а її постать дедалі меншає, бо все це сталося давним-давно...

Джейн стала звичайною дорослою жінкою, у неї тепер є дочка на ім'я Маргарет; і щовесни Пітер, коли не забуде, прилітає за Маргарет і забирає її зі собою у Небувалію, де вона розповідає йому казки про нього ж, а він їх жадібно слухає.

Коли Маргарет виросте, у неї теж буде донька, яка теж стане Пітерові названою матір'ю, — і так триватиме вічно, поки діти залишатимуться веселими, наївними і безтурботними.

Пітер Пен у Кенсінгтонських Садах

Розділ 1. Пітер Пен

Спитай свою маму, чи знала вона Пітера Пена, коли була маленькою, і вона відповість: "Аякже, звичайно, знала".

А ще спитай, чи їздив він верхи на козі, і вона відповість: "Що за пусте питання —

авжеж їздив!"

І якщо ти питаєш бабусю, чи знала вона Пітера Пена, коли була маленька, вона також відповість: "Ну звичайно, знала".

Але якщо питаєш її, чи бачила вона його верхи на козі — тут уже бабуся відповість, що ніколи не чула про якусь-там козу. Може, вона просто забула — так, як іноді забуває твоє ім'я і називає тебе Мілдред, тобто так, як твою маму. Однак навряд чи могла вона забути таку важливу персону, як коза. Отже, виходить, що коли твоя бабуся була дитиною, Пітер кози ще не мав. А це доводить, що починати історії про Пітера Пена з кози (як це робить більшість оповідачів) так само безглуздо, як натягати шкарпетки поверх черевиків.

А ще це доводить, що Пітер ду-у-уже-дуже старий (хоч насправді вік його ніколи не змінюється, і роки для нього не існують). Насправді йому один тиждень від роду, і хоча він народився дуже-дуже давно, у нього ніколи не було дня народження, ані навіть найменшого шансу колись його мати. Причина в тому, що Пітер утік з людського світу, коли йому виповнилося сім днів; він втік через вікно і полетів до Кенсінгтонських Садів.

Якщо ви вважаєте, ніби Пітер — єдине малятко, якому раптом захотілося втекти, то це означає, що ви зовсім не пам'ятаєте себе малими.

Коли Девід, мій син, слухав цю історію, він спершу також стояв на тому, що сам ніколи не збирався втікати. Але я попросив його повернутися подумки назад, дуже-дуже постаратися — зосередитись і щосили стиснути скроні долонями.

І коли він послухався мене і по-справжньому постарався, то виразно пригадав своє дитяче бажання повернутися на вершечок дерева, а з цим спогадом прийшли й інші: як він лежав у своєму ліжечку і думав втекти, щойно лиш мама засне, і як вона одного разу впіймала його на півдорозі до комина. Кожна дитина може щось таке пригадати, коли щосили стисне долонями скроні. Бо всі ми були пташками, до того як стали людьми, тому перші кілька тижнів після народження немовлята поводяться неспокійно: їх нестерпно сверблять плечі у тих місцях, де раніше були крила. Так каже Девід.

Дозвольте ж окреслити перебіг нашої історії: спочатку я розповідаю її синові, потім він переказує її мені. Зрозуміло, що це не зовсім схожі історії. А потім знову я розповідаю все спочатку з його доповненнями, і так триває далі, і ніхто не знає, чия це історія — Девідова чи моя.

У цій розповіді про Пітера Пена, наприклад, сюжет і більшість повчальних роздумів належать мені, хоча й не всі (бо мій синочок іноді теж буває суворим моралістом), а ось окремі цікаві епізоди про закони і звичаї, пов'язані з немовлятами на пташиній митниці, — це головним чином спогади Девіда, викликані сильним стисканням долонями скронь і старанним пригадуванням.

Отож, Пітер Пен утік через вікно, на якому не було засувів. Він стояв на підвіконні і бачив вдалині дерева, які безумовно означали, що там — Кенсінгтонські Сади, і щойно Пітер побачив їх, як відразу ж забув, що він маленький хлопчик у довгій нічній сорочечці, і полетів аж туди, де виднілися садові споруди. Дивно, що він летів без крил,

хоча те місце, де колись були крила, страшенно свербіло. Мабуть, всі ми теж могли б літати, якби твердо вірили, що нам це вдасться, — так, як вірив Пітер тієї ночі.

Він радо приземлився на відкритій галявині між Дитячим Палацом і річкою Серпантин, мерщій беркицьнувся на спину і почав хвицати ніжками. Пітер зовсім забув, що він тепер хлопчик, і далі вважав себе пташкою, так само, як і в ті перші дні серед людей, коли ловив муху рукою — справжня пташка б так ніколи не зробила — і не розумів, як тій мусі вдається втекти. Він подумав, що, мабуть, уже минула Година Закриття, бо довкола снувало безліч фей, і всі вони були занадто заклопотані, щоб помічати його: вони саме готували їжу, доїли корів, носили воду і таке інше. Відра з водою викликали у нього спрагу, і він мерщій полетів напитися до Круглого Ставка. Нахилився над ставком і занурив дзьоб у воду, але ж йому тільки здавалося, що це дзьоб, — насправді це був його носик, і тому він ковтнув кілька крапель води і не напився, тоді ступив у калюжу і став у ній хлюпатися. Коли справжня пташка хлюпочеться в калюжі, вона потім стріпує пір'я і висушує його, але Пітер не міг пригадати, як це робиться, набурмосився і вирішив іти ночувати на Плакучому Буці у Дитячій Алеї.

Спочатку йому було важкувато сидіти на гілляці, але потім він призвичаївся і заснув. Прокинувся Пітер на світанні — він увесь тремтів і присягався, що "ніколи не знав такої холодної ночі", хоча насправді знав ще й не такі холодні ночі, коли був пташкою; але кожен знає: що для пташки тепла ніч — те для хлопчика у нічній сорочці ніч холоднюща. До того ж, Пітер відчував якийсь дивний дискомфорт, ніби його голова була чимось забита, ще й почув гучний звук, що змусив його раптово озирнутися, — виявилось, це він сам пчихнув. І ще йому чогось дуже хотілося — він ніби й знав, чого хоче, але ніяк не міг згадати. Що ж це було за бажання? Чого він так сильно хотів? Пітерові хотілося, щоб мама висякала йому носа, але він так і не здогадався про це і вирішив звернутися з цим питанням до фей. Феї мають знати все.

Дві феї саме прогулювалися Дитячою Алеєю, обіймаючи одна одну за талію, і він зістрибнув униз, щоб поговорити з ними. Взагалі-то, феї частенько сваряться з птахами, але переважно на ввічливе запитання дають ввічливу відповідь, тож Пітер дуже обурився, коли ці двоє втекли, ледве побачивши його. Але тут він звернув увагу на ще одну фею: вона розляглася на садовій лаві й читала поштову марку, яку загубив якийсь чоловік. Але щойно зачувши голос Пітера, миттю сховалася в тюльпані.

Пітер з подивом помітив, що кожна фея тільки побачить його — тут же втікає. Робітничка бригада, зайнята розпилюванням поганки, кинулася врозтіч, забувши про інструменти. Доярка перекинула відерце догори дном і сховалася під ним. Скоро всі Сади зашуміли. Феї зграйками літали то туди, то сюди, допитуючись одна в одної: "Ти не боїшся?" Вогні погасили, двері забарикадували, а від палацу Королеви Меб долинав барабанний бій на знак того, що королівська гвардія напоготові.

Прибув уланський полк: він крокував Головною Алеєю, озброєний гострими листками падуба, якими зручно було проштрикувати ворогів на ходу. Пітер чув, як феї та ельфи перегукувалися повсюди про те, що у Сади після Години Закриття проникла

людина, але ні на мить не міг припустити, що людина — це він. Йому ставало все гірше й гірше, він все більше й більше замислювався над тим, що ж йому робити зі своїм носом, але даремно переслідував фей своїм нагальним запитанням — ці полохливі створіння втікали геть від нього, і навіть улани на Пагорбі, побачивши його, стрімголов пострибали на тротуар, виправдовуючись тим, що він нібито був на тротуарі.

Пітер остаточно розчарувався у феях і вирішив просити поради у птахів, але раптом невиразно пригадав собі дивну річ — вчора, поки він вмощувався на Плакучому Букові, усі пташки порозліталися. Тоді його це зовсім не стурбувало, але тепер він, нарешті, збагнув значення цієї події. Всяка жива істота уникала його. Бідний маленький Пітер Пен сів і заплакав, але так і не зрозумів, що навіть сидить не тим місцем, що пташка. І це був його порятунок, бо інакше він втратив би віру в політ; а досить тільки на мить засумніватися в тому, що вмієш літати, як назавжди втрачаєш цей дар. Хочете знати, чому птахи літають, а люди ні? Відповідь проста: птахи мають віру в політ; а щоб мати таку віру, треба мати крила.

На острівець посеред Серпантину можна потрапити тільки на крилах — людським човнам не можна там причалювати; і довкола того острівця з води стирчать корчі, і на кожному з них днями і ночами чатують птахи-вартові.

Саме туди, на той острів, полетів Пітер, щоб викласти свою дивну історію старому крукові Соломонові, і приземлився там з відрадним відчуттям дому — цей острів був справжнім домом для птахів. Але зараз усі спали, навіть вартові — не спав тільки Соломон, бадьорий, ніби вдень: він уважно вислухав Пітера, а тоді відкрив йому справжнє значення усіх його пригод.

— Якщо не віриш мені, то поглянь на свою нічну сорочку, — сказав Соломон, і Пітер вражено, ніби вперше, вступився у свою сорочку, а потім перевів погляд на птахів. Жодна пташка не мала на собі нічого схожого.

— Скільки пальців у тебе на ногах? — безжально спитав Соломон, і Пітер з жахом зауважив, що у нього на ногах п'ять пальців! Це був важкий удар, бідолашного хлопчика аж пройняло холодом.

— Розпуши своє пір'я, — запропонував той понурий старий Соломон, і Пітер відчайдушно спробував розпушити пір'я, але пір'я не було — жодної пір'їнки. Його кинуло в дрож, і вперше відтоді, як він стояв на підвіконні, йому згадалася та мила пані, що так любила його.

— Може, краще мені повернутися до мами, — несміливо промовив він.

— До побачення, — відповів на це Соломон і якимось дивно на нього поглянув.

Але Пітер все ще вагався.

— Чого стоїш? — ввічливо поцікавився старий.

— Я думаю, — хрипкувато промовив Пітер. — Можливо, я ще можу літати?

Бачите, він втратив віру?

— Ех, ти, бідне мале Ні-се-ні-те, — сказав Соломон: він насправді зовсім не був такий жорстокосердий, — тепер ти ніколи не зможеш літати, навіть у вітряні дні. Тобі доведеться залишитись тут, на острові, назавжди.

— І я вже ніколи не зможу погуляти в Кенсінгтонських Садах? — приречено спитав Пітер.

— А як ти збираєшся туди потрапити? — поцікавився Соломон.

Однак, він вельми люб'язно пообіцяв навчити Пітера усіх пташиних премудростей — якщо тільки такий опецьок взагалі зможе чогось навчитися.

— То я вже ніколи не стану справжньою людиною? — спитав Пітер.

— Ні.

— А справжньою пташкою?

— Ні, ніколи.

— А ким же я буду?

— Ти будеш Ні-се-ні-те, — прорік Соломон і цим ще раз довів свою мудрість, бо так воно й вийшло насправді.

Пташки на острові так ніколи й не звикли до Пітера. Його чудні манери так забавляли їх, ніби він щоразу вигадував щось новеньке, але насправді це просто щодня з'являлися нові пташенята. Щойно вони вилуплювалися з яєць, як відразу ж починали насміхатися з нього, а тоді мерщій відлітали в людський світ, щоб стати людьми; і нові пташенята вилуплювалися з нових яєць — і так тривало без кінця. Пташки-матусі навчилися хитрувати: коли їм уже набридало висиджувати яйця, вони спокушали малят вилупитися на день раніше, нашіптуючи їм, що тільки тоді вони встигнуть побачити, як Пітер вмивається, або п'є, або їсть. Тисячі пташенят щодня збиралися подивитися на нього — так само, як ми збираємося подивитися, наприклад, на павичів — і захоплено верещали, коли він піднімав скоринки хліба, які йому кидали, руками, як людина, а не дзьобом, як це роблять птахи. Їжу йому, за розпорядженням Соломона, зносили з усіх куточків Кенсінгтонських Садів. Він чомусь відмовлявся їсти хробаків і комах (за це птахи вважали його дурником), і йому приносили хлібні скоринки у дзьобиках. Отже, тепер ви будете знати, що не треба гукати: "Ненажера!" пташці, яка хапає занадто великий шматок, бо, може, вона несе його Пітерові Пену.

Невдовзі Пітер уже не мав на собі нічної сорочки. Бачте, птахи завжди просили у нього якийсь клаптик на гніздо, а Пітер, як ви знаєте, був дуже добросердий і ніколи не міг їм у цьому відмовити, і тому скоро від сорочки майже нічого не лишилось, а те, що залишилось, Пітер, за порадою Соломона, сховав у надійному місці. Тепер він був голісінький, але не думайте, що через те він мерз або почувався нещасним. Навпаки: Пітер тут завжди був дуже щасливий і веселий, бо Соломон дотримав слова і навчив його головних пташиних правил. Оце вони:

1. Навчися радіти малим.

2. Ніколи не сиди склавши руки.

3. Пам'ятай: всяке діло, яке ти почав, має бути для тебе важливе й потрібне.

Пітер допомагав птахам вити гнізда і невдовзі вже робив це краще за голуба і майже так само вправно, як чорний дрозд, хоча ніколи так і не дорівнював до зяблика. А ще він навчився майструвати симпатичні маленькі годівнички біля гнізд і вишпортувати пальцями черв'ячків для пташенят. Він засвоїв багато пташиних

премудростей — впізнавав за запахом східний і західний вітер, бачив, як росте трава, і чув шарудіння комашок під корою дерев. Але найкраще, що Соломон зробив для Пітера, — навчив його серце радіти. Усі птахи мають радісне серце, хоч люди, буває, руйнують їхні гнізда; і оскільки Соломон сам мав таке серце й іншого не знав, тому легко передав свою науку Пітерові.

Пітерове серце так раділо, що йому весь час хотілося співати — так, як співають від щастя птахи, — але ж все-таки він залишався людиною, і йому знадобився музичний інструмент. Так він змайстрував собі очеретяну сопілку і вечорами сідав на березі, дослухався до свисту вітру й жебоніння води, ловив у жменю сяйво місяця — і все це перетворював на музику сопілки, так гарно виспівуючи все почуте, що навіть пташок вводив в оману, і вони питали одна одну: "Що це — риба скинулася в воді, чи Пітерова сопілка грає так, ніби риба скинулася в воді?" Інколи він міг зіграти, як пташенята вилуплюються на світ, і тоді пташки-матусі починали вовтузитись у гніздах, приглядаючись до кожного яйця. Якщо ви — дитя Садів, то вам знайомий великий каштан біля мосту, який розцвітає раніше від усіх, але, можливо, ви не знаєте, чому так стається. А стається так ось чому: Пітер у чеканні літа грає мелодію пробудження пуп'янків, а каштан стоїть так близько, що все чує, і думає, що пора цвісти.

Але, бувало, Пітер сідав край води і божественно грав на своїй сопілці, поринаючи у сумні думки, і тоді його музика теж ставала сумною, а причина смутку крилася в тому, що він не міг помандрувати в Сади, хоч і бачив їх під аркою моста. Він знав, що йому ніколи не стати справжньою людиною, і навіть навряд чи він хотів цього, але, як і кожна дитина, дуже хотів бавитися — а для забав, як відомо, немає кращого місця, ніж Кенсінгтонські Сади.

Пташки приносили йому новини про те, в які ігри бавляться хлопчики й дівчатка, і гіркі сльози наворачалися Пітерові на очі.

Напевно, у вас виникне запитання: а чому ж тоді він не переплив озеро? Бо він просто не вмів плавати. Так, він хотів навчитися плавати, але ніхто на острові, крім качок, не міг у цьому допомогти, а ви ж знаєте, які вони дурненькі.

Качки дуже хотіли навчити його плавати, і робили це так:

— Дивися, — казали вони, — ти спочатку сідаєш на воду — ось так, а тоді бовтаєш лапами — ось так. І все.

Пітер багато разів намагався так робити, але ніколи не встигав почати бовтати лапами, бо відразу падав на дно. Насправді йому необхідно було тільки одне — зрозуміти, як можна сидіти на воді і не тонути, але качки відповідали, що таку просту і природну річ пояснити неможливо. Часом на острові з'являлись лебеді. Пітер віддавав їм весь свій харч і просив докладно розповісти, як правильно сидіти на воді, але коли в нього не лишалось ані крихти, лебеді ненависно шипіли і пливли собі геть.

Одного разу Пітерові здалося, що він знайшов спосіб потрапити в Сади. Якийсь незвичайний білий предмет, схожий на летючу газету, промайнув над островом, а потім, перекидаючись, беркицьнувся на землю, як підбита птиця. Пітер Пен так налякався, аж сховався в кущі, але пташки пояснили йому, що це звичайнісінький

повітряний змії і що він, мабуть, вирвався з рук якогось хлопчика і залетів аж сюди. Потім усі вони сміялися з Пітера, бо він так полюбив повітряного змія, що навіть засинав, тримаючи його в обіймах, і це було дуже зворушливо і мило, бо він полюбив змія за те, що той належав справжньому хлопчикові.

Пташкам це здавалося вкрай нікчемною причиною, але старші птахи ставилися до Пітера з вдячністю, пам'ятаючи, як він доглядав пташенят, коли ті хворіли на кір, і вони показали йому, як можна літати на повітряному змії. Шестеро птахів взяли дзьобами за мотузку, прив'язану до змія, і полетіли, а змії, на превеликий подив Пітера, полетів слідом за ними і навіть вище.

Пітер гукав:

— Ще раз, ще раз! — і птахи, з властивою їм добротою і великодушністю, робили це знову і знову, кілька разів підряд, і завжди замість подякувати їм Пітер гукав:

— Ще, ще раз! — і це доводить, що навіть тоді він не зовсім забув, що значить бути хлопчиком.

Нарешті, з грандіозним планом у відважному серці, він попросив птахів зробити так ще раз, а сам причепився до змієвого хвоста. Добра сотня птахів тримала в дзьобі мотузку повітряного змія, а Пітер міцно тримався за хвіст, збираючись відпустити його, як тільки вони долетять до Садів. Але дорогою змії розлетівся на шматочки, і Пітер був би втопився в Серпантині, якби не вхопив за хвіст двох обурених лебедів і не змусив віднести його назад, на острів. Після цього птахи пообіцяли ніколи більше не допомагати йому в його шалених витівках.

Однак Пітер все-таки дістався до Садів, а допоміг йому човник Шеллі, і зараз я розповім, як це сталося.

Розділ 2. Велике гніздо

Шеллі був молодий джентльмен, дорослий настільки, наскільки йому хотілося. Він був поет — а поети ніколи не дорослішають остаточно. Поети — це люди, які зневажають гроші, за винятком суми, потрібної на щоденне життя; а Шеллі мав необхідну суму, і ще п'ять фунтів. Тож коли він прийшов у Кенсінгтонські Сади, то зробив паперовий човник із зайвої банкноти і пустив його у плавання по ріці Серпантин.

Той човник доплив до острова серед ночі, і вартіві принесли його крукові Соломону, а той спершу подумав, що це звичайнісінька цидулка від якої-небудь пані, яка пише, що буде вельми вдячна, якщо він вибере для неї гарненьке малятко. Ті пані завжди просять дати їм найкраще, яке тільки є, і якщо Соломонові сподобається лист, він посилає справді найкраще немовля, якщо ж лист чомусь не сподобається, то він може прислати і когось вельми оригінального. Часом він може взагалі нікого не послати, а іншим разом напустить цілий виводок — все залежить від його настрою. Він любить, коли все залишають на його власний розсуд, і якщо особливо наголосити, що вам би дуже хотілося хлопчика, можете не сумніватися — він неодмінно ошчасливить вас дівчинкою. І незалежно від того, чи ви пані, чи маленький хлопчик, якому хочеться мати сестричку, — завжди треба старатися виразно написати свою адресу. Ви собі не

уявляєте, скільки немовлят Соло-мон відправив не в ті руки.

Човник Шеллі в розкладеному вигляді неабияк спантеличив Соломона, аж він з цього приводу скликав на консилиум своїх помічників; ті пильно вивчили розкладену банкноту вздовж і впоперек, походивши по ній лапами, і вирішили, що вона надійшла від якоїсь жадібної особи, яка хоче отримати аж п'ятеро малят. До такої думки їх спонукала надрукована на банкноті велика цифра п'ять.

— Казна-що! — обурено вигукнув Соломон і віддав знахідку Пітерові, бо всілякий непотріб, який потрапляв на острів, завжди діставався Пітерові — замість іграшок.

Але він не бавився цією дорогоцінною банкнотою, бо вже знав, що це таке, — він же цілий тиждень пробув звичайним хлопчиком, до того ж вельми спостережливим. З такою сумою, міркував він, можна спробувати дістатися до Садів, тож Пітер розглянув усі можливі варіанти і вирішив (мудро, на мою думку) вибрати найкращий. Але спершу йому довелося відкрити птахам цінність човника Шеллі; і хоч птахи були занадто доброчесні, щоб попросити віддати його назад, все-таки Пітер помітив їхню досаду і перехопив кілька невдоволених поглядів у бік Соломона, який так звик вихвалитися своїм розумом, — бідний Соломон з того всього відлетів у дальній куточок острова і сів там сам-один, від сорому заховавши голову в пір'я. Пітер добре знав: якщо Соломон не на твоєму боці, тобі ніколи нічого не вдасться зробити на цьому острові, тож він вирушив слідом за ним і спробував прихилити його до себе.

Як же Пітер зумів під'їхати до премудрого старця? Насамперед треба знати, що Соломон не збирався залишатися при виконанні службових обов'язків до кінця своїх днів. Він мріяв про пенсію і збирався присвятити свою діяльну старість комфортному життю на зручному тисовому пні у закутку Фігової Алеї — той пень давно полонив його уяву, і вже кілька років крук старанно набивав свою панчоха. Це була жіноча панчоха — хтось купався в озері і забув її на березі, — але тепер у ній зберігалось сто вісімдесят крихт, тридцять чотири горіхи, шістнадцять скоринок, стругалка і шнурівка. Коли панчоха наповниться, розраховував Соломон, він зможе спокійно відійти від справ. І ось Пітер щедро вділив йому один фунт. Він відрізав його від п'ятифунтової банкноти загостреним патичком.

Це назавжди зробило Соломона його другом, і після конфіденційної розмови вони скликали збори дроздів. Зараз ви зрозумієте, чому серед запрошених були лише дрозди.

План, представлений на розгляд зборів, розробив Пітер, але з доповіддю виступив Соломон, бо він дуже дратувався, коли говорив хтось інший. Замість вступу крук розповів присутнім, як він захоплюється дроздами, а особливо тією неперевершеною майстерністю, з якою дрозди будують свої гнізда, і це відразу викликало схвальну реакцію зборів, як і планувалося (бо ж усі сварки і суперечки поміж птахами виникають власне з розмов про те, як найкраще будувати гнізда). Інші птахи, зазначив Соломон, нехтують намулом, будуючи свої гнізда, і тому ті пропускають воду. Тут він гордо задер голову — так, ніби висловив незаперечний аргумент. Але... на біду, це чула пані Зяблик, що проникла на збори без запрошення, і мерщій заверещала:

— Ми в'ємо гнізда не для того, щоб тримати в них воду, а для того, щоб тримати в них яйця!

Дрозди знітилися, їхня радість спала, а Соломон так розгубився, що надсърбнув води.

— Але врахуйте, — спромігся він нарешті на відповідь, — намул ще й утеплює гніздо.

— І врахуйте, — крикнула пані Зяблик, — що коли вода потрапляє в таке гніздо, вона залишається там, і пташенята можуть втопитися.

Дрозди очима благали Соломона відповісти якоюсь нищівною фразою, але він знову розгубився.

— Спробуйте краще замість води, сърбнути щось інше, — зловтішно запропонувала пані Зяблик. Її звали Кейт, а всі на ім'я Кейт — зухвалі створіння.

Соломон прислухався, спробував інший напій, і це надихнуло його. Він прорік:

— Якщо гніздо зяблика впаде у Серпантин, воно зануриться у воду і розвалиться на шматки, а гніздо дрозда навіть на воді залишиться сухісіньке, як лебедина спинка.

Як дрозди йому аплодували! Тепер вони знали, навіщо все життя вигладжують гнізда намулом, і коли пані Зяблик вигукнула: "Ми не збираємося жбурляти наші гнізда в Серпантин", — вони зробили те, що мали зробити з самого початку: вигнали її зі зборів. Усе втихомирилось. І тут Соломон, нарешті, звернувся до присутніх з тим, заради чого й були скликані збори. Він сказав, що їхній юний друг Пітер Пен, як усім відомо, дуже хоче дістатися до Садів, і для цього він, Соломон, пропонує, заручившись допомогою дроздів, збудувати човен. Почувши це, дрозди розхвилювалися, аж Пітер почав побоюватися за свій план.

Соломон покvapно пояснив, що він аж ніяк не мав на увазі такий здоровенний людський човен; він лише пропонує збудувати звичайне дроздове гніздо, тільки трохи більше — таке, щоб могло вмістити Пітера.

І все-таки дрозди залишалися похмурими.

— У нас і без того багато роботи, — бурчали вони. — А тут ще й це...

— Правду кажете, — погодився Соломон, — але, звичайно ж, Пітер не дасть вам працювати задурно. Не забувайте, що він тепер посідає гідне матеріальне становище і готовий заплатити вам стільки, скільки ще ніхто ніколи не платив. Пітер Пен уповноважив мене запевнити вас, що він платитиме за роботу кожному по шість пенсів на день.

Тоді дрозди застрибали на radoщах, і той день почали відзначати як свято Великої Побудови Човна. Всі буденні справи забулися. Це була пора парування, але дрозди не будували гнізд, крім того одного, великого, і невдовзі Соломон відчув нестачу дроздів — так, пташенят не вистачало для того, щоб забезпечити потреби материка. Міцненькі малятка, ненажери, такі гарнесенькі товстунці у дитячих візочках, такі кумедні сопунці на прогулянці — усі ці дітки колись були дрозденятами — так і знайте! — і більшість жінок найчастіше замовляють саме їх. І що ж ви думаєте: як викрутився Соломон? Він послав помічників на дахи по горобців і наказав тим відкладати яйця у старих гніздах

дроздів, і посилав тих пташенят молодим мамам, і божився, що всі вони — справжнісінькі дрозденята! Згодом цей рік на острові прозвали Горобиним Роком, і коли ви зустрічаєте — а таке, без сумніву, буває — дорослих людей, які сопуть і відхекуються так, ніби здаються собі значно більшими, ніж є насправді, знайте, що це, мабуть, немовлята з того року. Зрештою, спитайте їх самі.

Пітер був справедливий працедавець і платив робітникам щовечора. Дрозди-будівельники чемно шикувалися на гілках і ввічливо чекали, поки він повитинає зі своєї банкноти шестипенсові шматочки, тоді починалася перекличка, і кожен, почувши своє ім'я, злітав додолу і отримував свої шість пенсів. Це, мабуть, було прекрасне видовище.

Нарешті, через кілька місяців кропіткої праці, човен був готовий. Що відчував Пітер, спостерігаючи, як той усе ріс і ріс, перетворюючись на велетенське дроздине гніздо? Спершу він лягав спати під боком човника і частенько прокидався, щоб прошепотіти йому щось приємне, а коли його вистелили намулом і намул висох, Пітер любив спати в недобудованому човні. Погляньте, он він спить там, зворушливо згорнувшись клубочком, бо човник якраз такий, що хлопчик зручно вмощується у ньому, як кошенятко.

Всередині човен брунатного кольору, а зовні — спершу був зелений, бо оплетений травою і галуззям, а коли зелень висохла і зів'яла, то борти стали свіжого солом'яного кольору. І досі тут і там видніється якесь пір'ячко, загублене якимось дроздом за роботою.

Всі інші птахи заздрили невимовно і весь час щось вигадували: то вони казали, що човен не втримається на воді — але він тримався дуже гарно і надійно; то казали, що човен промокне — але він не промок. Тоді вони спитали: який же це човен без весел? І тут дрозди тривожно презирнулися, але Пітер заспокоїв їх: мовляв, навіщо йому весла, коли він має вітрило? І з гордим і щасливим виглядом встановив його. Те вітрило Пітер сам пошив із залишків своєї нічної сорочки, і хоч воно й досі скидалося на нічну сорочку, але все-таки це вже було вітрило. І тієї ночі, коли зійшов повний місяць і птахи поснули, Пітер спустив свій човен на воду (як свідчить Френсіс Прекрасний) і покинув острів. Спочатку він, сам не знаючи чому, озирнувся назад і міцно стиснув долоньки, але далі його очі були звернені тільки вперед — на захід.

Він пам'ятав свою обіцянку дроздам розпочати навігацію з коротких прогулянок по воді у їхньому супроводі. Але ось вдалині, під мостом, замаячили Кенсінгтонські Сади, Сади манили його — і він не міг більше чекати. Його лице розпашілося, він уже не озирався, його маленькі груди здіймалися від щастя, і там не залишилося місця для страху. Хіба ж Пітер боягузливіший за інших англійських мореплавців, які пливли на захід, назустріч Невідомості?

Спочатку його човник кружляв усе в коло і в коло, все знову і знову повертаючись до того місця, від якого відчалив, — довелося вкоротити вітрило, відрізавши один рукав, але тут човен стрімко понесло назад зустрічним бризом, і це могло погано скінчитися. Тоді Пітер відпустив вітрило і подрейфував до далекого берега, де клубочилися чорні

тіні, — він знав, що вони не страшні, але все-таки ставився до них з підозрою; тому ще раз напнув вітрило і обійшов тіні стороною, а потім упіймав попутний вітер і так швидко помчав на захід, що мало не розбився об опору моста. Якимось дивом йому вдалося уникнути зіткнення з опорою, він проплив під мостом і, на превелику радість, побачив нарешті омріяні Сади зблизька у всій красі. Пітер хотів кинути якір — а це був камінь, прив'язаний до мотузки, що лишилася від повітряного змія, — але не намацав дна, тому мусив пливати далі, шукаючи, де б то причалити, і так нашттовхнувся на підводний риф. Ударом його викинуло з човна, він мало не втопився, але зумів-таки видертися назад, на свій човник. І раптом здійнявся страшений шторм, вітер завивав, хвилі жахливо ревли. Пітер ніколи ще такого не чув — його кидало туди-сюди, і він так змерз, що не міг стулити долоньки. Коли все вгамувалося, його віднесло течією в маленьку бухточку, де човник мирно причалив.

Однак, він ще не був у безпеці: на березі його зустріла сила-силенна маленьких чоловічків, які зібралися тут, щоб не дати йому зійти на землю; усі вони пронизливо кричали, щоб він забирався геть, бо давно вже настала Година Закриття. Усі розмахували списами із пагонів падуба, а невеличкий войовничий загін ніс ще й стрілу, що її, певно, загубив у саду якийсь хлопчик, і негостинні мешканці готові були використати її як таран.

Тоді Пітер, упізнавши в тій малечі фей і ельфів, урочисто проголосив, що не належить до людського племені й аж ніяк не хоче викликати їхнього невдоволення — навпаки, він хоче стати їм другом. А оскільки він нарешті знайшов зручну гавань і не збирається покидати її в пошуках іншого місця, то мусить застерегти: якщо хтось наважиться стати йому на перешкоді, нехай потім нарікає на себе.

Отже, він виступив з такою імпровізованою промовою і відважно зістрибнув на берег, а місцеві мешканці обступили його, жадаючи розправи. Аж ось серед прекрасної половини здійнявся великий шум: феї, сентиментальні й вразливі, раптом помітили, що вітрило пошите з подертої нічної сорочечки.

Це так зворушило їхні серця, що усі вони полюбили Пітера, захотіли посадити його до себе на коліна і, може, вперше в житті пожалкували про те, що у них такі маленькі колінця. А чоловіки уже ховали мечі, спостерігаючи за поведінкою жінок, на чий розум вони незмінно покладалися, і люб'язно провели гостя до королеви, яка милостиво нагородила його привілеями мешканця Садів після Години Закриття. Тепер Пітер міг ходити, куди заманеться, а феї та елфи всюди мали дбати про його комфорт.

Такий був перший візит Пітера у Кенсінгтонські Сади, і ви собі навіть не уявляєте, як давно це було. Але він відтоді ніскільки не підріс, і якби ми могли цієї ночі сховатися під мостом і попідглядати за ним (хоча, на жаль, не зможемо), то, насмілюсь припустити, ми побачили б, як він підіймає вітрило — довгу нічну сорочку — і пливе до нас у своєму дроздиному гнізді під вітрилом або на веслах. Під вітрилом він пливе сидячи, а на веслах — стоячи.

І зараз я розповім, звідки в нього взялося весло. Перед Годиною Відкриття Пітер завжди втікає назад, на острів, щоб не потрапити на очі людям (бо він не такий, як усі),

але йому вистачає часу для забав, і він бавиться точнісінько так, як справжні діти (у всякому разі, йому так здається), але найсумніше те, що насправді він часто бавиться зовсім не так.

Розумієте, він не має нікого, хто б показав, як насправді бавляться діти, бо феї не виходять аж поки не смеркне, і тому нічого про це не знають, а пташки, хоч і роблять вигляд, нібито знають багато, але на ділі теж майже нічогісінько не можуть порадити. Єдине, що вони розповіли Пітерові, — це про гру в хованки, і Пітер частенько бавився в неї сам-один; а качки на Круглому Ставку так і не змогли пояснити йому до ладу, чому ставок так приваблює хлопчаків. Просто качки до вечора забувають все на світі, всі події дня, за винятком того, скільки шматочків пирога їм кинули сьогодні. До того ж, вони вічно бурчать і скаржаться, що пироги тепер зовсім не ті, як за часів їхньої молодості.

Отже, Пітерові доводилось до всього доходити самотужки. Він частенько пускав кораблики на Круглому Ставку, але його корабликом був звичайний обруч, знайдений у траві. Пітер не знав, що таке обруч, і не міг уявити, як діти ним бавляться, тому вирішив, що усі роблять це так само, як він, тобто, бавляться обручем в кораблики. Його обруч відразу ішов на дно, але Пітер не давав йому потонути — він тримав його в руці, радісно волік по воді і так обходив з ним довкола всього ставка, невимовно пишаючись тим, що йому вдалося відкрити, як бавляться хлопчаків з обручами.

Іншим разом, коли він знайшов дитяче відерце, то вирішив, що воно призначене для того, щоб у ньому сидіти, і справді сів у відерце, хоч це було дуже тяжко, і потім ледве зумів з нього вилізти. Або ще знайшов повітряну кульку. Вона підстрибувала собі на Пагорбі, нібито бавилась у якусь свою гру, і він упіймав її після захоплюючого полювання. Але Пітер подумав, що це м'яч — одна пташечка колись розповіла йому, що хлопчики б'ють ногою по м'ячу, — Пітер і собі так зробив, а потім ніде вже не міг тієї кульки знайти.

Але, мабуть, найцікавіша його знахідка — це дитячий візочок. Той візочок стояв собі під старою липою, якраз біля входу до зимового палацу Королеви Фей (довкола того палацу ростуть сім іспанських каштанів), і Пітер обережно підкрався до нього, бо ніколи такого не бачив і не чув про таке навіть від птахів. Про всяк випадок — якби знахідка виявилася живою істотою — Пітер ввічливо привітався з візочком, а потім, не дочекавшись відповіді, підійшов ближче і легенько торкнув. Сталось так, що торкнув його Пітер не так вже й легенько — майже штовхнув, і візочок кинувся навтьоки, тим самим переконавши Пітера, що його знахідка все-таки, мабуть, жива. Поки візочок утікав, Пітер його не боявся. Він навіть простягнув йому руку і легенько потягнув до себе — і візочок слухняно покотився на Пітера, але той так налякався, аж перестрибнув через огорожу і кинувся до свого човника. Тільки не подумайте, що Пітер боягуз — ні, ні! — наступного вечора він знову прийшов на те місце зі скоринкою в одній руці і палицею в другій, але дитячий візочок зник без сліду — назавжди. Ой, але ж я обіцяв розповісти вам про Пітерове весло. Ну, правду кажучи, це була дитяча лопатка, яку він знайшов біля джерела Святого Говора і відразу вирішив, що це і є

весло.

Ви співчуваєте Пітерові через його помилки? Коли так, то мушу сказати, що це дуже нерозумно з вашого боку. Ні, звичайно, я не проти, щоб поспівчувати йому час від часу, але постійно жаліти його було б несправедливо. Його життя в Садах здавалося йому розкішним, а коли вам щось здається розкішним, то, повірте, таким воно і є. Він тільки й робив що бавився безупину, а ви натомість марнуєте час: то вдаєте з себе скаженого собаку, то Мері-Енні. Пітер не міг нікого з себе вдавати, бо ні про кого такого не чув, але невже ви справді вважаєте, що через це його слід пожаліти?

Так, він був веселий. Він був настільки веселіший від вас, наскільки ви, наприклад, веселіші від свого тата. Бувало, від буйної радості він аж вертівся дзигією на місці і падав без сил. Ви коли-небудь бачили, як хорти перестрибують огорожу Садів? Отак і Пітер перестрибує її.

І ще згадаймо про його сопілку. Джентльмени, які вечорами повертаються додому, пишуть в газети статті про те, що вони чули в Садах солов'я — але насправді вони чули Пітерову сопілку. Так, на жаль, у нього немає мами — але, зрештою, чим би вона могла зарадити? Ви, звичайно, можете поспівчувати йому з цієї причини, але не надто співчувайте, а чому — я зараз поясню: Пітер одного разу провідав-таки свою маму. Йому допомогли в цьому феї.

Розділ 3. Маленький будиночок

Всі чули про Маленький будиночок у Кенсінгтонських Садах — єдиний у світі дім, який феї збудували для людей. Але ніхто не бачив його на власні очі, за винятком трьох-чотирьох, і навіть ті не бачили його, а лише спали в ньому. А коли ви в ньому спите, то ніколи його не бачите. Це буває тому, що коли ви засинаєте, його ще нема, а коли прокидаєтесь — його вже нема.

Якщо чесно, то кожен може його побачити, але те, що ви бачите, — це не зовсім будиночок, а лише світло у його віконцях. Це світло можна побачити після Години Закриття. Девід, наприклад, бачив його досить чітко високо в кронах дерев, коли ми поверталися додому з театру, і Олівер Бейлей бачив його посеред ночі, коли задовго засидівся в Храмі — так називався офіс його батька. І Анжела Клер, яка любила ходити до стоматолога, бо після цього її пригощали чаєм у буфеті, бачила більше, ніж одне сяйво — вона бачила сотні сяєв одразу: це, мабуть, були феї, що будували дім, бо будували вони його кожної ночі, щоразу в іншому куточку Садів. Один вогник видався їй яскравішим, ніж усі інші (хоча вона не була в цьому впевнена, бо вони весь час мерехтіли і, можливо, був серед них ще ясніший). Але якщо це був найясніший вогник, то, мабуть, це був вогник Пітера Пена. Багато дітей бачили те світіння, але це ще "квіточки"! А ось Меймі Меннерінг бачила щось особливе. Вона була перша, для кого феї збудували маленький будиночок.

Меймі завжди була дивною дівчинкою, але найдивнішою вона ставала посеред ночі. Їй було чотири рочки, і вдень вона була схожа на звичайнісіньке дитя. Вона раділа, коли її брат Тоні — йому було вже аж шість років — турбувався про неї, і уважно до нього приглядалася, і надаремно намагалася наслідувати його, і лестилась, і не

дратувалась, коли він її відштовхував. А ще, коли вони бавилися в м'яча, навмисне пропускала подачі, щоб м'яч підкотився прямо до її ніг і всі звернули увагу на її нові черевички. Вдень вона була зовсім звичайною дівчинкою.

Але як тільки тіні ночі опускалися на землю, Тоні, прекрасний Тоні, втрачав свою владу над Меймі і навіть починав її страшенно боятися, і це не дивно, бо з настанням темряви в очах маленької дівчинки з'являвся погляд, який би я назвав підозрілим. Але разом це був безтурботний погляд, зовсім не такий наляканий, як у її брата. Вечорами Тоні обдаровував її своїми улюбленими іграшками (які вранці знову забирав собі), і Меймі приймала подарунки з якоюсь тривожною посмішкою. Причина того, що Тоні ставав таким ввічливим і добрим, а вона такою таємничою і загадковою, крилася в тому, що вони обоє знали: пора спати. Саме тоді Меймі найбільш його жала. Тоні благав її, щоб вона не робила "цього" сьогодні, мама і няня забороняли їй так робити, але Меймі тільки мило всміхалась у відповідь. І невдовзі, коли вони залишалися наодинці зі своїм світильником, вона починала моторошно шепотіти:

— Т-с-с-с, що це було?

Тоні тремтячим голосом благав її:

— Нічого там нема, Меймі, не лякай мене! — і з головою ховався під ковдру.

— Є, є, воно все ближче, ближче і ближче! — пошепки кричала вона. — Тоні, поглянь! Воно вже підпирає твоє ліжко рогами! Який жах! О, Тоні, Тоні!

Меймі втихомирювалась тільки тоді, коли її братик в самій піжамі з диким вереском вибігав з кімнати. А коли батьки приходили, щоб відлупцювати її, то вона вже солодко спала — розумієте, не прикидалася, а спала по-справжньому, схожа на маленького солоденького ангелика, і це, як на мене, робить її провину ще більшою.

Але, звичайно, надходив ранок, і вони вибігали в Сади, і Тоні починав свої балачки. З його слів можна було подумати, що він надзвичайно хоробрий хлопчик, і ніхто не пишався цим так, як Меймі. Вона була горда з того, що може називати себе його сестрою. А найбільше захоплювалась ним, коли він сказав, дуже серйозно, що коли-небудь проникне в Сади після того, як ворота зачиняться.

— О, Тоні, — промовила вона з безмежною повагою, — феї дуже розсердяться!

— Я так вирішив, — байдуже відповів Тоні.

— Може, — говорила вона схвильовано, — Пітер Пен дозволить тобі взяти його човен?

— Я викраду човен, — відповів Тоні.

Зовсім не дивно, що Меймі ним пишалась!

Але не слід було їм розмовляти так голосно — одного разу їх підслухала фея, яка збирала молоде листя, що з нього феї і ельфи шиють собі штори, і після цього Тоні занесли у чорний список. Феї розхитували лавки, коли Тоні збирався сісти, тож він падав і завжди вдарявся головою об землю; вони ставили йому підніжки, смикаючи за шнурівки і підкупували качок, щоб ті перевертали його човен. Майже всі неприємності, яких ви зазнаєте в Садах, відбуваються тому, що феї упереджено до вас ставляться, тож годилось би слідкувати за тим, що ви про них говорите.

Меймі була завбачливою дівчинкою — вона завжди, перш ніж щось робити, точно вибирала день. А Тоні був зовсім не такий. Якось вона запитала його, коли він хоче проникнути в Сади після Години Закриття, а він коротко відповів:

— Коли-небудь.

Тоні зовсім не знав, коли саме настане цей день, але коли Меймі запитувала:

— Може, сьогодні? — він міг впевнено відповісти, що ні, сьогодні цього не станеться. І Меймі розуміла, що він чекає якогось дуже сприятливого моменту.

А зараз перенесімося у той ранок, коли Сади побіліли від снігу, а Круглий Ставок сховався під кригою, не такою товстою, щоб можна було кататися на ковзанах, але такою, що її, в кожному разі, можна було цілий день розбивати, жбурляючи каміння. І багато веселих хлопчиків і дівчаток так і робили.

Коли Тоні з сестричкою приїхали на прогулянку, їм відразу закортіло побігти на озеро, але няня сказала, що спершу вони мають прогулятися алеями, і відразу подивилася на розклад, щоб прочитати, о котрій годині сьогодні зачиняються Сади. Там було написано — о пів на шосту. Бідна няня! Вона, яка завжди тішиться, що на світі так багато гарних діток, сьогодні не мала причин для радості.

Отже, вони пішли на Дитячу Алею, а на зворотньому шляху, знову минаючи розклад, няня мала б зауважити новий напис: "Закриття о п'ятій годині". Добра жінка не зналася на всіляких хитрих витівках фей і не помітила (а Меймі і Тоні відразу помітили!), що феї змінили Годину Закриття — отже, сьогодні ввечері буде Великий бал. Няня сказала, що часу вистачить лише на те, щоб піднятися на Пагорб і відразу назад, а оскільки діти ішли поряд з нею, вона відчула, що щось хвилює дитячі серця. Так воно й було — адже чарівний бал фей давав дітям шанс. Тоні розумів, що кращої нагоди не може бути.

Він мав відчуття, що Меймі за нього дуже переживала. Її очі раз-у-раз нетерпляче запитували: "Невже це станеться сьогодні?" — і він зітхав, а потім кивав головою. Меймі взяла Тоні за руку, і її рука була гаряча, а його — холодна. Тоді вона зробила дуже милу річ — зняла з себе шалик і віддала його Тоні!

— Це якщо тобі раптом стане холодно... — прошепотіла Меймі.

Вона аж сяяла від радості, але Тоні був дуже похмурий.

Коли вони вийшли на вершечок Пагорба, Тоні шепнув сестрі на вушко:

— Я боюсь, що няня мене побачить, і тому я не готовий це робити.

Меймі пишалася ним більше, ніж будь-коли, бо він боявся лише їхньої няні, тоді як навколо було стільки невідомих жахів... І вона голосно сказала:

— Тоні, я буду тебе доганяти аж до самих воріт! — і пошепки додала: — Тоді ти зможеш сховатися...

І діти побігли. Тоні завжди переганяв її, але ніколи ще Меймі не бачила, щоб він бігав так швидко, як зараз. Та дівчинка була переконана: братик відбіг так далеко, аби мати більше часу, щоб добре заховатися — хоробрий! хоробрий!.. Раптом від подиву сльози навернулися на її безмежно люблячі оченята: замість того щоб заховатися, її герой вибіг за ворота!

І вона безпорадно зупинилася з таким гірким виразом, ніби хтось зненацька порозсипав усі її золоті скарби. Але — дивно, хіба ні? — вона не могла плакати; зневажаючи всіх плаксивих боягузів, Меймі побігла до джерела Святого Говора і заховалася в криївці Тоні.

Коли няня добігла до воріт і побачила Тоні ген далеко, вона подумала, що Меймі теж десь там біля нього, і вмить знепритомніла...

Насувались сутінки, і безліч людей послули, але Меймі цього не бачила. Вона стомлено заплющила очі, мокрі від гірких сліз. Коли вона їх розплющила, то щось дуже холодне охопило її ніжки, оповило її ручки і проникло в самісіньке серце. Це була Незворушність Садів. Потім Меймі почула дзвін, потім, з іншого боку, ще один — дзенннь, потім — діннн-доннн — десь далеко... Це була Година Закриття.

Як тільки останній дзвін завмер, Меймі виразно почула:

— От і добре!

Голос був якийсь дерев'яний і, здавалось, добувався згори, дівчинка підняла голову якраз вчасно — в'яз потягнувся і позіхнув.

Вона саме хотіла сказати: "Я ніколи не знала, що ви вмієте говорити!", коли почула металічний голос, який, здавалося, долинав з ковша, що стояв під в'язом:

— Здається, прохолодно?

І в'яз відповів:

— Нібито не дуже, але я щось трохи терпну, стоячи так довго на одній нозі, — і почав розминати свої гілляки так енергійно, як водії перед дорогою розминають руки.

Меймі дуже здивувалася, коли побачила, що інші дерева-велетні роблять так само, побігла на Дитячу Алею і обережно присіла під Падубом Мінорки, який здвигнув плечима, але, здавалося, не мав нічого проти.

Вона аніскілечки не змерзла. На ній було червоно-брунатне пальтечко з каптуриком, який вона натягла на голову, і вже ніщо не могло її видати, крім милого личка і кучерів. Решта її тіла була захищена під всіляким теплим одягом, в якому Меймі була схожа не на дівчинку, а на справжню кулю радіусом приблизно сорок сантиметрів.

Але на цьому пригоди на Дитячій Алеї не закінчились — Меймі нагодилася саме тоді, коли Магнолія і Перський Бузок переступили колію і пішли алеєю. Вони, звичайно, кульгали, бо пересувалися на палицях. Квітуча Бузина теж кульгала, базікаючи з якоюсь молодого Айвою, і всі вони спиралися на палиці — себто, кілки, прив'язані до молодих дерев і кущів.

Усіх їх Меймі давно знала, але тільки тепер побачила, які вони насправді.

Вона тихенько озирнулася і помітила щось цікаве. Це був вуличний хлопчик-ельф, який літав понад алеєю і зачиняв засніжені дерева. А робив він це так: натискав на стовбур, і дерево складалося, ніби парасолька, засипаючи снігом рослинки біля підніжжя снігом.

— Ах ти нечемний, нечемний хлопчисько! — крикнула Меймі обурено, бо знала, що то таке, коли з парасольки сиплеться на вуха.

На щастя, бешкетник нічого не чув, але хризантеми добре розчули слова дівчинки і всі в один голос вигукнули:

— Ой, що за галас? Що це?

Тепер Меймі мусила вийти з криївки і показатися всім. І тоді все зелене королівство замислилося: що ж його з нею робити?..

— Звичайно, це зовсім не наша справа, — промовило одне дерево, порадившись з усіма, — але Ви й самі добре знаєте, що Вам не можна тут перебувати, і, мабуть, наш обов'язок — повідомити про це фей. Що скажете?

— Я думаю, не треба їм казати, — відповіла Меймі і цим просто збила їх з пантелику; дерева розгубилися і пробубоніли, що їй ніхто не питав.

— Я б не просила вас про це, — запевнила Меймі, — якби думала, що це неправильно.

Тоді дерева вигукнули:

— Який чудовий день! Життя прекрасне!

Вони дуже життєрадісні.

Але Меймі щиро співчувала тим, хто не мав на що спертися, і великодушно запропонувала:

— Перед тим як піти на Великий бал фей, я хотіла б узяти вас на прогулянку, по черзі, і ви могли б спиратися на мене.

Тут вони заплескали в долоні, і дівчинка брала їх по одному під руки, походжала з ними вздовж Дитячої Алеї вгору-вниз, підтримуючи їхні неповороткі тіла долонькою чи навіть пальчиком, переставляла їм ноги як слід, коли все це було занадто вже кумедно, і поводитися з ними так бездоганно ввічливо, як англійці поведуться з іноземцями, хоч і не розуміють жодного їхнього слова.

Загалом дерева трималися добре, хоча дехто нарікав, що Меймі не повела їх так далеко, як Ненсі, чи Грейс, чи Дороті, а деякі її дряпали — ненароком, — але Меймі була занадто добре вихована, щоб робити їм зауваження.

Таке довге ходіння їй зовсім виснажило, і вона хотіла якнайшвидше втекти на бал — їй уже не було страшно.

Її несподівана відвага була викликана тим, що насувалася ніч, а в темряві, як ви пам'ятаєте, Меймі ставала дуже дивною.

Але тепер дерева не хотіли її відпускати.

— Якщо феї побачать тебе, — застерігали вони, — то почнуть робити тобі капості, завдавати смертельних ударів, змусять няньчити їхніх дітей або просто перетворять тебе на щось таке безмовне, як той Вічнозелений дуб!

І, сказавши це, вони жалісливо глянули на Вічнозеленого дуба (бо взимку йому всі заздрили).

— О! Ла! — різко відповів дуб. — Як солодко, коли тут стоїть хтось, закутаний з головою, і спостерігає за вами — убогими, голими, закоцюблими створіннями!

Дерева дуже засмутилися і почали розписувати Меймі жахливу картину небезпек і нещастя, які чигають на неї, якщо вона все-таки піде на бал.

Від Фіолетового Фундука вона дізналася, що придворні сьогодні не в настрої, а причина цього — серце Герцога Різв'яних Маргариток. Він був східним ельфом, і в нього розвинулась жахлива хвороба: він не міг нікого любити, і хоча знався з багатьма панянками з різних куточків світу, але в жодну з них не здатен був закохатися. Королева Меб, осяйна господиня Садів, була переконана, що її дівчатка його зачарують, але, на жаль, його серце, як ствердив лікар, залишалось холодним. Цей, завжди сердитий, приватний лікар Герцога, слухав його серце щоразу, коли той знайомився з наступною дівчиною, і щоразу лікар чухав свою лису голову, приказуючи:

— Холодне, занадто холодне!

Звичайно ж, Королева Меб почувалася приниженою, і спочатку вона лила сльози в суді протягом дев'яти хвилин, а потім стала звинувачувати купідонів і за кару наказала їм носити блазенські шапки аж доти, поки вони не розтоплять крижане серце Герцога.

— Як же мені подобаються купідони в їхніх милих маленьких блазенських шапках! — запищала Меймі і зараз же побігла їх шукати, бо знала, що купідонам було дуже неприємно, що їх виставили на посміховисько.

Завжди дуже легко дізнатися, де відбувається бал фей, оскільки між місцем проведення балу і всіма густонаселеними частинами Садів простягаються стрічки, на яких запрошені можуть танцювати, не замочивши своїх бальних лакованих черевичків. Цієї ночі стрічки були червоні і дуже гарно виблискували на снігу.

Меймі йшла поруч з одним гостем і якийсь час нікого більше не бачила, але нарешті помітила, що наближається чарівна кавалькада. Це її дуже здивувало, бо здавалося, що кавалькада вертається з балу, і Меймі мерщій заховалася — чи радше замаскувалася: стала на коліна, сперлася на руки і так прикинулася садовою лавою. Їхало шестеро вершників спереду і шестеро ззаду, а між ними ступала розкішна пані в чудовій сукні з довжелезним шлейфом, який несли двоє хлопчиків-слуг, а у шлейфі, як на ношах, лежала прекрасна дівчинка, бо саме так носять фей-аристократок. Вона була вбрана в золотий дощ, але найчарівнішою частиною її тіла була шия, оксамитово-синя шия, на якій, звичайно ж, красувалося діамантове кільце — найбільша шкіра нізащо б так не підкреслила його краси. Феї знатного роду надміру захоплюються цією своєю особливістю — вони проколюють собі шкіру, щоб їхня блакитна кров проступала назовні й робила їх ще красивішими, тож неможливо уявити собі нічого прекраснішого.

Меймі також помітила, що уся процесія ніби гнівалась (носи всіх були задерті вище, ніж це дозволялось навіть феям); вона подумала, що це міг бути той випадок, коли лікар знову промовив:

— Холодне, занадто холодне!

Отже, Меймі йшла за стрічкою аж до того місця, де починався міст над болотом. Туди звалилася якась фея і ніяк не могла виборсатися. Спочатку це малесеньке дівчатко боялося Меймі, яка хотіла допомогти, але невдовзі вже сиділо в неї на руці, весело базікало і розповідало — чи-то розповідала, — що звати її Брауні і що вона зустріла убогого співця по дорозі на бал, куди щойно ішла, щоб перевірити, чи сподобається вона Герцогу.

— Звичайно, — сказала вона, — я не дуже гарна.

Меймі стало якось ніяково, бо так воно і було — це маленьке створіннячко було занадто непривабливе, навіть не схоже на фею. Вона не знала, що відповісти.

— Я бачу, ти думаєш, що в мене немає жодного шансу? — несміливо запитала Брауні.

— Я такого не казала, — ввічливо відповіла Меймі. — Звичайно, твоє обличчя трохи таке, м-м-м, простувате, але...

Їй справді було дуже ніяково. На щастя, вона згадала історію про свого батька і базарну площу. Одного разу її тато пішов на базарну площу, де найпрекрасніші дівчата Лондона другий день змагалися за титул принцеси, а коли повернувся додому, то замість того, щоб, за звичкою, нарікати на маму Меймі, сказав:

— Ти не уявляєш собі, моя мила, як приємно знову бачити твоє просте лице...

Меймі переповіла цю історію Брауні, і це дуже підбадьорило амбітну фею: тепер вона не сумнівалась, що Герцог обере саме її. І вона здійнялася над стрічкою, переконуючи Меймі, щоб та не йшла за нею слідом, аби Королева не заподіяла їй якогось зла.

Допитливість Меймі манила її вперед, і ось біля сімох іспанських каштанів вона помітила дивовижне світло.

Дівчинка поповзла по-пластунськи, аж поки не наблизилася впритул, і тоді визирнула з-за дерева.

Те чарівне світло, яке вона помітила, висіло в повітрі десь на лікоть над землею, і утворювали його міриади світлячків, що чіплялися один за одного і так трималися дивовижним світляним віялом над Магічним колом. Тут зібралися тисячі фей і ельфів, але вони виглядали блякло порівняно з осяйними створіннями в центрі кола — ті були такі незрівнянно яскраві, що Меймі весь час мружилася, дивлячись на них.

Їй було дивно і навіть образливо бачити, як неприховано Герцог Різдвяних Маргариток демонстрував свою байдужість, усім еством Його Понурої Світлості. Ви могли помітити її віддзеркалення у знічених поглядах Королеви і придворних (хоча вони старанно вдавали, ніби не переймаються цим) і в тому, як прекрасні панночки, яким він мав виявити свою прихильність, вибухали плачем, коли їх відсилали, і навіть у виразі його власного змученого лиця.

Ще Меймі бачила, як пихатий лікар, слухаючи серце Герцога, верещав, як папуга, а особливо вона співчувала купідонам, які стояли в своїх блазенських шапках, десь у тіні, і кожного разу, коли чули: "Холодне! Занадто холодне!", похнюплено схиляли свої маленькі голівки.

Меймі була розчарована, що не побачила тут Пітера Пена, і я з радістю розповім, чому він так запізнювався на бал. А трапилося так тому, що його човен застряг на Серпантині між двома крижинами, і він мусив проламати собі безпечний шлях своїм надійним веслом.

Феї вже, мабуть, трохи скучили за Пітером, бо навіть не могли танцювати — так важко було в них на серці. Коли вони сумують, то забувають всі па, а згадують лише

тоді, коли їм стає веселіше. Девід розповідав мені, що феї ніколи не кажуть: "Ми щасливі!" — лише: "Ми танечні!"

Отже, зараз вони аж ніяк не були "танечні". Раптом у залі вибухнув гучний регіт, викликаний появою Брауні — вона тільки-но прийшла і наполегливо вимагала знайомства з Герцогом.

Меймі витягла шию вперед, щоб краще розгледіти, як справи у її подруги, хоч сама зовсім не вірила в її успіх; здавалося, ніхто анітрішечки в це не вірив, крім самої Брауні, а вона була абсолютно впевнена в собі. Її привели до Його Світлості, і лікар, машинально приклавши палець до серця Герцога, в діамантовій сорочці якого була спеціально вирізана дірочка, почав завчено повторювати:

— Холодне, зана... — і тут він зненацька зупинився.

— Що це?! — вереснув він і спочатку постукав по Герцогових грудях, як по годиннику, а потім приклав до його серця вухо.

— О Боже, Боже милосердний! — кричав лікар, і, звичайно, присутні неймовірно хвилювалися, а феї непритомніли і падали то тут, то там.

Всі дивилися, затамувавши подих, на Герцога, який теж був вражений і ніби хотів втекти геть.

— Господи! Боже мій! — голосно примовляв лікар. Серце Герцога, здається, горіло вогнем, бо лікар від жару поспішно відсмикував пальці й запихав собі до рота.

Очікування було жахливе!

Нарешті патетичним тоном, низько вклонившись, лікар урочисто промовив:

— Мій Пане! — промовив він. — Маю честь повідомити Вашій Світлості, що Ваша Світлість закохані!

Ви, мабуть, не могли б передбачити наслідків цієї події. Брауні простягнула руки до Герцога, і він кинувся їй в обійми; Королева кинулася в обійми до Короля; присутні панни і пані стали грайливо кидалися в обійми своїх джентльменів, тому що головне правило етикету — у всьому брати приклад з Королеви. Таким чином, в одну мить тут відбулося майже п'ятдесят шлюбів, бо якщо ви кидаєтеся одне одному в обійми, то це означає, що відбувся чарівний шлюб (звичайно ж, священник має бути поруч).

А як гості вітали Герцога і стрибали на radoщах! Сурми ревли, і щойно визирнув місяць, як умить тисяча закоханих взялися за руки в його променях і вальсували нестримно і невтомно у чарівному колі. Найщасливішими здавалися купідони, що поскидали свої блазенські шапки і жбурляли їх високо в повітря. Аж тут з'явилася Меймі і все зіпсувала. Вона не могла нічого з собою зробити. Вона була шалено щаслива за свою маленьку подругу, тому, ступивши кілька кроків уперед, радісно вигукнула:

— О! Брауні! Я рада за тебе!

Все зупинилося, музика стихла, вогні погасли — і сталося це за одну коротку мить, таку, що можна тільки зітхнути: "О Боже!" Жахливе відчуття небезпеки заповонило Меймі — занадто пізно вона, загублене дитя, згадала, що опинилася там, де жодна людська душа не має права бути між Годиною Закриття і Годиною Відкриття воріт;

вона чула шепіт сердитого натовпу, бачила, як тисяча мечів зблиснули в передчутті її крові, і тут вона жахливо зойкнула і втекла.

Як же вона бігла! І весь час її очі поверталися назад. Багато разів Меймі падала, але хутко підіймалася і бігла далі. Її дитяча свідомість так заплуталася в жахах, що дівчинка вже не розуміла, чи вона досі в Садах, чи ні. Єдине, що Меймі знала напевно — їй не можна зупинятися. Навіть коли вона вже заховалася між фігових дерев і заснула, їй здавалося, що вона все ще біжить. Меймі думала, що сніжинки — ті, які лягали на її лице — були маминими поцілунками "на добраніч". Ще вона думала, що шар снігу був теплою ковдрою, і намагалася закутатись у нього з головою. І коли вона крізь сон почула розмову, то подумала, що це мама підносить її сплячу до дверей дитячої кімнати, щоб показати татові. Але насправді це були феї.

Я дуже радий вам повідомити, що вони більше не хотіли завдати їй шкоди. Коли вона втекла, то залунали вигуки "Вбити її!", "Перетворити її на щось огидне!" і таке інше.

Але переслідування відклалося, бо почали роздумувати, хто ж піде на полювання першим, і це дало час Брауні: вона впала перед Королевою на коліна і благала помилувати Меймі.

Кожна наречена має право на сповнення одного бажання, і Брауні просила про одне-єдине — зберегти життя Меймі.

— Що завгодно, тільки не це, — суворо відмовила королева Меб, і феї підхопили:

— Що хочеш, тільки не це.

Але коли вони дізналися, як Меймі допомогла Брауні проникнути на бал і прийти до свого тріумфу й слави, тоді усі як один тричі вигукнули "Віват!" на її честь і вирушили, ніби справжнє військо, подякувати їй — придворні йшли попереду, а за ними — носії з балдахіном.

Вони легко відшукали Меймі за її слідами на снігу. Але хоч вони і знайшли втікачку в глибокому снігу на Фіговій Алеї, подякувати їй все одно було неможливо, бо ніхто не міг добудитися її. Тоді вони вигадали нову форму подяки: новий Король зійшов на Меймі, як на сцену, і проголосив довгу вітальну промову; але вона не почула ні слова. Тоді феї змели з Меймі сніг, але невдовзі її знову засипало, і всі зрозуміли, що дівчинка може просто загинути від холоду.

— Можна обернути її на щось таке, що не боїться холоду, — ця пропозиція лікаря, на перший погляд здавалась слушною, але коли вони почали міркувати над тим, що ж не боїться холоду, то зуміли згадати тільки сніжинку.

— Але сніжинка може розтанути, — зауважила Королева, і цю ідею довелося відкинути.

Ще була героїчна спроба перенести її у якесь захищене місце, але хоч як багато їх було, Меймі все-таки виявилась їм не під силу. Тут уже всі панни почали плакати і втирати сльози хустинками, але купідони нарешті знайшли вихід.

— Треба довкола неї збудувати хатку! — вигукнули вони, і кожен зрозумів, що це власне те, що треба.

І вже за хвильку сто королівських лісорубів видерлися на дерева, архітектори бігали довкола Меймі, обмірюючи її, в ногах її швидко з'явився ґаночок, а сімдесят п'ять каменярів принесли наріжний камінь — і Королева тут же урочисто заклала його. Призначили наглядців, які мали не підпускати близько хлопчаків; довкола вирости лаштунки, і вся околиця наповнилася звуками молотків, сокир, токарних верстатів, і ось — як же швидко! — вже накрили дах і засклили вікна.

Будиночок був завбільшки з Меймі, і до того ж несласанно прекрасний. Одну руку дівчинка відкинула, і це на мить спантеличило будівельників, але вони добудували довкола руки веранду, що вела до парадного входу. Вікна у будиночку були завбільшки з книжечку з кольоровими малюнками, а двері, мабуть іще менші, але Меймі зможе легко виходити через дах — його можна знімати. Феї, як завжди, заплескали в долоні, захоплюючись власним розумом. Усі вони до безтяти закохалися в цей будиночок і не могли змиритися з тим, що він уже збудований. Тому вони зробили багато дрібних доповнень, а потім знову додали ще багато-багато нових доповнень. Наприклад, двоє з них вилізли драбиною на дах і встановили комин.

— Боюсь, тепер уже все закінчено, — зітхнули вони в один голос.

Але ні — ще двоє вилізли драбиною на дах і запустили в комин трохи диму.

— Оце вже справді кінець!.. — вигукнули вони сумно.

— Зовсім ні, — заперечив світлячок. — Якщо вона прокинеться і не побачить світильника, то може перелякатися, тому я буду її світильником.

— Почекай хвилинку, — сказав продавець порцеляни, — я підшукаю для тебе лампу.

І тепер, на превеликий жаль, усе було закінчене — абсолютно.

Ні, ні, мої любі, ні!

— Подякуйте мені, — закричав раптом коваль, — на дверях немає ручки!

І він приладнав ручку.

Бляхар поставив біля входу металеву сітку, а якась старша пані прибігла з ганчіркою для підлоги. Бондарі принесли боденьку для води, а художники її розмалювали.

Нарешті кінець!

— "Кінець"! Як це "кінець"? — зверхньо пробурчав сантехнік. — Без гарячої і холодної води?

І він провів гарячу і холодну воду. Тоді прибула армія садівників з чарівними візками, і лопатами, і горщиками, і насінням, і теплицями, і ось уже вони розбили праворуч від веранди квітник, а ліворуч сад, а попід стінами насадили троянди і ломиніс і менш як за п'ять хвилин уся ця розкіш вже цвіла і пахла.

Ой, який же це був прекрасний будиночок! Але він уже нарешті був викінчений остаточно і безповоротно, і феям час було залишити його в спокої і повертатися до танців. Вони всі послали йому повітряні поцілунки і пішли, а останньою ішла Брауні. Вона трошки відстала від усіх, щоб запустити в комин солодкий кольоровий сон.

Цілісіньку ніч небачений будиночок стояв собі там, у Фіговій Алеї, і захищав Меймі,

а вона про це навіть не здогадувалась. Вона солодко спала, аж поки її сон не скінчився, і прокинулась свіжа і рожева — як світанок, що виламується зі шкаралупи ночі, — а тоді знову майже заснула і тихо покликала: "Тоні!", бо думала, що вона в себе вдома, в дитячій кімнаті. Від Тоні не було ні слуху, ні мови. Меймі сіла, головою стукнулася об стелю, дах відкрився, як покривка від коробки, і дівчинка, на превеликий подив, побачила довкола Кенсінгтонські Сади у глибоких снігах. Оскільки Меймі вже зрозуміла, що вона не вдома, то їй стало цікаво, чи це справді вона, — тоді вона вщипнула себе за щоку і переконалася, що це таки вона, і аж тоді пригадала собі, яка пригода з нею трапилась. Так, тепер вона згадала все, що сталося з нею з моменту Закриття воріт і до її втечі від фей. Однак, запитувала вона себе, як же їй вдалось опинитися у цьому чудовому місці? Дівчинка ступила через дах — просто в сад і тоді побачила гарненький будиночок, в якому провела ніч. Вона була просто заморожена ним і ні про що більше не могла думати.

— О мій прекрасний, о мій чудовий, о мій улюблений! — повторювала вона.

Може, маленький будиночок злякався людського голосу чи, може, він просто розумів, що впорався зі своїм ділом, але як тільки Меймі заговорила, будиночок став меншати; він зменшувався дуже повільно, непомітно для її ока, але все-таки невдовзі вона зрозуміла, що вже не поміститься в ньому. Будиночок був цілісінський, як і раніше, — просто менший і менший. Меншав сад, і сніг підповзав усе ближче, ховаючи і дім, і сад. Ось будиночок уже став завбільшки з собачу буду, ось — як іграшковий Ноїв Ковчег, але все-таки видно і дим, і ручку на дверях, і троянди на стінах — все-все. Ліхтарик світлячка також танув, але все-таки ще виднівся там, усередині.

— Мій дорогесенький, мій прекрасний, не зникай! — плакала Меймі, падаючи на коліна.

А будиночок уже був такісінський, як шпилька з-під ниток, але все ще цілий. Вона благально простягнула до нього руки, але сніг насувався зі всіх боків, аж поки не зімкнувся над дахом, і там, де недавно стояв Маленький будиночок, тепер лежав суцільний незайманий сніговий покрив.

Меймі розпачливо тупнула ніжкою і заплакала в долоньки, аж раптом почула, як чийсь лагідний голос промовив:

— Не плач, маленька, не плач.

Меймі підняла очі й побачила маленького голенького гарненького хлопчика, який її замислено розглядав. І вона відразу зрозуміла, що це Пітер Пен.

Розділ 4. Година Закриття

Надзвичайно важко дізнатися щось нове про фей, і мало не єдине, що ми знаємо про них напевно, — це те, що феї бувають всюди, де є діти. Колись давно дітям заборонялося бувати в Садах — тоді там не було і фей. А потім дітям дозволили вхід у Сади, і тоді ж, того ж вечора, там з'явилися феї цілою юрбою. Вони не можуть не супроводжувати дітей, але побачити їх можна нечасто — по-перше, тому що вдень вони живуть за огорожею, куди вам заходити не можна, а по-друге — тому що вони дуже хитрі. Після Закриття феї відпочивають від своїх хитрощів, але до Закриття — це щось

неймовірно!

Коли ви були пташкою, ви добре знали фей; і багато пам'ятали про них, коли були маленькі; але, на превеликий жаль, не могли цього всього записати і поступово забули. Я навіть чув, що є діти, які стверджують, ніби ніколи не бачили фей. І що цікаво: якщо це сталося в Кенсінгтонських Садах, то, найімовірніше, вони говорили ці слова, невідривно дивлячись на фею. А не помічали її просто тому, що феї люблять прикидатися чимось іншим. Це — одна з їхніх найулюбленіших витівок. Найчастіше вони прикидаються квітами, бо їхня резиденція розташована у Бухті Фей (а там, як відомо, повно квітів) і вздовж всієї Дитячої Алеї, яка, як відомо, теж усіяна квітами. Тож, виходить, квітка — це тут щось таке, що привертає найменше уваги. Феї вдягаються точнісінько так, як квіти, враховуючи сезонні зміни: вони в білому, коли цвітуть лілеї, у синьому — коли дзвіночки і т. ін. Найбільше вони люблять пору шафранів і гіацинтів, бо їм особливо до смаку ніжні відтінки, а тюльпани (всі, крім білих, що слугують їм колисками) видаються їм занадто яскравими, і вони навіть відмовляються вбиратися в барви тюльпанів — тож у пору цвітіння тюльпанів фею впіймати найлегше.

Коли вони думають, що ви не дивитесь на них, то швиденько собі літають; але якщо ви подивилися на них і їм здалося, що ховатися уже ніколи, тоді вони завмирають у подібі квітів. А потім, коли ви вже їх проминули, не здогадуючись, що це феї, вони мерщій летять додому і розповідають мамі про цю пригоду. Бухта Фей, як ви знаєте, вся встелена плющем, з якого феї готують поживну олію, і вкрита квітами. Здебільшого це справжні квіти, але деякі з них — справжні феї. Ви ніколи не знатимете цього напевно, але є один гарний спосіб: можна спокійно собі йти і дивитися кудись в інший бік — і раптово обернутися. А ще один дієвий спосіб, який ми з Девідом уже багато разів випробували, полягає в тому, щоб, навпаки, пильно дивитися просто їм у вічі. Через якийсь час фея неодмінно кліпне — і так ви переконаєтесь, що це точно фея.

Багато їх буває також на Дитячій Алеї, "у цьому чарівному місці" — так називають ті місця, де часто з'являються феї. Одного разу двадцять чотири феї мали дивовижну пригоду. Це були учениці школи для дівчаток. У супроводі гувернантки вони вийшли на прогулянку, і всі як одна були вбрані у гіацинтові сукні. Аж ось гувернантка змовницьки приклала палець до вуст — і всі учениці-феї розбіглися по незасадженій клумбі й завмерли, прикидаючись гіацинтами. На жаль, так повестися змусило гувернантку те, що вона почула.

Двоє садівників прийшли садити квіти на тій самій клумбі. Вони привезли тачку з розсадою і були вельми здивовані, побачивши засаджену гіацинтами клумбу.

— Шкода виривати гіацинти, — сказав один садівник.

— Але ж це наказ Герцога, — відповів другий.

І вони спорожнили тачку, перекопали землю, повисмикували фей і, бідних та переляканих, поклали у тачку в п'ять рядів, одні на одних. Звичайно, ні гувернантка, ні її підопічні не мали права показати, що вони феї, тому й дозволили відвезти себе аж до силосної ями, з якої повтікали аж уночі, погубивши черевички, а

їхні батьки цього так не залишили і рознесли школу.

Якщо ж ви хочете відшукати їхні будиночки, то це марна справа, бо вони зовсім не схожі на наші будинки, хатинки та інші споруди. Наші споруди видно при денному світлі і не видно в темряві. Ну а їхні — навпаки: видно в темряві і не видно при денному світлі, бо вони — кольору ночі (а я, наприклад, ніколи не чув, щоб хтось за дня міг побачити ніч). Це зовсім не означає, що у фей чорні будинки, бо ніч, так само, як і день, теж має свої барви — тільки набагато яскравіші. Їхні синій, і червоний, і зелений схожі на наші, тільки ніби підсвічені з іншого боку. Палац увесь збудований з різнобарвних скелець — і це, мабуть, найпрекрасніший палац у світі, але Королева Фей іноді скаржиться, бо хто-завгодно з вулиці може зазирнути і побачити, що вона робить. Феї — дуже допитливий народ, і вони дуже щільно притуляють свої носи до шиб — ось чому вони в них здебільшого кирпаті. Вулиці у їхньому королівстві дуже довгі й дуже покручені, з хідниками по обидва боки, вистеленими яскравою пряжею. Птахи вічно норovsky вкрасти клапчик пряжі для своїх гнізд, але хідники пильнує поліцейський.

Мабуть, найголовніша відмінність між нами і феями — це те, що вони ніколи не роблять нічого корисного. Коли перша дитина вперше засміялася, її сміх вибухнув і розсипався на мільйон часточок, і вони порозліталися по всіх усюдах. Це був початок існування фей. Знаєте, вони й досі видаються надзвичайно заклопотаними, ніби не мають ні хвилини вільного часу, але якби ви їх спитати, чим вони зайняті, вони нічого не зуміли б відповісти. Усі вони страшенні невігласи, і все, що роблять, — роблять не насправжки. У них є листоноша, але він ніколи нічого не розносив — хіба що подарунки на Різдво. Є в них прекрасні школи, у яких нічого не вчать; наймолодший учень, як найважливіша персона, вибирає вчительку, а щойно вона почне перекличку, учні встають і виходять на перерву — і більше ніколи не повертаються. Це вельми суттєва річ, що у сім'ях фей хто наймолодший, той і найголовніший, і саме він, як правило, стає принцом або принцесою. Діти ще пам'ятають про це і думають, що серед людей має бути так само, і саме тому їм буває так важко, коли вони ненароком застануть свою матусю за нашиванням нових шлярок на чепчик.

Ви, напевно, помічали, що ваша менша сестричка неодмінно хоче зробити все те, що ваша мама і няня їй забороняють: встає, коли треба сидіти, сидить, коли треба вставати, або прокидається, коли треба засинати, або повзає по підлозі, коли її вдягнули в найкращу сукенку, і таке інше — і, ви, певно, думаєте, що це непослух. Але ні, це не так — просто вона колись бачила, що так поводяться феї, і собі все робить, як феї. І знадобиться, як правило, зо два роки, щоб вона почала все робити, як люди. Її напади гніву, на які так тяжко дивитися, у нас пов'язують з прорізуванням зубів, а насправді це зовсім не так — насправді це її природна реакція на те, що її ніхто не розуміє, хоч вона говорить зрозумілою мовою. Мовою фей. А мами і няні швидше і краще за інших розуміють перші слова немовлят: що, наприклад, їхнє "маба" означає по-нашому "мама і бабуся" або їхнє "у-у-у" означає "що це за дивна річ, якої я ніколи ще не бачила?" Отже, мами і няні розуміють це тому, що дуже багато часу проводять серед

дітей і потрохи переймають від них елементи мови фей.

Останнім часом Девід докладав великих зусиль, щоб пригадати мову фей: він сильно стискав собі скроні й пригадав багато висловів, які я колись вам переповім, якщо не забуду. Він чув їх тоді, коли ще був дроздом, і хоч я висловив припущення, що, можливо, насправді це мова птахів — те, що йому вдалося згадати, — він категорично заперечує таке припущення, бо ці вислови стосуються забав і пригод, а пташки розмовляють лише про те, як краще збудувати гніздо. Він добре пам'ятав, що пташки любили перелітати з місця на місце — як дівчата — від вітрини до вітрини, розглядаючи різноманітні гнізда і висловлюючи свої спостереження: "Ні, це не мій колір, любий", або: "А що, якби його випрасувати як слід?", або: "І скільки воно витримає?", або: "Яке нікудишне оздоблення!" і т. ін.

Феї — чудові танцівниці: ось чому найперше, що робить немовля, — знаками просить вас затанцювати до нього, а потім гірко плаче, коли бачить, як ви це робите. Феї проводять свої Великі бали просто під відкритим небом, у тих місцях, що ми їх називаємо магічними колами. Через кілька тижнів після балу ви можете побачити ці кола на траві. Щоправда, коли бал починається, ніяких кіл там немає — вони утворюються поступово, коли феї вальсують усе в коло, в коло... Інколи в тих колах можна знайти й гриби — кріселка для фей, що їх просто забули прибрати. Кріселка і кола — єдині розпізнавальні знаки, що їх залишають ці маленькі створіння, і вони не лишали б навіть і їх, якби так дуже не любили танцювати — а слід сказати, що останнє па вони роблять майже у мить відчинення воріт. Колись ми з Девідом застали магічне коло ще теплим.

Але існує також спосіб дізнатися про коло ще до того, як воно з'явиться. Знаєте ці таблички, які повідомляють, о котрій годині Сади зачиняють сьогодні? Отож, ці хитрющі феї іноді міняють годину напередодні балу, тобто пишуть, що Сади зачиняться о шостій тридцять замість о сьомій. І така витівка дає їм змогу почати танці на півгодини раніше.

Якби ж то такої ночі ми могли залишитися в Садах, як це зробила відома вам Меймі Меннерінг, то побачили б захопливе видовище: сотні прекрасних фей, які поспішають на бал. А серед них: одружені, з обручками на талії; і кавалери, всі в парадній уніформі, що підтримують жінкам шлейфи; і розпорядники, що йдуть попереду і несуть ліхтарі — зимові вишні; і гардероб, де феї взувають срібні босоніжки і здають верхній одяг, отримуючи квиток; і квіти, що сходяться сюди з Дитячої Алеї, щоб подивитися на бал, і їм тут завжди раді, бо вони завжди готові позичити шпильочку; і накритий стіл, а на чільному місці — Королева Меб, а у неї за спиною — сам Лорд Чемберлен з кульбабкою в руці: він дмухає на неї щоразу, як королеві хочеться знати, котра година.

Скатертину на столі змінюється залежно від пори року, і в травні вона зроблена з каштанового цвіту. Феї-ткалі роблять її так: безліч ельфів вилазять на дерева і гойдають гілки — і цвіт опадає, ніби сніг. А феї збирають той цвіт, зносять його до купи у фартушках і засипають ним увесь стіл, аж поки це не стане схоже на скатертину — і

тоді це і є їхня скатертина.

У них є справжні келихи і справжні вина трьох сортів, а саме: вино з терну, з барбарису і з медунки, і частувати винами гостей має Королева, але бутлі з вином такі важезні, що вона наповнює келихи тільки буцім. Перша страва — це бутерброди завбільшки як трипенсова монетка, а на закуску останніми завжди бувають тістечка, такі малюсінькі, що навіть не кришаться. Феї сідають у коло на грибочках і спершу поводяться дуже чемно — кашляють, відвертаючи голови від столу і таке інше, але дуже скоро їм це набридає і вони починають поводитися вже не так чемно: беруть пальцями масло, яке добувають з коріння старих дерев, а декотрі, особливо безпардонні, навіть повзають по скатертині, полюючи на кристалики цукру чи ще якусь смакоту, і злизують це язиками. Коли Королева помічає, що вони виробляють, то наказує слугам вмити їх і викинути геть, а тоді починаються танці: попереду ступає Королева, за нею — Лорд Чемберлен з двома кухликами в руках: в одному — сік жовтофіолі, а в другому — сік купини (Соломонової Печаті). Сік жовтофіолі добре відновлює сили у танцюристок, що від танців непритомніють і падають на землю, а сік купини помічний від синців. Синці під час танців з'являються дуже легко: Пітер грає все швидше і швидше, аж у танцюристів заплітаються ноги і вони летять шкереберть. Ви і без мене здогадалися, що Пітер Пен служить для фей цілим оркестром. Він сідає в середині кола, і тепер уже ніхто у Королівстві Фей не уявляє вдалого балу без нього. "П.П." — зазначено в кутику запрошень, які розсилають найшляхетнішим родинам. Феї — дуже вдячні створіння, і тому з нагоди повноліття принцеси (воно настає у фей на другий день народження, а дні народження святкуються щомісяця) вони запропонували Пітерові здійснити його найзаповітніше бажання.

Це було так.

Королева наказала йому стати на коліна і сказала, що за таку прекрасну гру вона готова виконати його найзаповітніше бажання. Тоді всі обступили Пітера, щоб почути його найзаповітніше бажання, але він дуже довго вагався і не міг вирішити, чого ж саме він хоче.

— А якби я захотів повернутися до мами, — спитав він нарешті, — Ви могли б виконати це бажання?

Королеві неприємно було таке чути, бо якби Пітер повернувся до мами, феї назавжди втратили б його музику; тому вона наморщила носик і зверхньо промовила:

— Пхе, яка дрібничка! Можеш просити щось набагато більше, ніж це.

— А це що — маленьке бажання? — спитав Пітер.

— Отакесеньке! — відповіла королева і склала пальчики в дрібочку.

— А яке завбільшки має бути велике бажання? — запитав він тоді.

Вона відміряла відстань на спідниці, і це був дуже великий відрізок.

Тоді Пітер подумав і вирішив:

— Добре, тоді, мабуть, я краще замовлю два маленькі бажання замість одного великого.

Звичайно, феї мусили погодитись, хоча його винахідливість просто вразила їх; і тоді

він сказав, що перше його бажання — відвідати свою маму, але з правом повернутися назад, у Сади, якщо вона розчарує його. Друге бажання Пітер залишив би про запас.

Феї намагалися відмовити його і навіть створювали всілякі перешкоди.

— Я можу наділити тебе силою, щоб ти міг долетіти до маминого дому, — сказала Королева. — Але я не можу відчинити перед тобою двері.

— Те вікно, через яке я вилетів, буде відчинене, — запевнив її Пітер. — Мама завжди тримає його відчиненим в надії, що я повернусь.

— Звідки ти знаєш? — спитали феї, вельми здивовані його впевненістю, і Пітер справді не міг цього пояснити.

— Просто знаю, — сказав він.

Отже, оскільки він був твердий у своєму бажанні, феї мусили його виконати. Ось як вони наділили його силою польоту: просто всі разом взяли лоскотати йому плечі, аж поки він відчув там приємне свербіння, а потім почав підійматися все вище і вище і полетів над Садами, над дахами будинків...

Це було таке захоплююче відчуття, що замість того, щоб летіти просто до свого старого дому, він попрямував до Собору святого Павла, тоді до Кришталевому палацу і назад до річки, і до Ріджентс-Парку, і поки долетів до рідного дому, зрозумів, що друге його найзаповітніше бажання — стати пташкою.

Вікно було відчинене навстіж, точнісінько так, як він і очікував, і він аж затремтів від хвилювання, і побачив маму — вона спала в ліжку.

Пітер нечутно сів на дерев'яне бильце в ногах у мами і ніжно подивився на неї. Вона лежала, поклавши руку під голову, і ямка в подушці схожа була на гніздо, вистелене її хвилястим руським волоссям. Він згадав, хоча вже й давно забув, що вона завжди на ніч розпускала коси.

Її довга нічна сорочка була обшита миленькими шлярками! Пітер дуже зрадів, що вона виявилась такою симпатичною мамою.

Але лице її було сумне, і Пітер знав, чому вона сумує. Її рука зробила округлий рух, ніби обіймаючи когось, і Пітер знав, кого вона обіймала.

"О мамо, — промовив Пітер подумки, — якби ти тільки знала, хто це сидить на бильці ліжка у тебе в ногах". Він легесенько погладив маленький горбок на ковдрі, під яким вгадувались її стопи, і по лицю її було видно, що їй це приємно. Він добре знав, що досить йому тихесенько покликати: "Мамо", — і вона прокинеться. Мама завжди зразу прокидаються, коли ви промовляєте це слово. Як би вона тоді зраділа, як міцно притулила б його до себе! Як це було б приємно для нього! Але яким невимовним щастям це стало б для неї! Боюсь, Пітер тверезо зважував це все. Повертаючись до мами, він ні на мить не сумнівався, що тим самим дарує їй найбільшу втіху, про яку тільки може мріяти жінка. Для мами немає нічого кращого, думав він, ніж маленький ріднесенький синочок на руках. Як вона буде ним пишатися! (До речі, цілком слушно і справедливо).

Але чому Пітер так довго сидить на бильці, чому не каже мамі, що він повернувся?

Я всіляко ухиляюся від правди, яка полягає в тому, що він почував внутрішнє

роздвоєння. То він з тугою дивився на маму, то — з такою ж тугою — на вікно. Так, дуже приємно було б знову стати її сином, але, з іншого боку, які дні він проводив у Садах! І що тепер — знов доведеться натягати на себе одяг? Він спурхнув з бильця і взявся відкривати шухлядки, щоб подивитися на свій старий одяг. Все лежало на місці, але він ніяк не міг згадати, як його треба вдягати. Наприклад, шкарпетки — їх носять на руках чи на ногах? Він вже намірився було натягти шкарпетку собі на руку, як раптом щось сталося — може, це заскрипіла якась шухляда. Словом, як би там не було, мама прокинулася і ніжно промовила: "Пітер" — так, ніби це найпрекрасніше слово на світі. Він і далі сидів на підлозі, тамуючи подих, і дивувався: як вона знала, що він повернувся? Якби вона ще раз промовила: "Пітер", він би не втримався і з криком: "Мамо!" — кинувся б до неї. Але вона нічого більше не сказала, тільки застогнала тихенько, і коли він знову поглянув їй в обличчя, то побачив, що вона спить, уся в сльозах.

Це дуже засмутило Пітера, і як, ви думаєте, він цьому зарадив?

Він знову сів на бильце ліжка і заграв мамі прекрасну колискову на своїй сопілці. Він старався грати так, як вона перед тим вимовляла слово "Пітер"; він все грав і грав, без кінця, аж поки лице його мами не просвітліло.

Цієї миті він так подобався собі, що йому страх як захотілося дочекатися маминого пробудження і почути від неї: "О, Пітере, як чудово ти граєш!" Однак тепер, оскільки мама, як йому здавалось, була задоволена, він знову почав задивлятися у вікно.

Не думайте, що він планував полетіти і більше ніколи не прилетіти назад. Він твердо вирішив стати сином своєї мами, але ще не знав, чи слід починати сьогодні. Він увесь час думав про своє друге бажання. Він уже не хотів бути пташкою, але прогавити ще одне бажання здавалось йому неприпустимим марнотратством, а оголосити його він міг лише повернувшись до фей. До того ж, якщо він затримається надовше, угода може втратити силу. Він сам себе запитував, чи не жорстоко було б полетіти геть, навіть не попрощавшись із Соломоном.

— Я так хотів би поплавати ще хоч разочок у своєму човні, — замріяно прошепотів він мамі. Він нібито сперечався з нею, немов вона могла його почути.

— А як цікаво було б розповісти птахам про цю пригоду! — знову промовив він благально. — Обіцяю: я повернусь! — нарешті урочисто пообіцяв Пітер. Він справді вірив тому, що казав.

І врешті, уявіть собі, він полетів геть. Двічі він відступав від вікна, бажаючи поцілувати свою маму, але обидва рази побоявся, що це може збудити її, тож врешті-решт він зіграв їй ніжний поцілунок на сопілці і полетів назад, у Кенсінгтонські Сади.

Багато днів і ночей, і навіть місяців минуло, перш ніж він зважився попросити у фей здійснення свого другого бажання — і я не певен, що знаю, чому він так довго з цим тягнув. Одна причина полягала в тому, що він хотів з усіма попрощатися — а це були не тільки друзі, але й сотня улюблених місць. Потім була остання прогулянка на човні, і найостанніша, і найнайостанніша, і так далі; потім почалися нескінченні прощальні бенкети на його честь... А друга поважна причина його зволікань полягала в

тому, що, зрештою, не було чого поспішати, бо мама ніколи не втомиться чекати його. Ця остання причина викликала невдоволення у Соломона, бо вона навіть птахів заохочувала до зволікань.

Соломон запровадив кілька дієвих гасел, щоб тримати птахів при ділі, наприклад: "Ніколи не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні" і ще одне: "Не сподівайся на другий шанс — його не буде", але поряд був Пітер, який весело все відкладав, з усім зволікав і ніскільки не потерпав від цього.

Пташки побачили це і розледащили.

Але, звернуть увагу, хоч як Пітер відкладав своє повернення до мами, він все-таки твердо вирішив повернутися. Найкращим доказом цього була його обережність у спілкуванні з феями. Вони найбільше турбувалися про те, щоб він назавжди лишився в Садах і розважав їх музикою, і досягти цього вони збиралися обманом: наприклад, спонукаючи його до таких слів: "Я хочу, щоб трава не була така мокра", а деякі з них починали танець ще до того, як зазвучить музика, в надії, що він ненароком гукне: "Я хочу, щоб ви прислухалися до музики!" Тоді вони заявили б, що це і було його друге бажання. Але він розгадав їхній задум і хоч деколи й починав: "Я хочу..." — але завжди вчасно зупинявся.

Тож коли він нарешті відважно сказав їм: "Я хочу зараз же повернутися до мами, відтепер і назавжди", їм не залишалося нічого іншого, як тільки полискотати йому плечі і відпустити.

І ось він нарешті помчав до свого дому, бо йому наснилося, ніби його мама плаче, і він знав, чого вона плаче, і знав, що "дорогесенький Пітер" в її обіймах швидко змусить її усміхнутися. О, він так твердо вірив у це і його так переповнювало нетерпіння відчутти себе пташенятком у неї на руках, що він полетів просто до вікна, яке завжди мало бути відчинене для нього.

Але вікно було зачинене, і на ньому були залізні засуви, і зазирнувши всередину, він побачив там свою маму, яка мирно спала, обіймаючи іншого маленького хлопчика.

— Мамо! Мамо! — покликав Пітер, але вона не чула його, ні. Даремно він стукав своїми маленькими кулачками у залізні засуви на вікнах. І йому не залишалося нічого іншого, як, обливаючись слізьми, летіти назад, у свої Сади, щоб ніколи більше не побачити свою дорогу маму. Але яким же прекрасним сином хотів він стати для неї! О, Пітере, ми — ті, хто одного разу зробив велику помилку, — як нам треба постаратися, отримавши другий шанс! Але правду казав Соломон — немає другого шансу, принаймні для більшості з нас. Коли ми опиняємось при вікні, нас чекає Година Закриття. Залізні засуви на все життя.

Небувалія: острів скарбів (кілька зауваг перекладача)

Спершу з'явилася на світ п'єса "Пітер Пен". Написав її Джеймс Баррі (1860–1937), англійський письменник і драматург. Він жив у Лондоні, у нього була подруга, Сильвія Плевелін Дейвіс, а у неї підростало троє синів. Пані Сильвія рано овдовіла, а через кілька років після смерті чоловіка і сама померла. Її діти лишилися сиротами. Джеймс Баррі взяв їх під свою опіку. І Пітера він придумав для цих осиротілих хлопчиків,

розповідаючи їм на ніч казки.

Була ще одна подія в житті автора — трагічна, — яка вплинула на його творчість: його старший брат Девід у тринадцятирічному віці загинув на ковзанці. Мама Баррі так ніколи й не змогла отямитись від тяжкої втрати, і потім усе життя уявляла, ніби її старший син назавжди залишився хлопчиком. Можливо, звідси й виникла ідея про хлопчика, який не хотів стати дорослим.

Ім'я головного героя походить із двох джерел: Пітером звали одного з синів пані Сильвії, а Пен (Pan) — по-нашому Пан — у грецькій міфології бог лісів і гаїв, покровитель пастухів і мисливців, який любив блукати з німфами і грати їм на сопілці, раптово з'являтися і лякати подорожніх: звідси, до речі, слово "паніка". Пітер схожий вдачею на свого античного тезку: теж виграє на сопілці і любить лякати публіку.

Ім'я дівчинки Венді (Wendy) походить від застарілого слова wend, яке означає "іти — до раю чи до пекла" (to wend to heaven/hell), або ж "поринати у сон". Або просто "мандрувати". Прізвище Венді — Дарлінг (Darling) — означає "улюблена, мила, кохана", воно може бути лагідним звертанням — "голубко".

П'єса "Пітер Пен" вперше побачила світ 27 грудня 1904 року на сцені Театру Герцога Йоркського. А згодом вийшла книжкою як повість-феєрія під назвою "Пітер Пен і Венді".

Це цікава, весела, дотепна, часом сумна і зворушлива історія про хлопчика, який не хотів ставати дорослим — тобто не хотів того, про що більшість дітей мріє. Це історія про дівчинку, яка змалку готова бути мамою — виховувати, навчати, годувати, втішати, колисати дітей або тих, хто хоче бути дітьми. Це розповідь про свободу вибору, про те, що не все і не завжди можна виправити і повернути. Тут є острів Небувалія, куди втік Пітер, де він став отаманом загублених хлопчиків і куди заманив Венді та її братів. Окрім них, на острові живуть індіанці, пірати, феї. Тут є русалки і дикі звірі, і крокодил з годинником у шлунку, за яким мешканці острова звіряють час. Тут щодня відбуваються пригоди, і день без пригод — це найдивніший день. До речі, пригод так багато, вони такі несподівані, кумедні і вигадливі, що від них важко відірватися. І всі герої цієї книжки, фантастичні і не дуже, і навіть зовсім не фантастичні — як, наприклад, тато і мама Дарлінги — допомагають нам зрозуміти найважливіші у світі речі.

"Пітер Пен" — дуже правдива книжка: кожен із нас, дорослих чи дітей, може впізнати себе у її героях. Тут багато знайомих кожному ситуацій — наприклад, коли діти сідають за стіл і їдять уявну вечерю; або коли ховаються від дорослих за шторами і старанно сопуть, ніби уві сні; або коли найсерйозніші речі сприймають як забаву...

Але знов повернімось до початку. Отже, 1904 року "Пітер Пен" з'явився на сцені, а 1906-го, слідом за ним, вийшла друком книжка "Пітер Пен у Кенсінгтонських Садах". Це теж історія про Пітера Пена — чи то передісторія, бо тут описуються події, що відбувалися з Пітером до того, як він опинився в Небувалії — ще у, так би мовити, донебувальські часи. Вона трохи інакша: в ній менше пригод, зате більше роздумів і споглядання. На такий лад налаштовують самі Кенсінгтонські Сади. Але існують вони

насправді чи... так, як Небувалія, — тільки в дитячій уяві? Ні, ні, це справжні королівські сади, розташовані довкола Кенсінгтонського палацу в Лондоні. Вони навіть мають справжню поштову адресу і простягаються на захід від знаменитого Гайдпарку. До речі, там, у Кенсінгтонських Садах, і сьогодні можна зустріти Пітера Пена — на постаменті: пам'ятник було споруджено 1912 року.

Читаючи історії про Пітера Пена, я часто сміялася, інколи плакала — і назавжди полюбила його. І в роботі над перекладом, звіряючи український текст з оригіналом, я звіряла насамперед свої почуття: чи відчувається в моєму перекладі те саме, що в оригіналі? Це для мене було найважливіше. І дуже хотілось би, щоб ви полюбili українського "Пітера Пена" так, як люблю його я.

Кожну книжку можна читати по-різному. Можна поверхово, нічого не дошукуючись і ні над чим особливо не замислюючись. Але добра книжка таки заслуговує на те, щоб пірнути у неї з головою, до глибин, і знайти у ній більше, ніж написано словами. Бо в добрій книжці є не тільки слова, що складаються в рядки і біжать (чи повзуть) безкінечною стрічкою, — є ще й те, що між ними заховано, як скарб. А скарби ніколи не лежать на поверхні — хіба не так?

Наталя Трохим

Примітки

1

MEA CULPA — лат. [меа кульпа] — МОЯ ПРОВИНА.

2

Маронер — від англ. maroon — людина, яку висадили на безлюдний острів.

3

Скво — мовою індіанців означає "жінка".

4

"Прогулятися по дошці" — так пірати називали страту засуджених на смерть, яких змушували пройти по дошці, що виступала далеко за борт, і кинутися в море.